

Uvodnik

Igor Gregori

Draga 2010

Uvod v novo sezono Društva slovenskih izobražencev so kot vsako leto Študijski dnevi Draga, ki bodo v Parku Finžgarjevega doma v Marijanišču na Opčinah od petka, 3., do nedelje, 5. septembra. Forum, ki je nastal pred 45 leti, da bi vseslovenskemu prostoru iz zamejstva nudil okolje za demokratično razmišljanje, se naglo približuje polstoletni dobi: medtem so se geopolitične okoliščine sunkovito preoblikovale, Draga pa je ostala zvesta svojemu izročilu. Pred osamosvojitvijo matične domovine je bila srž Študijskih dnevov tesneje povezana s političnim angažmajem, ki je bil del mozaika, s katerim je Slovenija oblikovala svoje demokratično obličje. Po letu 1991 pa se je poslanstvo Drage usmerilo v razglabljanje razsežnosti nove slovenske biti in njene družbe, ki se premika v skladu s sodobnimi gospodarskimi, socialnimi in finančnimi koordinatami. Skupni imenovalec dosedanje skoraj polstoletne izkušnje Drage pa je vsekakor analiziranje slovenskega časa in njegovih udeležencev, od bližnje preteklosti skozi sedanje stanje v prihodnja dogajanja. Tako bo tudi letos, ko bodo številni gostje in predavatelji sooblikovali tridnevno študijsko srečanje, ki bo potekalo pod geslom argentinske rojakinje Katice Cukjati Za uspeh načrtov sta potrebna vera v smisel in prijateljstvo med izvajalci.

Uvodno okroglo mizo, ki bo v petek, 3. septembra, ob 16.30, so prireditelji zaupali dr. Hektorju Joganu, dr. Damjanu Paulinu, Juliji Berdon, Neži Kravos, Jerneju Ščeku in prof. Jožiju Peterlinu, ki bodo spregovorili o odnosih med generacijami. Raznovrstno generacijsko omizje bo razmišljalo o nerazumevanju, konfliktih in problemih vključevanja mladih v manjšinske ustanove. Predavanju bo ob 21. uri sledil nastop vokalne skupine Perpetuum jazzile, kar so prireditelji Drage označili za izjemen dogodek. Perpetuum Jazzile je največja slovenska pop in jazz vokalna skupina. Iz samega imena sklepamo, da njen repertoar predstavlja atraktivni izbor vokalne jazzovske in popularne glasbe, večinoma "a cappella", občasno pa tudi s spremljavo vrhunskih jazz instrumentalistov. Poslušalcu ponuja privlačen splet vokalnih jazzovskih harmonij in izrednih ritmov, dotakne pa se jih tudi z odličnimi solisti, sproščeno in v mladostnim žarom, kar ji v zadnjem času prinaša vedno večji uspeh. Njen umetniški vodja je Tomaž Kozlevčar.

Sobotno predavanje bo po tradiciji namenjeno manjšinskemu vprašanju, saj bodo tokrat dr. Zdravko Inzko, dr. Karel Hren, dr. Jože Marketz in dr. Janko Zerzer razmišljali o položaju koroških Slovencev ob 90-letnici plebiscita. Govorniki bodo orisali današnje stanje slovenske manjšine na političnem, gospodarskem, cerkvenem in kulturnem področju.

V nedeljo, 5. septembra, ob 10. uri, bo dr. Mateja Pevec Rozman predavala na temo Etika in sobodni človek in se vprašala, kaj je tisto, ki vodi v srečno življenje.

/ stran 11

Pisatelju in neutrudnemu spodbujevalcu slovenstva
v našem in širšem prostoru

BORISU PAHORJU

ob visokem življenjskem jubileju iskreno čestita in
mu želi še veliko zdravja in živahne ustvarjalnosti

UREDNIŠTVO
NOVEGA GLASA

Mladi komelovci na pevskem tednu

Foto T. Palik

Štanjel / Vseevropski dan spomina na žrtve totalitarizmov Boris Pahor: fašizem se je lotil naših otrok

Spomin je ena izmed temeljnih sestavin človekove osebnosti in njegove identitete. Iz spomina na pretekla dejanja in izkušnje človek in človeštvo lahko črpa moč in vzgibe za nadaljnje odločitve, kako bosta živela oz. na kakšnih vrednotah bo temeljilo njuno življenje. Prav zaradi tega so spominske slovesnosti pomembne in potrebne. Morda se bo komu zdelo staromodno in anahronistično, a kakorkoli že, nekatere stvari je pomembno ohranjati v splošnem spominu. Med te prav gotovo spada 23. avgust, ki ga je Evropski parlament razglasil za vseevropski dan spomina na žrtve vseh totalitarizmov in avtoritarnih režimov. Prav na ta dan je letos v Štanjelu potekala osrednja slovenska proslava vseevropskega dneva spomina na žrtve vseh totalitarnih in avtoritarnih režimov, ki so jo organizirali Občina Komen, Študijski center za narodno spravo, Inštitut dr. Jožeta Pučnika in Društvo slovenskih izobražencev iz Trsta. Obležitev je bila posvečena trpljenju primorskih Slovencev v času fašizma. Slavnostni govornik je bil prof. Boris Pahor.

Do predloga za določitev tega spominskega dne je prišlo 23. septembra 2008, ko je skupina evropskih poslancev vseh članic EU predlagala, "da se 23. avgust proglasi za evropski dan spomina na žrtve stalinizma in nacizma in se tako ohrani spomin na žrtve množičnih izgonov in pobijan ter da se hkrati močneje ukorenini demokracija ter okrepi mir in stabilnost na naši celini". Predlog je bil osmišljen z navedbo programa Evropa za državljane, namenjen spodbujanju aktivnega evropskega državljanstva za obdobje 2007-2013, ter s pozivom k podpori akcije "Aktivno evropsko spominjanje", katere cilj je prepričati, da bi se ponovili zločini nacizma in stalinizma. Evropski parlament je predlog osvojil

Boris Pahor

in naročil predsedniku Hansu-Gertu Pötteringu, da je izjavo, skupaj z imeni podpisnikov, posredoval parlamentom držav članic. Sam datum pa se nanaša na 23. avgust 1939, ko je bil podpisan sporazum Ribentropp-Molotov o medsebojnem nenapadanju med nacistično Nemčijo in Sovjetsko zvezo.

Letošnja prireditev je potekala na grajskem dvo-

rišču v Štanjelu, ker so organizatorji želeli poudariti spomin na trpljenje Slovencev na Primorskem pod fašističnim režimom. Tej odločitvi je tudi botrovala 90. obletnica požiga Narodnega doma v Trstu, ko je nestrpnost do Slovencev dobila tudi uradni obraz in so se tako začela dolga leta nečloveškega zatiranja. Kot že rečeno, je bil izbran za slavnostnega govornika prof. Boris Pahor, program pa je predvideval še predvajanje filma Sonja, ki je nastal v produkciji slovenske redakcije RAI v režiji Loredane Gec. Po uvodnih pozdravih komenskega župana Uroša Slamiča, direktorice SCNR mag. Andreje Valič, direktorice Inšt. dr. Jožeta Pučnika Nataše Šuštar in Sergija Pahorja, predsednika Društva slovenskih izobražencev, je spregovoril prof. Boris Pahor.

/str. 13
Julijan Čavdek

45. ŠTUDIJSKI DNEVI DRAGA 2010

Park Finžgarjevega doma - Opčine (TS)
Dunajska cesta 35

Petek, 3. septembra 2010

Ob 16.30: dr. Hektor Jogan, dr. Damjan Paulin, Julija Berdon, Neža Kravos, Jernej Šček in prof. Joži Peterlin
ODNOSI MED GENERACIJAMI (Okrogla miza)

Ob 21. uri koncert vokalne skupine PERPETUUM JAZZILE

Sobota, 4. septembra 2010

Ob 16.30: dr. Zdravko Inzko, dr. Karel Hren, dr. Jože Marketz in dr. Janko Zerzer
KOROŠKI SLOVENCİ 90 LET PO PLEBISCITU

Nedelja, 5. septembra 2010

Ob 10. uri: dr. Mateja Pevec Rozman
ETIKA IN SODOBNI ČLOVEK - KAJ VODI V SREČNO ŽIVLJENJE?

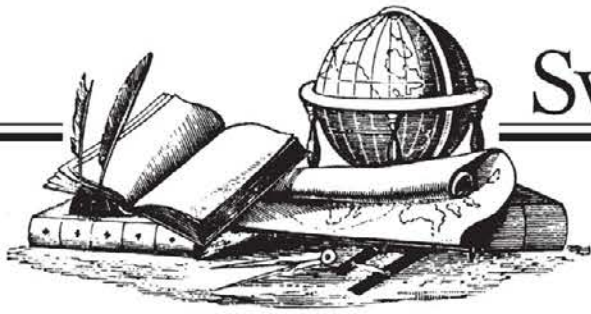
Ob 16. uri: Drago Jančar
PISATELJ MED UMETNOSTJO IN ANGAŽMAJEM

V nedeljo, 5. septembra, ob 9. uri bo sv. mašo daroval škofov vikar za Slovence v goriški nadškofiji msgr. Oskar Simič.

DSI - Ul. Donizetti, 3 - 34133 Trst (Italija)

Tel. +39 040 370846 - faks +39 040 633307 - El. naslov: redakcija@mladika.com

Letošnje skrajno poletje

Kaj menijo vremenski strokovnjaki in znanstveniki

Zgroženost SSO ob nespoštovanju zakona št. 38 Samovoljno ravnanje občinske uprave v Reziji

Zaščitni zakon št. 38 iz leta 2001 predvideva zelo jasno zaščito slovenske narodne skupnosti v deželi Furlaniji Julijski krajini. To je zakon, ki ga je izglasoval italijanski parlament in ga je s posebnim odlokom potrdil predsednik republike Giorgio Napolitano. Slednji je potrdil tudi seznam 32 občin, v katerih živi slovenska narodna skupnost;

med njimi je tudi občina Rezija. Seznam lahko spremeni le predsednik republike z lastnim odlokom na predlog paritetnega odbora za slovensko manjšino. Zato je izglasovani sklep občinskega sveta v Reziji brez pravne podlage in se ne drži zakonskih določil. Svet slovenskih organizacij se zgraža nad takim samovoljnim početjem občinskega sveta in

občinskega odbora Rezije in upa, da bodo te gonje zoper slovenski jezik in njegovo uporabo čim prej prenehale. To je poudaril v svojem komuniciraju predsednik SSO Drago Štoka, ki je obenem tudi dejal, da bi bilo zelo žalostno, če bi bila zaščita narodnih skupnosti v Italiji prepuščena kratkovidnim političantskim interesom posameznih občinskih uprav.

Odziv ministra Žekša na zadnje dogodke v Reziji

Najprej je treba ohraniti rezijanščino!

“Žalosti me, da se skupina ljudi tako boji slovenstva, da je pripravljena žrtvovati lastni ekonomski interes. Vsi skupaj moramo skrbeti, da se rezijanščina ohrani in da se vzpostavijo mehanizmi za oživitve jezika”, pravi minister dr. Boštjan Žekš. Minister dr. Žekš obžaluje, da smo v tem času, na začetku novega tisočletja, pričali dogodkom v Reziji, ki spominjajo na preteklo zgodovino. Predvsem zadnji ukrep občine za izdajev Rezije iz zaščitnega zakona za slovensko manjšino je pretresljiv. Meni, da gre v tem primeru še vedno za ostanek preteklosti, fašističnega režima. Žalostno je, da je ta duh še vedno

prisoten, in to sedaj, ko se vsi narodi združujejo in pove-

Dr. Boštjan Žekš

zujejo. Ta mali delček sveta pa se razdružuje in deli. Pomembno je, da se preseže pretekla miselnost in omili situacija ter da se na obeh straneh pozornost in dejavnost usmerita na ohranjanje rezijanščine. Šele kasneje se lahko pogovarjamo, ali je rezijanščina del slovenskega jezika ali pa je poseben jezik. Najprej je pomembna ohranitev rezijanščine, nato pa lahko sledi razprava o njenem statusu. Obe strani bi morali v evropskem duhu iskati poti in skupne projekte, ki bi povečali sodelovanje Slovenije z Rezijo na različnih področjih, npr. gospodarsko-razvojnem, okoljskem, kulturnem in drugih področjih. Dodatno lahko preberete še izjavo ministra v zvezi z izdajo dvojezične izkaznice in v zvezi z anonimno anketo v Reziji na uradni internetni strani USZS: <http://www.uszs.gov.si/si/splosno/cns/novica/articel/737/1774/6bb933c955/>

Ob nedavnih dogodkih v Reziji SKGZ bo budno spremljala dogajanje

Potem ko je Občina Rezija morala na osnovi državnih in deželnih zakonov izdati dvojezično, to je italijansko-slovensko, osebno izkaznico Gabrieleju Cherubiniju, ki je sicer po rodu iz Bologne, a se zavzema za vrednotenje večjezičnega in večkulturnega bogastva dežele Furlanije Julijske krajine, se pritiški na ljudi niso zaključili. Kot smo že obveščali, je dolžnostno izdane dvojezične izkaznice spremljalo hrupno demonstri-

ranje kakih petdesetih “Rezijanov”, ki so napadali Cherubiniju in ga osebno žalili. Karabinjerji pa so mu svetovali, naj za določen čas zapusti Rezijo. Dejanji je Slovenska kulturno-gospodarska zveza označila kot protizakoniti in nedopustni v pravni državi. Afera pa se ni končala z bučnim protestom. V akcijo je stopila občinska uprava, ki je vsem rezijanskim družinam dostavila vprašalnik, da bi izvedela vrsto podatkov o jezikovnih, verskih in

drugih značilnostih posameznika. Vprašalnik zagotavlja prebivalcem Rezije anonimnost z razlagom, da gre za željo po čim bolj popolni informaciji o rezijansko govorečih občanah. V vprašalni polji pa izstopajo vprašanja o narodni pripadnosti, o predanosti državi, o verski občutljivosti posameznika in podobno.

Gre torej za izrazito tendenciozno in za občinsko upravo zakonsko skrajno dvomljivo dejanje, ki izkazuje namen, da Občina kot ustanova “karakterizira” občane, ugotovitve morebitna “slovenska” čustva in jih zaznamuje vsaj kot nezaželena. Anonimnost takšnih “anket” je v majhni občini vse prej kot zajamčena. Slovenska kulturno-gospodarska zveza obsoja takšna nedemokratična početja in pritiske na občane Rezije. Odvrača metode, ki lahko spominjajo na zloglasne etnične izgone in čistke, ter želi o dogajanju seznanjati slovensko in italijansko javnost ter vse pristojne ustanove, ki so zadolžene bodisi za institucionalno korektno odnose bodisi za spoštovanje zakonov in pravnega reda. SKGZ ne bo molčala ne v Italiji ne v Sloveniji, niti pri pristojnih evropskih organih, saj je za organizacijo spoštovanje italijanske ustave, pravnega reda in manjšinskih pravic statutarna in etična obveza. Dokler se bo v Reziji v zvezi z rezijanščino, slovenščino in manjšinskimi pravicami dogajalo to, kar se dogaja, bo SKGZ skrbela za popolno in široko informacijo o najpodrobnejšem dogajanju.

Za Slovensko kulturno-gospodarsko zvezo predsednik Rudi Pavšič

V splošni zavesti ljudi je, da s potekom letnih časov in s temi povezanimi vremenskimi razmerami vsaj v zadnjem desetletju nekaj ni v redu. S tem vprašanjem se pospešeno ukvarjajo strokovnjaki različnih področij in skušajo na osnovi raznih ugotovitev in podatkov pojasniti, kje gre iskati nekatere vzroke v zvezi z vremenskimi dogajanjmi. Pri tem so, razumljivo, zelo oprezní, vendar skušajo svoje ugotovitve in stališča utemeljevati na osnovi razpoložljivih statističnih podatkov merjenja raznih podnebnih pojavov v zadnjem stoletju in še posebno v zadnjem desetletju. Letošnje poletje so označili kot poletje skrajnih vremenskih pojavov. V nadaljevanju tega razmišljanja bomo skušali prikazati glavne zaključke vremenskih in drugih znanstvenih strokovnjakov.

Ogromno območje osrednje Rusije je, kot znano, letos zajel najhujši vročinski val v njeni novejši zgodovini, odkar uradno merijo vremenske podatke, to se pravi v zadnjih 120 letih. V mnogih evropskih državah in drugih delih sveta so se čudili, da v Rusiji zaradi obsežnih požarov niso zagnali nobene panike in niti ne prosili za zunanjo pomoč. Zahodni opazovalci so dobili neuradno pojasnilo, da v razmerah požarov velikih razsežnosti je pomembno poseči na najbolj izpostavljenih območjih z industrijskimi, energetskimi in vojaškimi objekti ter prepustiti ostala področja naravnemu poteku, to se pravi nastopu padavin in nižjih temperatur, kot potrjuje zgodovina Rusije zlasti v vojaškem pogledu od zasedbe Napoleoneve vojske do napada nacistične Nemčije in fašistične Italije v drugi svetovni vojni. Pakistan so zajele doslej najhujše poplave, zaradi katerih je umrlo nad 1.500 ljudi in je bilo uničenih več kakor milijon bivališč, tako da je morala priskočiti na pomoč mednarodna skupnost. Prav toliko ljudi je umrlo zaradi

nenadnih poplav na Kitajskem. Številne in obilne poplave so prav tako letos prizadele Nemčijo, Poljsko in Češko. Na Arktiki se junija še nikdar niso tako zmanjšale ledene ploskve, odkar znanstveniki opazujejo njihov obseg.

Postavlja se vprašanje, ali so ti dogodki med seboj povezani. Če jih preučimo v širšem kontekstu in v luči fizikalnih zakonitosti, si lahko razložimo pomembne dele celotne zgodbe. Prva ugotovitev je, da je bilo v tem desetletju več izjemno skrajnih vremenskih

grevanja ozračja. Treba je namreč vedeti, da vremenske pojave povzročajo energija, ki jo zagotavlja sonce. Zaradi številnih vsakovrstnih industrij na naši zemlji so se v ozračju začeli zadrževati t. i. toplogredni plini zaradi izgoritve fosilnih goriv (premoaga), ki preprečujejo odvajanje toplote v vesolje podobno kot zaprti vrtnarski rastlinjaki ali tople grede. Glavni osumljenec za doslej najhujše skrajne vremenske pojave naj bi zato bile največje spremembe ozračja v zadnjem stoletju, ki so jih, ne smemo pozabiti, povzročili ljudje s prekomernimi izpusti toplogrednih plinov.

Druga pomembna posledica toplogrednih plinov in ogljikovega dioksida (CO₂) je še posebej spremenila doslej poznane vzorce kroženja ozračja, ki lahko okrepijo pojave skrajne vročine, suše ali padavin na nekaterih območjih. Navedeni skrajni primeri tega desetletja so se zgodili po globalnem segrevanju ozračja za 0,8 stopinje Celzija. Zelo malo

verjetno je, poudarjajo znanstveniki, da se toliko skrajnih pojavov lahko hkrati zgodi naključno. Precej verjetneje je, da so se zgodili zaradi segrevanja ozračja v najtoplejšem desetletju po vsem svetu v zadnjem stoletju. Kakšna prihodnost nas zato čaka na našem planetu Zemlji? Če bodo družbe oz. države hitro in odločno ukrepale, se lahko še vedno zaustavi globalno segrevanje pri dveh stopinjah Celzija ali nekoliko manj. Skoro vse države sveta so se k temu obvezale na konferenci v Københavnu decembra lani. Če bodo nezadostno ukrepale, opozarjajo strokovnjaki, se bo globalno segrevanje povečalo za tri ali štiri stopinje. Če sploh ne bodo ukrepale, lahko pričakujemo do konca stoletja segretje celo za pet ali sedem stopinj, čemur bo sledilo zaskrbljujoče povišanje temperature na našem planetu z resnimi posledicami za naravo in ljudi.

Alojz Tul

Povejmo na glas

45. Draga in slovenstvo danes

Tudi letošnji študijski dnevi Draga bodo jasno in odločno posegli v nekaj temeljnih problematik, ki se tičejo slovenstva znotraj in zunaj matične domovine, torej vseh nas. Tovrstni posegi so toliko bolj dobrodošli, da ne rečemo nujni, ker tudi naše življenje vse bolj obeležuje sunkovita globalizacija oziroma nebrzdani svobodni trg. Slednji s priseganjem zgolj na ekonomsko logiko stiska v kot sicer nepogrešljive vrednote, kot so narodnostna izvornost, ohranitev lastne enkratnosti ter nemara na prvem mestu etika na vseh možnih ravneh, med katerimi je danes še posebej načeta etika upravljanja skupnih družbenih dobrin. Društvo slovenskih izobražencev se je odločilo, da na uvodnem srečanju naglasi problematiko odnosov med generacijami in prostoru manjšine, namreč, kje in kakšni so razlogi za nemara ne dovolj plodno razumevanje mladih, in to v luči želje po njihovem učinkovitejšem vključevanju v manjšinske ustanove. Na okrogli mizi bodo dr. Hektor Jogan, dr. Damjan Paulin, Julija Berdon, Neža Kravos in prof. Joži Peterlin osvetlili odnos med starejšo in mlajšo generacijo, odnos, ki je v vsakem času drugačen, vedno pa je zanj značilno, da mladi prinašajo nove in zato nepogrešljive poglede, vprašanje pa je, koliko lahko z njimi zares vplivajo in koliko je zanje trenutna družba sploh privlačna. Sledila bo osvetlitev sedanjega stanja naših koroških rojakov 90 let po plebiscitu. Dr. Zdravko Inzko, dr. Karel Hren, dr. Jože Marketz in dr. Janko Zerzer bodo podali

svoje ugotovitve, kar se tiče predvsem prihodnosti slovenske manjšine na avstrijskem Koroškem, kjer nenehno potekajo napori za tvorno sobivanje vsega tamkajšnjega prebivalstva. Toliko bolj vznemirljiv bo tretji dan 45. Drage, saj bo dr. Mateja Pevec Rozman spregovorila o etiki in sodobnem človeku ter o tem, kaj nas vodi v resnično srečno življenje. Pomenljivo je, da je etika v zadnjem času vse večkrat omenjena, slej ko prej zato, ker se pomikamo v vprašljivo smer, kjer jo vse bolj pogrešamo. Svobodni trg jo upošteva neznan ali sploh ne, uničujoči ritem, v katerem živimo, pa nas vse bolj izčrpa, odtuja od drugih in ne nazadnje od nas samih. Etika, ki je v bistvu naklonjen nagib do sočloveka, se tako ponovno kaže kot izhod iz vse večje stiske družbe in posameznika in je tista dobrina, ki naj v nas zavzame pomembnejše mesto od materialnih zadoščenj. Zagotovo zelo izrazit bo zaključek letošnjih študijskih dnevo, na katerem bo nastopil priznani slovenski pisatelj Drago Jančar. Gre za nesporno vrhunjskega pisatelja, ki pa je s svojimi mnenji ves čas tudi neposredno posegal v javnost, v katero se danes po potrebi posega. Po napovedih bo postregel s kritičnim pogledom na sedanje stanje v matični domovini, kjer da vse več prostora zavzemajo brezobzirni boj za prevlado, brezčutna logika kapitala in občutek, da niti prizadeto pričevanje pisatelja ne more na neugodne razmere odločilno vplivati.

Janez Povše

Na dnu...

BLAGOR TISTIM,
KI SE ZNAJO SMEJATI
SAMIM SEBI...

...KAJTI NJIM NIKOLI
NE BO ZMANJKALO
ZABAVE!

POGOVOR Dr. Marko Kremžar

“Brez tesnega, živega stika z matično domovino bi jezikovno težko zdržali!”

Dr. Marko Kremžar, ki živi v Argentini in se je te dni mudil med nami, je ekonomist, pisec strokovnih in leposlovnih del, politik, pedagog pa tudi družinski oče in ded.

V Argentini živi od leta 1949, spada v t. i. politično emigracijo, izmed njegovih 19 vnukov jih danes kar 15 živi v Sloveniji oz. slovenskem prostoru, torej v matici in Trstu. Obiskali smo ga ravno na enem izmed družinskih domov v Sloveniji, točneje v Godoviču.

Z njim smo se pogovorili o vračanju (zanimivo, da se tudi za generacijo Slovencev, ki so rojeni v Argentini, uporablja izraz “vračanje”) pa o dejanskem stanju in perspektivah “slovenskega čudeža” v tej latinskoameriški državi.

Vprašani, ki smo se jih dotaknili med pogovorom, je bilo na pretek, saj je Marko Kremžar zelo zanimiv sogovornik. Dejansko pa je zmanjkalo časa za teme, ki so vezane na vojna in povojna dogajanja, kar se sicer čudno sliši. Povod za pogovor je bila pomembna obletnica slovenskega srednješolskega tečaja v Buenos Airesu, prave petletne sobotne šole v slovenskem jeziku, ki je namenjen srednješolcem (z našega gledišča višješolcem). Ne gre za tečaj slovenskega jezika, pri katerem se uči slovensščine, kot bi si pričakovali za izseljensko skupnost, temveč za tečaj v slovensščini o slovenski zgodovini, zemljepisu, etnografiji, veri in svetovnih nazorih, družbeni vzgoji, kot seveda tudi o slovenski slovnici, književnosti, petju in nastopanju. Letos beleži 50-letnico nastanka, Marko Kremžar pa ima velike zasluge kot njegov ustanovitelj, organizator, profesor in večletni ravnatelj.

Meseca julija so se petošolci, tj. Rast 39 (Roj abiturientov Srednješolskega tečaja), mudili na maturantskem izletu v Sloveniji in obiskali tudi Tržaško in Goriško. Letos jih je bilo 34: 30 iz Buenos Airesa in 4 iz Bariloča. Prve skupine petošolcev, abiturientov tega tečaja, so potovale na jug Argentine, po letu 1991 pa redno obiskujejo Slovenijo.

Kakšni so bili začetki te za slovensko skupnost v Argentini zelo pomembne, prav gotovo pa tudi zelo zahtevne in seveda pogumne zamisli?

Kako se je začelo...? Med počitnicami leta 1957, takrat sem ravno doštudiral, sva si s prijateljem Milanom Magistrom rekla, da bi pripravila za naše srednješolce kak počitniški tečaj. Trajal naj bi teden dni, obravnavala pa bi vsak po dve temi. Objavila sva oglas v našem tedniku Svobodna Slovenija, našla prostor v neki argentinski šoli, odziv pa ni bil obetaven, saj so se vpisali le trije slušatelji. Nič zato, tečaj je stekel za tri dijake, ki dejansko tudi trije niso bili, ker je vsakokrat kateri manjkal. Bistvene važnosti pa je bil začetni sklep, in sicer, da velja vztrajati in učiti ne glede na število dijakov, tudi če se prijavi le en študent. To vodilo traja že pet desetletij.

Po koncu tečaja in počitnic pa je prišel k meni eden od onih treh dijakov, govoril sem jim namreč o književnosti, in me vprašal, ali bi bil pripravljen učiti pisanja manjšo skupino srednješolcev, ki jih to zanima. Ugodil sem jim in organizirali smo literarni krožek. Na začetku nas je bilo sedem, srečanja so bila tedenska, ob sobotah, nato vsaka dva tedna. Proti koncu leta je število udeležencev naraslo, naslednje leto jih je bilo še več, vendar vseh ni zanimalo pisanje v enaki meri, tako da sem jih razdelil v dve skupini, ki sem ju še vodil sam. Potem pa je bilo treba poiskati sodelavce in iz krožka je zrasel slovenski tečaj za srednješolce.

Kakšen je bil predmetnik? Slovenščini sta se takoj pridružila zgodovina in zemljepis. Prosil sem tudi gospoda Antona Oreharja, ki je bil vodja slovenskih dušnih pastirjev, naj poskrbi še za verouk. Tako je obsegal tečaj štiri osnovne predmete, katerim smo v letih dodali po potrebi še to in ono. Prvemu letniku smo vsako leto dodajali še enega do petih letnikov, vzporedno z argentinsko srednjo šolo. Iz leta v leto je bilo zato treba iskati novih profesorjev. Hvala Bogu nismo imeli problemov, učnega kadra ni nikoli zmanjkalo.

Ko smo tečaj strukturirali, smo ga poimenovali po Marku Bajuku, ravnatelju in začetniku slovenskega šolstva v begunskih taboriščih na Avstrijskem. Ko je bil po nekaj letih tečaj že utečen, sva se dogovorila s takratnim predsednikom Zedinjene Slovenije Božidarjem Finkom, da bo tečaj deloval v sklopu te naše osrednje organizacije. Podobno kot v Buenos Airesu so organizirali kasnejše slovenske srednješolske tečaje tudi v Mendozini in v Bariločah.

Kako pa je bilo z učbeniki? Ves čas do leta 1991 smo imeli v glavnem svoje učbenike, ki smo jih pisali in tiskali sami v Argentini. Dragocen pripomoček so bile tudi nekatere knjige, ki so jih uporabljale slovenske gimnazije na Primorskem in Koroskem. Po letu 1991 smo začeli delno uporabljati knjige iz matice. Te otrokom sicer zelo ugajajo, ker gre za lepe knjižne izdaje, vsebinsko pa niso vedno bogatejše od naših. Pravijo, da je več slovenske zgodovine v naših učbenikih kot v tistih, ki se tiskajo v Sloveniji.

Kakšen odstotek mladih, ki obiskujejo argentinske šole, se ob sobotah udeležuje srednješolskega tečaja? Teško je govoriti o odstotkih. Kot v vsaki skupnosti tudi med nami v Argentini niso vsi enako aktivni pa tudi ne enako blizu kakega slovenskemu središču. Na aktivnejših članih skupnosti, ki predstavljajo nekakšno jedro, slovi dejavnost organizacij. Večina otrok teh družin obiskuje srednješolski tečaj. Je pa tudi veliko Slovencev, ki jih srečaš na naših prireditvah, dogodkih ali romanjih le nekajkrat na leto, so zavedni, vendar manj aktivni. Odstotek otrok, ki prihajajo iz teh družin, je na tečaju nižji. Med slušatelji so tudi dijaki, ki izhajajo iz primorskih družin, tj. prve emigracije. Vedno so bili prisotni, prihajajo pa individualno, njihov pristop ni kolektiven.

Kakšen je odnos z omenjenimi “drugimi” skupinami slovenskih emigrantov? Prepogosto beremo o ločenosti slovenskih skupin različnih emigrantskih valov, vendar gre za posploševanje, ki ne odgovarja dejanskemu stanju. Ko smo kot begunci prišli v Argentino, sta bili na primer naši družini v veliko pomoč in oporo predvsem dve družini predvojnih izseljencev, od katerih je bila ena primorska. Podobno pričevanje vam bo lahko posredoval marsikateri drug predstavnik povojne emigracije.

Stik s slovenskimi ljudmi, ki so prej živeli v Argentini, je vedno bil, vendar na individualni ravni; ni pa bilo stika z njihovimi organizacijami, ki so bile pod vplivom veleposlaništva in jugoslovenskega režima, ki nam je bil sovraven. Razumljivo je, da so se vodilni, ki so delali v njihovih klubih, držali daleč od nas. Med ljudmi, ponašljam, pa je bila slika od vsega začetka drugačna.

Po letu 1991 so se razlike med društvi formalno zabrisale, vendar ostajajo razlike, ki odgovarjajo do neke mere političnim razlikam v matici.

Kaj pa glede osnovnošolskih tečajev? Tradicija slovenskih osnovnošolskih tečajev v emigraciji sega na vetrinsko polje leta 1945 in v obdobje življenja v begunskih taboriščih v Italiji in Avstriji. Od prihoda v Argentino so slovenske učiteljice, ki so si med tednom služile kruh z delom po tovarnah, učile otroke same od sebe, ob sobotah zastoj prav povsod, kjer se je naselilo več slovenskih družin. Ko so se pričela oblikovati po raznih krajih slovenska središča, je bila tam prva ustanova sobotna osnovna šola. Tako je vse do danes.

Imeli pa ste tudi visokošolski tečaj. Približno deset let je trajal, bil je vezan na osebnost in na predavanja prof. dr. Milana Komarja, ki je prišel v Buenos Airesu s filozofskim krožkom, namenjenim predvsem slovenskim visokošolskim študentom. Na njem sva sodelovala s svojimi predavanji pisatelj Zorko Simčič in nekaj časa tudi jaz. Tečaj ni bil formalno ustanovljen, pečat mu je dajala izredna Komarjeva osebnost. Ta pokončni človek, gorec Slovenec in globok katoliški mislec, ki je bil dolgoletni profesor filozofije na katoliški univerzi v Buenos Airesu in nekaj let tam tudi dekan filozofske fakultete, je pustil globoko sled tako v naši skupnosti, kakor v argentinskem kulturnem svetu, kjer je imel izreden ugled in vpliv.

Kdo finansira osnovnošolske in srednješolske tečaje? Prav nihče. Vse je na prostovoljni ravni, in hvala Bogu, da je tako. Ko bi začeli razmišljati o finansiranju, bi bilo za tečaje to začetek konca. Danes uči na njih že tretja generacija pedagogov in lahko rečem, da ne bi nihče delal tega za denar. Lepo je tudi, da se mladi po končanem študiju navadno sami ponudijo, da bi učili na teh slovenskih tečajih in tako nekako povrnili nekaj tega, kar so bili prejeli.

Med stebri življenja Slovencev v Argentini so slovenski društveni domovi. To so res naša kulturna pa tudi duhovna središča. Osnovnošolska mladina prinaša tja veliko življenja, ob nedeljah pa se po svetih mašah, ki jih darujejo naši dušni pastirji, prične vsestranska družabnost. Mladi imajo svoja športna tekmovanja, med tednom pa tudi pevke vaje, vaje za razne gledališke nastope in še kaj.

Rojaki, ki živijo v bližini teh domov, poskrbijo, da je v njih živahno tudi med tednom. Večina ima že mlade družine, ki si želijo življenja v skupnosti. Med člani je vedno več tudi takih, ki izhajajo iz mešanih zakonov, a čutijo slovensko.

Kako pa bi ocenili jezikovni nivo pri mlajši generaciji? Svoje šole podpre matičnih držav. Štirje izmed vaših petih otrok in petnajst izmed vaših devetnajstih vnukov živijo danes v Sloveniji in zamejstvu. Kaj bi povedali o vračanju argentinskih Slovencev v Slovenijo? Kako je s tem trendom? Leta 1991 je bilo med rojaki v Argentini veliko zanimanje za vrnitev ali bolje za preselitev v Slovenijo. Vendar je mlada slovenska država ta enkratni trenutek zametila s popolnim nerazumevanjem diaspore in z velikokrat namernim otežkočanjem postopkov za priznanje slovenskega državljanstva. Kasneje so se mlajši začeli seliti v Slovenijo, delno zaradi gospodarske krize v Argentini, pa tudi ker nosijo Slovenijo v srcu. Gre za osebnostne izbire družin in posameznikov, da se vrnejo v domovino svojih prednikov in v svojo očetnino.

Kaj menite o današnji socialno-politični sliki v Sloveniji? Žalostna je. Brezposelnost, stečaj, zadolževanje, brezbriznost... v marsičem korak nazaj. Doživljamo hudo svetovno krizo, ki je še v polnem teku. Vprašanje je, kakšna bo družba, ko se bo ta dvojni, notranji in zunanji pretres končal. Morda se bo nato pričel proces nove gospodarske rasti, morda moralne prenovitve? Od padca berlinskega zidu živimo v prehodnem obdobju. Čas je cena, ki jo plačujemo za mirni prehod iz komunističnega totalitarizma. Kako visoka bo ta cena? Ali bomo tudi mi morali doživeti 40 let puščave, da se iznebimo starih razvad? A to ni edina slika Slovenije. Nič manj realna ni slika prijetnih osebnih stikov s prijatelji in znanci pa tudi pozivljajočih predvidenih in nepredvidenih srečanj. Ta slika slovenskih srečanj, vidna vsakemu, ki zna gledati na našo stvarnost s srcem, je svetla in izžareva upanje. In kako naj bi spregledal sliko, ki jo vidim, ko se ozrem okrog sebe? To je slika prelepe dežele, katero je Slovincem zaupal Stvarnik in so jo skozi tisoč let in več, vse do danes gojili slovenski rodovi, da je postala sredi Evrope čudovit, neponovljiv vrt.

Kakšne gospodarske perspektive ima Slovenija? Velika podjetja, ki so bila prilastinjena na dvomljiv način in se zdaj borijo za preživetje, so bila po večini slabo upravljana. Propad teh podjetij bo lahko še dolgo bremenilo slovensko gospodarstvo. Vendar je potencialna moč Slovenije v majhnih in srednjih podjetjih. Slovenija je v mednarodni tekmi lahko zelo uspešna, ker je dovolj majhna, da lahko iz-

rabi niše na mnogih gospodarskih področjih s pomočjo kvalitetnega dela in inventivnosti. Zato sem glede njene gospodarske prihodnosti optimist.

Kaj pa gospodarska slika Argentine? Argentina je imela letos najboljšo žetev v svoji zgodovini in mednarodne cene so izredno ugodne. To bo pomagalo uravnovesiti državni proračun in do neke mere zavreti rast inflacije, ki je trenutno najšibkejša točka tamkajšnje ekonomije. Seveda to samo po sebi ne reši socialnih in političnih problemov, ki jih tudi v Argentini ne manjka.

Zdaj pa nekaj osebnega. Pensenik France Balantič je neposredno vezan na Vašo družino, predvsem na brata Franceta, s katerim ga veže tragična smrt v Grahovem. Kako se ga spominjate? Balantiča se spominjam predvsem kot bratovega prijatelja. Ni stanoval pri nas, a je bil pri nas kot doma. Ko mu je bila med vojno zaradi meje pot domov onemogočena, Balantičeva družina je namreč živela v Kamniku, je stanoval v naši neposredni bližini, a je rad ohranjal svojo samostojnost. Bil je miren, prijazen, imel je smisel za humor, čeprav nisem slišal, da bi se kdaj gromko smejal. Ko pa so se srečevali v Francetovi sobi skupaj s Tršarjem, Grbajsom in drugimi, si slišal tudi njega, ko se je veselo zabaval s prijatelji. Jaz sem bil takrat nižješolac, v njihovih očeh se otrok, a je imel zame vedno prijazno besedo. Brat ga je kot pesnika zelo cenil, predstavil ga je tudi dr. Tinetu Debeljaku. Balantič je bil del družinskega življenja in pogovora.

Pogosto beremo, da je šel k domobrancem na postojanko v Grahovo le pod vplivom mojega brata Franceta. To ni res. Balantič je bil intelektualno avtonomen in samostojen. Na postojanko je šel prostovoljno, še pred ustanovitvijo domobranstva. Priključil se je tamkajšnjim vaškim stražarjem kasneje kot moj brat, ki je šel že maja leta 1942 v ilegálni Štajerski bataljon. Kmalu po tem so Italijani internirali Balantiča, kot toliko drugih, v Gonarsu, tako da se prijatelja dolgo nista videla. Ko se je Balantič vrnil iz internacije, je odšel sam na postojanko v Grahovo.

Kaj pa brat Vaše žene Pavle, pesnik Ivan Hribovšek, ki je ravno tako mlad izgubil življenje? Njega, kot tudi svoje bodoče žene takrat nisem poznal. Da je tako pomemben pesnik, smo se zavedeli, ko je dobila njegova sestra Pavla v Argentini iz Slovenije rokopis bratovih pesmi. Dala jih je v presojo dr. Tinetu Debeljaku, ki je poskrbel, da so njegove poezije izšle v Buenos Airesu v založbi Slovenske kulturne akcije. Ivan Hribovšek je bil kot domobranec vrnjen iz Koroske maja 1945 v roke partizanom in ubit nato neznan kje. Nekaj mesecev prej pa je padel v boju njegov starejši brat France. Tako je moja žena izgubila v nekaj mesecih, podobno kot jaz, dva svoja brata. Jaz sem namreč izgubil med vojno še enega brata, duhovnika Marjana, ki so ga leta 1943 umorili v Srbiji četniki, ko je opravljal dušnopastirsko službo med slovenskimi pregnanci.

O svoji življenjski poti, vojnih in povojnih doživetjih, družini in življenju v Argentini je dr. Marko Kremžar, ki se mu iskreno zahvaljujemo za pogovor, napisal več literarnih in pričevanjskih del, začelši z zbirko Črtic Sivi dnevi iz leta 1962, kar je zaokrožil s knjigama Leto brez sonca (2002) in Časi tesnobe in upanja (2008), za katero je v Trstu lani tudi prejel nagrado Vstajenje.

Erika Jazbar

Foto E.J.

srednješolski tečaj postal dvojezična šola oz. gimnazija? To je naša dolgoletna želja, ki pa ni izvedljiva brez podpore slovenske države. Ker smo razsejani po velemestu, ne zmoremo za pričetek take kritične mase, da bi to lahko izpeljali sami. Tudi druge jezikovne skupnosti, kot npr. nemška in angleška, dobivajo za

svoje šole podporo matičnih držav. Štirje izmed vaših petih otrok in petnajst izmed vaših devetnajstih vnukov živijo danes v Sloveniji in zamejstvu. Kaj bi povedali o vračanju argentinskih Slovencev v Slovenijo? Kako je s tem trendom? Leta 1991 je bilo med rojaki v Argentini veliko zanimanje za vrnitev ali bolje za preselitev v Slovenijo. Vendar je mlada slovenska država ta enkratni trenutek zametila s popolnim nerazumevanjem diaspore in z velikokrat namernim otežkočanjem postopkov za priznanje slovenskega državljanstva. Kasneje so se mlajši začeli seliti v Slovenijo, delno zaradi gospodarske krize v Argentini, pa tudi ker nosijo Slovenijo v srcu. Gre za osebnostne izbire družin in posameznikov, da se vrnejo v domovino svojih prednikov in v svojo očetnino.

Kaj menite o današnji socialno-politični sliki v Sloveniji? Žalostna je. Brezposelnost, stečaj, zadolževanje, brezbriznost... v marsičem korak nazaj. Doživljamo hudo svetovno krizo, ki je še v polnem teku. Vprašanje je, kakšna bo družba, ko se bo ta dvojni, notranji in zunanji pretres končal. Morda se bo nato pričel proces nove gospodarske rasti, morda moralne prenovitve? Od padca berlinskega zidu živimo v prehodnem obdobju. Čas je cena, ki jo plačujemo za mirni prehod iz komunističnega totalitarizma. Kako visoka bo ta cena? Ali bomo tudi mi morali doživeti 40 let puščave, da se iznebimo starih razvad? A to ni edina slika Slovenije. Nič manj realna ni slika prijetnih osebnih stikov s prijatelji in znanci pa tudi pozivljajočih predvidenih in nepredvidenih srečanj. Ta slika slovenskih srečanj, vidna vsakemu, ki zna gledati na našo stvarnost s srcem, je svetla in izžareva upanje. In kako naj bi spregledal sliko, ki jo vidim, ko se ozrem okrog sebe? To je slika prelepe dežele, katero je Slovincem zaupal Stvarnik in so jo skozi tisoč let in več, vse do danes gojili slovenski rodovi, da je postala sredi Evrope čudovit, neponovljiv vrt.

Kakšne gospodarske perspektive ima Slovenija? Velika podjetja, ki so bila prilastinjena na dvomljiv način in se zdaj borijo za preživetje, so bila po večini slabo upravljana. Propad teh podjetij bo lahko še dolgo bremenilo slovensko gospodarstvo. Vendar je potencialna moč Slovenije v majhnih in srednjih podjetjih. Slovenija je v mednarodni tekmi lahko zelo uspešna, ker je dovolj majhna, da lahko iz-

rabi niše na mnogih gospodarskih področjih s pomočjo kvalitetnega dela in inventivnosti. Zato sem glede njene gospodarske prihodnosti optimist.

Kaj pa gospodarska slika Argentine? Argentina je imela letos najboljšo žetev v svoji zgodovini in mednarodne cene so izredno ugodne. To bo pomagalo uravnovesiti državni proračun in do neke mere zavreti rast inflacije, ki je trenutno najšibkejša točka tamkajšnje ekonomije. Seveda to samo po sebi ne reši socialnih in političnih problemov, ki jih tudi v Argentini ne manjka.

Zdaj pa nekaj osebnega. Pensenik France Balantič je neposredno vezan na Vašo družino, predvsem na brata Franceta, s katerim ga veže tragična smrt v Grahovem. Kako se ga spominjate? Balantiča se spominjam predvsem kot bratovega prijatelja. Ni stanoval pri nas, a je bil pri nas kot doma. Ko mu je bila med vojno zaradi meje pot domov onemogočena, Balantičeva družina je namreč živela v Kamniku, je stanoval v naši neposredni bližini, a je rad ohranjal svojo samostojnost. Bil je miren, prijazen, imel je smisel za humor, čeprav nisem slišal, da bi se kdaj gromko smejal. Ko pa so se srečevali v Francetovi sobi skupaj s Tršarjem, Grbajsom in drugimi, si slišal tudi njega, ko se je veselo zabaval s prijatelji. Jaz sem bil takrat nižješolac, v njihovih očeh se otrok, a je imel zame vedno prijazno besedo. Brat ga je kot pesnika zelo cenil, predstavil ga je tudi dr. Tinetu Debeljaku. Balantič je bil del družinskega življenja in pogovora.

Pogosto beremo, da je šel k domobrancem na postojanko v Grahovo le pod vplivom mojega brata Franceta. To ni res. Balantič je bil intelektualno avtonomen in samostojen. Na postojanko je šel prostovoljno, še pred ustanovitvijo domobranstva. Priključil se je tamkajšnjim vaškim stražarjem kasneje kot moj brat, ki je šel že maja leta 1942 v ilegálni Štajerski bataljon. Kmalu po tem so Italijani internirali Balantiča, kot toliko drugih, v Gonarsu, tako da se prijatelja dolgo nista videla. Ko se je Balantič vrnil iz internacije, je odšel sam na postojanko v Grahovo.

Kaj pa brat Vaše žene Pavle, pesnik Ivan Hribovšek, ki je ravno tako mlad izgubil življenje? Njega, kot tudi svoje bodoče žene takrat nisem poznal. Da je tako pomemben pesnik, smo se zavedeli, ko je dobila njegova sestra Pavla v Argentini iz Slovenije rokopis bratovih pesmi. Dala jih je v presojo dr. Tinetu Debeljaku, ki je poskrbel, da so njegove poezije izšle v Buenos Airesu v založbi Slovenske kulturne akcije. Ivan Hribovšek je bil kot domobranec vrnjen iz Koroske maja 1945 v roke partizanom in ubit nato neznan kje. Nekaj mesecev prej pa je padel v boju njegov starejši brat France. Tako je moja žena izgubila v nekaj mesecih, podobno kot jaz, dva svoja brata. Jaz sem namreč izgubil med vojno še enega brata, duhovnika Marjana, ki so ga leta 1943 umorili v Srbiji četniki, ko je opravljal dušnopastirsko službo med slovenskimi pregnanci.

O svoji življenjski poti, vojnih in povojnih doživetjih, družini in življenju v Argentini je dr. Marko Kremžar, ki se mu iskreno zahvaljujemo za pogovor, napisal več literarnih in pričevanjskih del, začelši z zbirko Črtic Sivi dnevi iz leta 1962, kar je zaokrožil s knjigama Leto brez sonca (2002) in Časi tesnobe in upanja (2008), za katero je v Trstu lani tudi prejel nagrado Vstajenje.

Erika Jazbar

Kaj bo s Slovenci v prihodnosti? Marijin narod?

Predsednica združenja za preprečevanje korupcije Transparency International Nemčije pravi, da "brez zaupanja v elite in ustanove in brez osebne izkušnje, da je mogoče tudi z moralnim ponašanjem priti do uspeha in ugleda, bo naša družba slej ko prej razpadla".

Poznavalci razmer svarijo pred tem tudi v Sloveniji. Politika, ki se bolj ukvarja z zvonjenjem po toči in iskanjem sovražnikov kot z ustreznimi sistemskimi prijemi za nujne reforme, ne vodi k reševanju družbene krize. Te ne podpirajo tisti, ki sami niso pripravljene sprejeti dosedanjih navad in se zavzeti za pošteno delo in bolj pravična družbena razmerja. Če za spremembe ni politične volje pri odgovornih, kdo se bo potem uprl izkoriščanju, podkupovanju in iskanju le lastnih koristi? Pošteno delo, odgovornost in preprečevanje monopolov ostajajo le prazne besede, praksa pa je ropanje države, delo na črno, izkoriščanje nemočnih, kar podaljšuje agonijo te družbe. Monopoli tako ostajajo priložnost spretnih za bogatenje, medtem ko postajamo država nemaničev. Ob stečajih Mure, Preventa, Begrada in podobnih oblast ni pretresla bančnih računov vodilnih, ki bodo tako odnesli levji delež na račun neizplačanih delavcev in praznih bolniških in pokojninskih blagajn. Zato pa bomo še de-

setletja plačevali izropane in zavožene investicije, izvedene ob podpori politike – in ve se katere –, ki še vedno dopušča nepregledno poslovanje države in še več: država postaja kar njen plen. Predsednik vlade le še blagoslavlja stečaje in karavana gre dalje. Zaupanje v vodilne razumljivo upada, a boj za oblast se le še krepi. Gospodarska elita deluje le za svoje preživetje in ne izbira sredstev, celo denar za posojila delavcem si drzno vzeti vodilni za ureditev zavoženega poslovanja. Nečloveško ravnanje z delavci presega že meje možnega, a očitno ni volje za ustrezno ukrepanje. Hvala Bogu, da ostaja

karitativna dejavnost. Zakonodajca se oblikuje po meri vladajočih, vodilna mesta prevzemajo preverjeni kadri, oblast ne izbira sredstev za odstranitev idejno drugačnih. To potrjujejo Zakon o RTV in kadrovanje v

tem mediju. Višek predstavlja zastopstvo budista Rimpočaja v Svetu nacionalne TV, še posebno ob vprašljivem znanju slovenščine. Ali bodo na to reagirale verske skupnosti v Sloveniji, če jim gre za to, da bo njihovo delo za blagor vernih državljanov še našlo prostora v javnem življenju na nacionalnih medijih. Preseneča pasivnost kristjanov in odgovornih Cerkev in ni čuda, da kritični duhovi kot župan Cankove gospod Vogrinčič bijejo plat zvona, saj to pomeni norčevanje iz vernih državljanov. Temu primerno se po tistem oblikuje politika RTV, ki vedno bolj izključuje posebno katoličane kot večinsko versko skupnost iz programskih shem. Tako nimamo verskega uredništva na Radiu Slovenija, a verske skupnosti molče spremljajo ta revolucionarni prevzem nacionalne medijske hiše. Bo treba organizirati odpo-

njihova vera in status sta predmet posmeha in iskanja grešnih kozlov. Temu so se pridružili celo novorevijaši, ki podobno kot mnogi verni ne vedo, kaj bi s to Cerkvijo. Sicer je dobro, da nekoga bi sicer imeli za dežurnega krivca za vse družbene nedostatke –, a je obenem s svojim naukom tudi stalen izziv vsem, tudi vernim in njihovim voditeljem, da je treba resno vzeti besede evangelija o družbeni pravičnosti in osebni svetosti. Kot sem zapisal v knjigi Občutek pripadnosti, smo katoličani posebej po koncilu poklicani k stalni prenovi in spreobrnjenju, to pa vključuje tudi pravico za ustrezno mesto in vlogo v družbi, ki ju moramo ob vseh upravičenih kritikah svojih grehov dostojanstveno uveljavljati. Dokler ne bomo ne tič ne miš, kot pravi pregovor, pa bo lahko vsakdo počel z nami, kar bo hotel, a bo posledično tudi vsa družba le životarila.

Verniki podružnice Žažar med Horjulom in Vrhniko s samo stosedemdesimi prebivalci so v enem letu popolnoma prenovili podružnično cerkev, za kar so potrebovali veliko sredstev in prostovoljnega dela. Očitno verni zmorejše še marsikaj, le bolj osvestiti in organizirati se bo treba tudi za konkretne poti za družbo resnice in pravičnosti. Sicer se nam kaj lahko zgodi, da bodo sedanji oblastniki podobno kot Hitler, ki je 26. 4. 1941 v Mariboru dejal: "Napravite mi to deželo nemško!", iz Slovenije napravili propadajočo ateistično provinco. Kdo bo potem še posebej slovenski narod Mariji in iz kakšnih duhovnih virov se bodo napajali bodoči Slovenci? Če bi se vsaj iz budističnih, pa se bojim, da se bodo le še iz smrajnenih mlakuž.

Janez Juhant

Napoved dogodkov

100-letnica rojstva Matere Terezije

Stoletnico rojstva bl. Matere Terezije, ustanoviteljice redovne skupnosti misijonark ljubezni, so v četrtek, 26. avgusta 2010, obeležili tudi v Sloveniji. Najprej je v prostorih Galerije Družina na Krekovem trgu 1 v Ljubljani potekala novinarska konferenca, na kateri sta dr. Anton Štrukelj in p. Jože Kokalj DJ predstavila knjigo z izbranimi spisi Matere Terezije z naslovom Pridi, bodi moja luč. V župnijski cerkvi na Ježici v Ljubljani pa je bila ta dan molitvena ura, ki so jo pripravile misijonark ljubezni, nato pa je ljubljanski nadškof metropolit Anton Stres daroval slovesno sveto mašo v počastitev njenega spomina.

Profil Matere Terezije

Vpliv Matere Terezije je tudi trinaest let po njeni smrti v svetu močno prisoten. Redovna skupnost misijonark ljubezni, ki jo je ustanovila pred 60 leti, širi svojo dejavnost dela za uboge. Njen način življenja še vedno vzbuja pozornost, medtem ko teče postopek za njeno kanonizacijo. Cenijo jo zlasti mladi, ki jim je ta redovnica zgled, kako povezati vero in pravičnost v skladno celoto. Duhovna dediščina Matere Terezije je kombinacija njene predanosti najbolj ubogim med ubogimi in njene duhovnosti, ki sta med seboj tesno prepletene. Vse, kar je delala, je izhajalo iz njene globoke vere in svetosti. Najbolj zgovorna značilnost njene duhovnosti je molitev, saj je molila vsak dan in prosila, naj Božja luč sveti skozi njo tako, da tisti, ki bodo prišli v stik z njo, ne bodo več videli nje, ampak Jezusa. Od tod tudi njeno vodilo in naslov zbirke njenih spisov: Pridi, bodi moja luč. Mati Terezija je zapustila svojo prvotno redovno skupnost in se napotila v obubožane indijske mestne četrti, da bi odgovorila na akutne potrebe ljudi, kjer koli so se nahajali. Njeno poslanstvo danes nadaljuje 5.000 sester redovne skupnosti misijonark ljubezni, ki delujejo v 762 skupnostih v 135 državah sveta. Terezijina redovna karizma se je razširila tudi na duhovnike in brate, imenovane misijonarji ljubezni, kakor tudi na laične misijonarje ljubezni, ki vodijo sirotišnice, zavetišča za bolnike z aidsom, begunske centre in domove za invalide.

Mati Terezija se je rodila 26. avgusta 1910 v Skopju, umrla pa je 5. septembra 1997 v Kalkuti. Komaj dve leti po njeni smrti je vaticanska Kongregacija za zadeve svetnikov sprožila postopek za razglasitev za blaženo in ga na osnovi čudežnega ozdravljenja na njeno priprošnje leta 2002 tudi sklenila. Mati Terezija iz Kalkute je bila za blaženo razglašena 19. oktobra 2003, njen godovni dan pa se praznuje 5. septembra. Postopek razglasitve za svetnico bo sklenjen, ko bo znano in dokazano še drugo čudežno ozdravljenje na njeno priprošnje.

Poslanica Benedikta XVI. za svetovni dan molitve za duhovne poklice "Pričevanje prebuja poklice" (2)

Drug vidik duhovniškega posvečenja in redovniškega življenja je poln dar sebe Bogu. Apostol Janez piše: "Ljubezen spoznavamo po tem, da je On dal življenje za nas. In tako smo tudi mi dolžni dati življenje za brate" (1 Jn 3,16). S temi besedami vabi učence, naj vstopijo v Jezusovo logiko, ki je vse svoje življenje izpolnjeval Očetovo voljo, vse do darovanja samega sebe na križu. Tu se kaže Božje usmiljenje v vsej svoji polnosti, usmiljena ljubezen, ki je porazila temine zla, greha in smrti. Podoba Jezusa, ki med zadnjo večerjo vstane od mize, odloži obleko, prime brisačo, si jo opaze okoli ledij in se skloni, da bi umil noge apostolom, izraža smisel služenja in darovanja, ki ga izraža vse njegovo življenje v poslušnosti Očetovi volji (prim. Jn 13,3-15). V hoji za Jezusom si mora vsak, ki je poklican v posebej posvečeno življenje, prizadevati za pričevanje polne podaritve sebe Bogu. Od tod izvira sposobnost darovati se tistim, ki mu jih Božja Previdnost zaupa v pastoralno oskrbo s polno, trajno ter zvesto predanostjo in radostjo, da postane sopotnik mnogim bratom, da bi se ti odprli srečanju s Kristusom in bi njegova Beseda postala luč na njihovi poti. Zgodovina vsakega poklica je skoraj vedno prepletena s pričevanjem nekega duhovnika, ki z veseljem živi dar samega sebe bratom za Božje kraljestvo. To pa zato, ker sta bližina in beseda duhovnika sposobni vzbudi-

ti vprašanja in voditi k vedno bolj dokončnim odločitvam. Tretji vidik, ki zaznamuje duhovnika in posvečeno osebo, je življenje občestva. Jezus je kot razpoznavni znak svojih učencev navedel globoko občestvo v ljubezni: "Po tem bodo vsi spoznali, da ste moji učenci, če boste med seboj imeli ljubezen" (Jn 13,35). Duhovnik mora biti na poseben način človek občestva, odprta za vse, sposoben v edinstvi voditi vso čredo, ki mu jo je zaupal Bog, pomagati pri premoščanju delitev, ter odpuščati žalitve. Julija 2005 sem med srečanjem z duhovniki v Aosti rekel, da če mladi vidijo osamljene in žalostne duhovnike, bodo gotovo zelo težko sledili njegovemu zgledu

in bodo ostali v dvomih, če bodo zasluhili, da je taka duhovnikova prihodnost. Pomembno je torej uresničiti občestvo življenja, ki bi jim pokazalo lepoto duhovništva. Takrat bo mlad človek rekel: "To je lahko prihodnost tudi zame, tako je

evangeliju ter z veseljem sprejmejo njegova merila presojanja in obnašanja. Postajajo 'znamenje nasprotovanja' za svet, katerega logiko pogosto navdihujejo materializem, sebičnost in individualizem. Njihova zvestoba in moč njihovega

rečemo, da se duhovniški poklici prebuja ob stiku z duhovniki, kot dragocena dediščina, posredovana z besedo, zgledom in celotnim življenjem. To velja tudi za posvečeno življenje. Samo bivanje redovnikov in redovnic govori o Kristusovi ljubezni, kadar ga posnemajo v polni zvestobi

pričevanja v srcih mnogih mladih še vedno prebuja željo, da bi tudi sami za vedno velikodušno in celostno sledili Kristusu. Posnemati čistega, uboega in poslušnega Kristusa, se polstovetiti z Njim, je ideal posvečenega življenja, pričevanje popolnega prvenstva Boga v življenju in zgodovini ljudi. Vsak duhovnik, redovnik in redovnica, zvesti svojemu poklicu, sporočajo veselje služiti Kristusu in vabijo druge kristjane, naj odgovorijo na univerzalni klic k svetosti. Zato je za spodbujanje poklicev v duhovništvo in posvečeno življenje in za okrepitev ter vpliv poklicnega vabila nepogrešljivo potreben vzor tistih, ki so že izrekli svoj 'da' Bog in njegovemu življenjskemu načrtu za vsakogar. Osebnostno pričevanje, sestavljeno iz bivanjskih in konkretnih odločitev, bo mlade opogumilo k sprejemanju pomembnih odločitev, ki so naložba v njihovo prihodnost. Za pomoč pri tem potrebujemo umetnost srečanja in dialoga, ki bi jih razsvetlilo in spremljalo, zlasti prek zgleda bivanja, ki ga nekdo živi kot poklicanost. Tako je storil sveti arški župnik, ki je v stiku s svojimi župljani "učil zlasti s pričevanjem življenja. Po njegovem vzoru so se verniki učili moliti".

Letošnji svetovni dan naj znova ponudi dragoceno priložnost mnogim mladim, da bodo razmislili o svoji poklicanosti in se je oklenili s preprostostjo, zaupanjem in polno razpoložljivostjo. Devica Marija, Mati Cerkev, naj varuje vsak najmanjši kal poklicanosti v srcu tistih, ki jih Gospod kliče, naj mu sledijo bolj od blizu. Stori naj, da bo postal košato drevo, polno sadov za dobro Cerkev in vsega človeštva. Za to prosim, medtem ko vsem podeljujem apostolski blagoslov.

Beatifikacija Chiare "Luca" Badano Življenje, ljubezen in svetloba...

Vsoboto, 25. septembra, bo v Rimu razglašena za blaženo Chiara "Luca" Badano. Rodila se je v vasi Sassello v pokrajini Savona 29. oktobra 1971 staršem, ki so na otroka čakali več kot deset let. Rojstvo so sprejeli kot veliko milost. Zrasla je v živahno in srečno deklico velikih in prosojnih oči, sladkega nasmeha in bistrega uma. Mama jo je prek evangelijskih prilik učila se pogovarjati z Jezusom in mu vedno reči "da". Pri

devetih letih se je pridružila Gibanju fokolarov, kjer je odkrila Boga Ljubezen. To je postal ideal njene življenja. V gibanje je privabila tudi starše. Odtlej je bil njen cilj "postaviti Boga na prvo mesto". Še zelo mlada je izkazovala posebno pozornost do "zadnjih". Bila je simpatična in odločna, z jasnim pogledom in značajem. Rada je imela glasbo, petje in ples. Želela je postati zdravnica, da bi zdravila otroke v Afriki. Še posebej sta jo privlačevala narava in šport. In vendar je bila navidez povsem običajna najstnica drugačna od drugih: znala je biti goreče ljubezniva, krotka in vdana Božjemu načrtu zanjo, ki se ji je kmalu nato razodel. V 17. letu starosti je med igranjem tenisa začutila močno bolečino v rami. Diagnoza je bila neizprosna: kostni rak z metastazami, ki je bil tedaj neozdravljiv. Skoraj tri leta je zaradi bolečih tumorjev, hudo trpela. Že po prvem kirurškem posegu je prvič rekla: "Če to hočeš ti, Jezus, hočem

to tudi jaz". Prijatelji se spominjajo, da jih je tudi v tem obdobju opogumljala in znala najti prave besede. Trpljenje je darovala za Cerkev, mlade, neverujoče, misijone itd. Vedno je ostajala umirjena in moč-

na, čeprav je odklonila morfij, da bi le ostala prisebna. Njena sobica je postala kraj srečanj, apostolata, njena cerkev. Celo nekaj zdravnikov se je po srečanju z njo približalo Bogu. Umrla je 7. oktobra 1990. Na njenem pogrebu se je zbralo več kot 2000 ljudi. Prišli so kot je sama hotela - na "poročno slavo". Življenje Chiare Badano, ki ji je Chiara Lubich - s katero si je več let dopisovala - dala vzdevek "Luca", je vseskozi nagovarjalo in še nagovarja veliko ljudi po vsem svetu: svetla sled, ki jo je pustila za sabo, s preprostostjo govori o tem, kako lepo je se prepustiti Ljubezni, o pravem smislu življenja, o upanju v "potem", o gotovosti zmage nad smrtjo. Njen zgled je v mnogih vžgal željo po spreobrnjenju in svetosti. Leta 1999 se je začel proces beatifikacije, razglasil jo bo pretek kongregacije za zadeve svetnikov msgr. Angelo Amato 25. t. m. ob 16. uri v svetišču Divino Amore; ob 20.30 se bodo udeleženci beatifikacije "srečali" z njo v Avli Pavla VI., dan kasneje bo ob 10.30 kard. Tarcisio Bertone daroval zahvalno mašo za beatifikacijo v baziliki sv. Pavla zunaj obzidja.

Mladi iz Gorishe in Tržaške, ki bi se radi udeležili beatifikacije, naj čim prej kličejo Martina Zentilina na tel. 392 0701983 ali pišejo na naslov: martino.zentilin@gmail.com.

In memoriam

Ljubo Marc

Viljenski župnijski cerkvi sv. Antona Puščavnika in na pokopališču v rodni Ajdovščini smo se v torek, 24. avgusta, poslovili od duhovnika koprške škofije, nekdanjega političnega zapornika in avtorja znane knjige spominov Črepinje, msgr. Ljuba Marca, ki je zaspal v Gospodu v jutranjih urah 23. avgusta v bolnišnici v Šempetru pri Novi Gorici.

Ljubo Marc se je rodil 1. novembra 1920 v Ljubljani, kjer se je njegov oče Albert, doma iz Planine nad Ajdovščino, izučil za urarja. Z materjo Franciško Koritnik, doma iz Lozic, so se kmalu zatem preselili v Ajdovščino, kjer so se Ljubo pridružili še brata Franc in Danilo ter zdaj že pokojna sestra Majda.

Po končani osnovni šoli v Ajdovščini je Ljubo Marc v Gorici najprej dokončal malo sementiče, nato še bogoslovje. To so bila leta vzpona fašizma, pred katerim je žal klonila tudi italijanska Cerkev in v svojih šolah enako strogo preganjala tudi zasebno rabo slovenščine, profesorji pa so z redkimi izjemami simpatizirali z italijanskim nacionalizmom. V vojnih razmerah je bil Ljubo 3. junija 1944 posvečen v duhovnika in kot mlad novomašnik poslan naravnost v Cerkev, kjer sta v znanih dogodkih bila tik pred tem od začasne partizanske oblasti "likvidirana" tamkajšnja duhovnika Piščanec in Sluga, pod lažno obtožbo krivde za izdajo tamkajšnje partizanske politične šole. V teh težkih časih je mladi kaplan Marc želel biti ljudem v Cerknem predvsem v oporo in se je izogibal vsakršni politiki, pomagal pa vsakemu potrebnemu pomoči.

Po končani vojni je bil poslan na študij cerkvene oz. umetnostne zgodovine na Gregorini v Rimu, vendar mu jugoslovanske oblasti po juliju 1947 študija niso več dovolile nadaljevati. Maja 1948 je bil poslan za župnijskega upravitelja v Drežnico, na katero je vse življenje ohranil tako lep spomin. Pod pritiskom se je vendarle vključil v Ciril-Metodovo društvo, a na enem izmed društvenih zborov leta 1951 je javno nastopil zoper preganjanje vere oz. onemogočanje verouka, zato je bil še istega leta aretiran in obsojen kot "špijon". V zaporih v Ljubljani, na Igu in v Škofji Loki je preživel šest let in pol, nato je bil imenovan za župnijskega upravitelja v Godovici. Tam se mu je kot gospodinja pridružila zdaj že pokojna Francka Gantar, ki mu je nato zvesto gospodinjila med službovanjem na Planini pri Ajdovščini (od leta 1965 do leta 1975) in nazadnje v Biljah, kjer je bil vse do pred kratkim še vedno tudi duhovni pomočnik. Pisal je članke v Cerkev v sedanjem svetu, Mladiko, Katehetski zbornik in Katoliški glas. Zelo dejaven je bil pri pastoralni zakonci, že v svinčenih časih pa je iz Italije prinašal verske filme za rabo v katehezi. Tesne stike je vzdrževal z nekdanjimi sošolci v goriškem sementiču, Slovenci, Italijani in Furlani, med njimi s pokojnim goriškim škofom Coccolinom in prevajalcem Svetega pisma v furlanščino msgr. Maghetom.

V širšem slovenskem prostoru je postal znan predvsem po izidu knjige svojih spominov Črepinje,

ki sta jo leta 1994 skupno izdali Celjska in Goriška Mohorjeva družba. Posebnost knjige je v tem, da je kljub teži spominov polna situacijskega humorja, po katerem je bil pokojni tudi tako poznan. Avtor je s svojo življenjsko zgodbo posredoval tudi vpogled v pred- in medvojno dogajanje na Primorskem (vključno z

dragocenim opisom razmer v italijanskem bogoslovju v tridesetih letih), ki je širši slovenski javnosti (še) vse premalo poznano. Cerkev na Primorskem sicer med vojno ni trpela takšnega revolucionarnega nasilja, kot je to bilo prisotno v osrednji Sloveniji, je pa vse od konca prve svetovne vojne bila pod pritiskom italijanizacije in v zponu fašizma odkritega in neposrednega zatiranja tudi slovenskih duhovnikov. Kljub dokazanemu rodoljubju pa je bila tudi primorska duhovščina po vojni deležna podobne usode kot na Kranjskem.

Za svoje delo mu je leta 1999 papež podelil naziv monsinjor, ki mu je veliko pomenil; predstavljal mu je tudi priznanje, da Cerkev ceni njegova v zaporu preživeta leta. Zadnja leta mu je od življenjskih preizkušenj načeto zdravje kljub nezlomljivi volji začelo vse bolj pešati. Farani Bilj so tudi po upokojitvi zanj zgledno skrbeli, še posebej predani gospe Silvana in Marta. Znana biljenska gostilna Kogoj mu je več let brezplačno dostavljala kosila v biljensko župnišče, kjer je po smrti gospodinje Francke bival sam. Izjemno pozornost mu je vsa ta leta izkazoval župnijski upravitelj iz Bukovice (pristojen tudi za Bilje) Vojko Žakelj. Od februarja, ko ni

mogel več skrbeti zase, sta ga na rodni dom v Ajdovščini sprejela brat Danilo z ženo Marijo. Otroštvo nas nečakov je obarval s svojo darežljivostjo in duhovitimi domisljicami. Velikodušna darila, ki nam jih je stisnil v roko za rojstni dan ali god, poletni dnevi na vrtu župnišča na Planini, skupna letovanja na morju, projekcije njegovih filmov s katehetskih potovanj - to so bili njegovi prispevki našemu otroštvu. Ko smo odrasli, smo spoznali, da nas je učil ne biti malenkost, ampak velikodušen in širok, izviren in pristen. Bolje smo razumeli njegove hudo-govne pastoralne prigode, izredne situacijski humor, kjer si ni nikoli pomišljal ponorčevati se tudi iz sebe. "Dobre stvari so tudi za dobre ljudi", je znal povedati in živeti. A tudi vse tuzemsko je v njegovih rokah slavilo Boga: mali

rožni venec okrog tipke za smerokaz v avtu, njegove na skrivnem izdelane zaporniške jaslice, harmonij, veselje do vožnje, kupi knjig in revij, Štokov teran iz Krajne vasi.

Njegova smrt je tako tudi praznik vsega tega, kar je bil in kar hrani za večnost, za vstajenje mesa; za vse te njegove darove se zahvaljujemo Bogu in stricu Ljubu samemu, ker jih je razvijal. Morda ne bi bil tako duhovit, če ga ne bi zadelo tudi trpljenje v zaporu. Izbrusilo ga je v človeka, v katerem ni bilo nobene ponarejenosti. Njegove solze na pogrebu dolgoletne gospodinje Francke so izkazovale spoštovanje, ki ga je znal gojiti do vseh in vsakogar. Pozorna skrb, ki so mu jo farani Bilj izkazovali vse do zadnjega, kaže, kakšno spoštovanje je vzbudil pri ljudeh on sam.

V sebi je razvil duhovnost, ob kateri sem se spomnil na Jezusove besede: "Kadar pa ti moliš, pojdi v svojo sobo, zapri vrata in moli k svojemu Očetu, ki je na skrivnem. In tvoj Oče, ki vidi na skrivnem, ti bo povrnil". (Mt, 6,6) In še: "V malem si bil zvest, češ veliko te bom postavil". (Mt 25, 21)

Verujem, da Oče zdaj to že počne. "Vstopi v veselje svojega gospodarja"! (Mt 25, 21)

mag. Leon Marc

Pričevanje prostovoljke

Faidutti, dom za brezdomce

V zadnji številki Novega glasa smo prebrali, kako Tomek in Sergio pomagata pri kapucinih pri opoldanskem obedu. Tomek je omenil, da so med tistimi, ki hodijo na kosilo, tudi ljudje, ki prihajajo iz Faiduttijevega doma. Naključje je, da prav v tem domu od vsega začetka, odkar so ga odprli, vsak petek zjutraj sodelujem s prijateljico. Na sestanku Unitalsi so prišli poprositi za prostovoljno pomoč, seveda ne samo k nam, marveč na vse karitativne organizacije. Razložili so nam, da lahko pomagamo tej novi ustanovi, ki bo služila brezdomcem. Ko je odgovorni povedal, kaj lahko delamo zjutraj, sem rade volje sprejela to zadolžitev. Zjutraj ob 7. uri odprejo

kuhinjo in brezdomcem razdelimo zajtrk, jih popišemo, ko odidejo, in zapremo sobe. Vse to do 8. ure. Zelo malo dela za te ljudi, ki prihajajo k nam iskati srečo. Takoj sem privolila, da bom prihajala vsak petek zjutraj. Povabila sem tudi prijateljico Anico, ker v dvoje gre laže, zaradi varnosti in hitrejšega dela. V teh letih sva videli in spoznali razne ljudi, prijazne, pa tudi manj prijazne. Izvedeli sva, od kod

Nekaj nasvetov za dobro življenje v dvoje
Popočitniško branje za poročene

Iz življenja

Znani nemški strokovnjak Walter Trobisch se je z ženo udeležil seminarja za zakonce. Sam pravi: "Bilo nas je dvajset zakonskih parov vseh starosti. Mladoporočeni se niso mogli dovolj naučiti, da so se morali drugi pari po tridesetih letih zakona še srečevati. Seminar so vodili trije zakonski pari. Na začetku vsakega srečanja so poročali na zelo osrben, toda zelo discipliniran način, kako so delali v svojem zakonu in poglobljali svoj odnos. Potem smo dobili dve vprašanji ali tri. Žene so šle v sobe, možje na prosto ali v knjižnico. Vsak konec je moral ločeno pisno odgovorjati na vprašanja. Po dvajsetih minutah je pozvonil zvonec. Tedaj so morali možje iti k ženam v sobe. Vsak je prebral, kar je napisal njegov sozakonec in vsak zakonski par se je moral dvajset minut pogovarjati o odgovorih. Potem se je skupina spet zbrala, eden od zakonskih parov je naredil uvod in dobili so nova vprašanja. Bilo je naporno, pogosto boleče, toda izredno zdravnico. Na koncu smo se pogovarjali dlje in globlje kot skozi vse leto. Opazili smo, kako je bil doslej naš pogovor popliten, ne da bi se tega zavedali".

O zakonskih preprih
Iz življenja

Navajamo primer iz življenja, kjer je vse kazalo, da je zakon srečen: "Gospa, kako vam gre?" "Hvala, kar dobro!" "Se z možem dobro razumeta?" "Da!" "Se nista še nikoli sporekla?" Tedaj se žena razgovori: "Enkrat sva se že. Pa še za tisto mi je žal. Po tistem ni med nama več tako lepo. Veste, zvečer ga ni bilo takoj domov, kakor sem pričakovala, pa me je jezilo. Bil je na veselici, saj mu jo privoščim. Mene ni vzel s seboj, menda tudi sam ni imel namena ostati, a družba ga je zadržala. Danes to razumem, a takrat sem bila slabe volje. Ko se je vrnil, sem mu dala to čutiti. Bil je morda malo utrujen, morda tudi sam nekoliko slabe volje, zato ga je moja nejevolja spravila s tira. Beseda je dala besedo, se v tonu zvišala in na mah sva se sprla. Pričela sva si drug drugemu očiti stvari, ki bi si jih prej nikoli ne bila. Ko mi je že vsega zmanjkalo, sem mu, da bi ga še bolj pičila,

rekla, da ima druge, čeprav sem vedela, da jih ni imel. Takrat je kar pobesnel. Stole je metal po hiši". Nato mučen molk, čez nekaj časa pa: "Veste, zato pa - saj pravim, ženski jezik! Nikoli se tega nisem tako zavedala kakor sedaj. Ženski jezik lahko veliko gorja naredi povsod, največ pa v zakonu. Šele čez teden dni je prišel k meni; a še takrat ne bi, če mu ne bi bila dala polagoma čutiti, da se zavedam svoje krivde". "Ali ni bil vajin zakon pred tem prepriom lepši? Ali vam ni žal nepremišljenih besed, ki so zasekale rane?" "Je, pa še kako!"

Osvetlitev problema

Sporov se večinoma bojimo in jih imamo za nekaj negativnega, kar uničuje ali vsaj načne naše

odnose, še posebej v zakonu. Vendar prepri ni vedno nekaj slabega. Ali deluje pozitivno ali negativno, je odvisno od tega, kakšna je v njem naša temeljna drža. Ali lahko verjamemo, da v boleči napetosti nastane nekaj novega, lepšega? Prepri lahko poglobljajo odnos ali krepijo posamezno osebnost.

Katere pozitivne možnosti se odkrivajo v prepri?

Lahko spoznam sam sebe. Čutim svojo tesnobo in napadalnost. Moje notranje življenje je budno. Učim se dajati prosto pot čustvom. Učim se, kako ravnati s svojo ali tujo napadalnostjo. Nagoni, kot so hrana, spolnost ali moč, se dajo preusmeriti. Spoznam svoje možnosti in svoje meje. Učim se sprejeti samega sebe. Spoznam druga stališča in s tem razširim svoja. Učim se strpnosti.

Na kaj je treba pri prepri paziti?

Nikdar ne sodi! Na primer: Ti si egoist, ti si hudobna, to si nalašč naredil... Povejmo le svoja čustva, občutke, da smo prizadeti, da

se z nečim ne strinjamo. S sodbami, ki so večinoma enostranske in krivične, drugega le ranimo. Začne se braniti, vrne udarec.

- Poslušaj, kaj pravi drugi! Jemlji njegove dokaze resno! Pazi, kako razume stvar, in to upoštevaj!

- Razlikuj med čustvi in predmetom pogovora! Vedno gre za odnos, ne le za vsebino. Ker je na ženo jezen, mož kritizira kosilo, ki ga je skuhala. Kritika kosila je samo sredstvo, s katerim jo hoče prizadeti. Včasih se zakonca pripravata o vsebini, ranjena so pa čustva.

- Jasno povej, v čem vidiš problem! Spo-rnega vprašanja ne smeš prikrivati s splošnimi trditvami!

- Kritika naj prizadeva samo določeno točko, ne vsega človeka! Ti si nemožeč, s teboj se ne da pametno govoriti - sta nekonstruktivni trditvi.

- Varuj se zlorab, kot so grožnje, fizično nasilje ali vpitje! S silo lahko sicer trenutno zmagas, vendar boš bistveno načel med-

sebojni odnos in boš na koncu poraženec, ker se ti bo partner tako ali drugače maščeval. Nekateri imajo v prepri navado vpiti, pa pozabijo, da sozakonec ni gluhi in da jakost zvoka ne nadomesti moči dokaza. Tudi solze so lahko oblika psihološkega nasilja.

- Ne govori samo, ampak tudi poslušaj! Skušaj se vživeti v poglede drugega!

- Ne išči šibkih točk drugega samo zato, da ga prizadeneš! S tem ne prispevaš h konstruktivnosti, ampak ravno nasprotno. Tudi analiza ali diagnoza sozakonce nista primerni, še manj, da bi ga pošiljali k psihiatru.

- V prepri ne vpletaj otrok, staršev ali prijateljev, da bi bili razsodniki ali zavezniki - stvar se bo le še bolj zapletla.

"Svoboda" vesti

Iz življenja

Dandanes skoraj ni človeka, ki se ne bi zavzemal za svobodo vesti. Seveda se pod to krilatico skriva marsikaj. Velikokrat kar pravica - delati, misliti, govoriti ali pisati po lastni sodbi in samovolji. Nemški teolog Andreas Laun duhovito predlaga, kako bi morali v duhu "sodobnega" pojmovanja svobode vesti "popraviti" svetopisemsko poročilo o prvem človekovem grehu: "... Tedaj je žena videla, da je drevo dobro za jed, očem prijetno za pogled in da je to drevo vredno poželenja, ker daje spoznanje. Odločila se je po vesti, vzela od njegovega sadu in jedla ter dala tudi svojemu možu, ki je bil z njo. Tudi on se je odločil po vesti in jedel... Ko pa sta slišala glas gospoda Boga, sta ostala mirna in jedla dalje... Gospod Bog je poklical Adama in rekel: 'Ali si jedel od drevesa, od katerega sem ti prepovedal jesti?' Adam je odgovoril: 'Vsekakor, moja žena in jaz sva o tem govorila s kačo, pretehtala vse njene razloge in se po svoji vesti odločila jesti'. Gospod Bog je bil s tem odgovorom zelo zadovoljen in je pohvalil zrelost Adama in Eve, ki sta še naprej srečno živela v raju in po svoji vesti jedla od vseh dreves". Laun predlaga, da bi naslov "Prvi človekov greh" spremenili v "Prvo odločanje po vesti"...

Joana Nanut

Ambrož Kodelj

Kratke

Dekanijsko romanje na Svete Višarje

V letošnjem letu obhajamo 650-letnico Marijine božje poti na Sv. Višarjah. V poletnih mesecih je obiskalo to svetišče ogromno romarjev iz vseh krajev naše dežele, Slovenije in Avstrije. Veliko jih je prišlo tudi iz drugih držav. Največ pa je bilo Slovencev. V soboto, 21. avgusta, je štandreaška dekanija organizirala jubilejno

romanje na Svete Višarje. Udeležilo se ga je veliko število častilcev Višarske Marije iz raznih krajev Goriške. Slovesno sveto mašo je vodil dekan Karel Bolčina ob somaševanju številnih duhovnikov. V popoldanskih urah se je Marijino češčenje nadaljevalo v cerkvi v Ukvah z litanijami in molitvijo za duhovne poklice.

Loretta Dorbolo' v galeriji Kulturnega doma

V četrtek, 2. septembra 2010, ob 18. uri, bo v galeriji Kulturnega doma v Gorici odprta antološka razstava priznane slikarke Lorette Dorbolo' iz Benečije z naslovom Odločil bo veter.

Loretta Dorbolo' se je rodila v Bjarču v Špetski občini leta 1950. Pri dvajsetih letih se je odselila v kraj Concordia sulla Secchia (Modena), kjer je poučevala in se kot samouk posvečala slikarstvu. S prvimi slikami se je predstavila na razstavi leta 1977.

Sodelovala je na številnih skupinskih in tematskih razstavah; prejela je več nagrad in priznanj. Leta 1997 je izšla knjiga La notte dei Falò, v kateri so poleg slikarskih del zbrani spisi in razmišljanja, ki so sestavni del ustvarjalnih prizadevanj Lorette Dorbolo'. Leta 2003 je bil eden izmed njenih portretov vključen v monografijo Portreti Porträts Ritratti, ki sta jo D. Globočnik in T. Pinter posvetila slovenskim umetnikom v Avstriji in Italiji in je izšla v Ljubljani.

Zaradi raznolikosti in domišljenosti njene umetnosti so Loretta Dorbolo' večkrat poverili ilustriranje romanov in drugih literarnih del. Njene slike so objavljene tudi v Trinkovem koledarju za leto 1992 in v Koledarju 2009 Zveze Slovinci po svetu.

Razstavo v goriški galeriji prirejajo Kulturni dom v Gorici, KD Ivan Trinko iz Čedad, ZSKD, SKGZ, KB 1909, Beneška Galerija iz Špetra in Inštitut za slovensko kulturo iz Čedad.

Dela umetnice bo na odprtju predstavil prof. Hijacint Jussa iz Gorice.

Razstava bo odprta do 15. septembra od ponedeljka do petka, od 9.00 do 12.00 in od 16.00 do 18.00, ter v večernih urah med kulturnimi prireditvami.

Pismo novogoriškemu županu Mirku Brulcu

Spoštovani Mirko Brulc, Župan Mestne občine Nova Gorica! Ob novici, da se poslavljate od županske vloge MO Nova Gorica, se Vam želiva, v imenu pokrajinskega sveta in tajništva Slovenske skupnosti - zbirne stranke Slovencev v Italiji, zares iskreno zahvaliti za vsjo pozornost, ki ste jo izkazali v Vašem desetletnem županovanju, tako do naše narodne skupnosti v goriški pokrajini kot do naše stranke. Sedanje nedvomno boljše stanje v odnosih med osrednjima čezmejnima občinama Goriške spada med Vaše glavne zasluge, seveda ob sodelovanju z drugimi, ki so, podobno kot Vi, usmerjali svoj pogled v prihodnost.

Prepričana sva, da boste Vaše delo nadaljevali z enako vnmom in v vlogi poslanca v Državnem zboru Republike Slovenije in kot podpredsednik Komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Želiva Vam uspešno delo in ostajava na razpolago za katerokoli sodelovanje, v upanju, da Vas bomo lahko imeli čim prej v gosteh, in Vam naše priznanje in zahvalo tudi konkretno izrazimo.

Lep pozdrav.
/ Pokrajinski tajnik SSK Julijan Čavdek
Pokrajinski predsednik SSK, Silvan Primožič

Kiparska kolonija v Biljah

Od 24. do 31. avgusta je potekala v Biljah, kjer sta živela in delala dva pomembna kiparja, Negovan Nemec in Zmago Posega, pred Ateljajem Negovana Nemca, 5. študentska kiparska kolonija, na kateri so, na povabilo organizatorja in vodje kiparske kolonije, kiparja Tomaža Zarifa, sodelovali: Nina Bric, Dušan Gerlica, Aleš Guštin, Vasja Kavčič, Ariel Štrukelj in Ana Žerjav. Sedem umetnikov je realiziralo sedem skulptur, ki zrcalijo sedem umetniških izpovedi, ujetih v les, zgovoren kiparski material, ki tisočletja ponuja številne možnosti in je tudi v času številnih eksperimentiranj in iskanj še vedno privlačen.

SCGV EMIL KOMEL Pevski teden v Žabnicah

Resnost pri delu in ljubezen do petja

Poletni pevski teden, ki ga že vrsto let prirejajo pedagogi Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel, se je v soboto, 28. avgusta, v Žabnicah končal s prvim praznikom. V župnijski dvorani so mali udeleženci v popoldanskih urah z bogatim in živahnim nastopom prikazali staršem in prijateljem opravljeno delo. "Za nami je krasen teden, poln sonca, petja in veselja", je uvodoma povedal ravnatelj prof. Silvan Kerševan. "Slaščice dobro uspejo, če so sestavine dobre in če te pridejo v spretne roke", je še povedal, da bi poudaril svoje navdušenje nad nadarjenimi otroki in sposobnimi mentorji. Otroci so prvi dan, 23. avgusta, prejeli mapo z notami, ki so jih z veseljem prebrali in študirali. Tokrat so imeli na sporedu venček ljudskih pesmi in zlasti uvajanje v dvoglasje, poleg tega pa so ubrano naštudirali tudi nekaj zelo lepih in učinkovitih avtorskih skladb. Ravnatelj se je topla zahvalil šolskim sestram iz Žabnic in še zlasti predstojnici s. Suzani za gostoljubje; otroci so bili namreč nastanjeni v njihovem domu in deloma v koči sv. Jožefa. Kot je povedala dirigentka otroškega zbora in "duša" pevskega tedna Damijana Čevdek, so v nekaj dneh ogromno naredili. V jutranjih urah so imeli pevске, popularne pa instrumentalne vaje; izvajali so že zapisane skladbe, sami pa so v manjših skupinah ustvarjali in zapisovali spremljave ter pripravili spreml-

jave dveh pesmic (ruske Katjuše in španske Escondido). Tako so se znašli v vlogi instrumentalistov in pevcev. Posebno doživetje je za vse udeležence bil četrtkov vzpon na Sv. Višarje, kjer so tudi peli pri maši.

Silvan Kerševan

Damijana Čevdek

Na sobotnem nastopu so v prvem delu najprej zapeli nekaj dvoglasnih ljudskih pesmi, pri katerih so se nekateri izkazali tudi kot solisti. V drugem delu so nastopili instrumentalisti oz. pevci ob spremljavi kitar, flavt, klavirja, violin, klarineta in orff instrumentov.

ponos staršem ter v veselje župnika Dionisia Mateuciga in vaščanov oplemenitili s svojim petjem; poleg tradicionalnih Prihajam k tebi moj Gospod in Hvalnico pojem Bogu so odpeli še Mozartovo Alelujo (iz Exultate jubilate), Lepa so lepa si roža Marija, Dona nobis pacem, Magnificat in na koncu Svet postal bi lep na besedilo Ljubke Šorli.

Nad pobudo je bil posebno navdušen ravnatelj Silvan Kerševan: "Otroci so že vpeljani, hitro se navadijo, delo je res kakovostno. Imamo ogromne potencialne, ki bi jih lahko še dodatno razvili. Tudi če jim spremljevalci niso nič rekli, so otroci po kosilu ali večerji sami peli oz. segali po instrumentih, potem ko so celo jutro vadili. Sestavine so dobre, spretne roke tudi"... Prof. Damijana Čevdek pa je svoje vtise strnila v te besede: "Vsak pevski teden, ki se zaključi, se mi zdi, da je bil najlepši. Z istimi občutki sem se tudi letos vrnila iz Žabnic, a tokrat še veliko bolj zadovoljna, ker je skupina predelala ogromno programa ter naredila velik skok na področju vokalnos-

ti in pevске discipline. Vse je potekalo v veselem in pozitivnem vzdušju; nikoli ni bilo čutili nejevolje, kar je veliko pripomoglo h kvaliteti dela. Pevci so dokazali veliko resnost pri delu ter ljubezen do petja in glasbe nasploh. Že pred zajtrkom je bilo slišati zvoke flavte in kitare, nikoli nam ni bilo dolgčas, vedno je kdo prepeval". Kako pa naprej? "Naslednja sezona bo za pevce prehodna, kajti iz otroškega zbora mora skupina prerasti v mladinskega tako z vokalnega kot s programskega vidika. Obenem pa bo na šoli v sklopu nauka o glasbi nastal nov otroški zbor, v katerem bodo lahko peli otroci od šestega do osmega leta starosti". In še zadnje zahvale... "Brez kolegice Marje Feinig pevski teden gotovo ne bi potekal tako gladko. Njeni nasveti tako pri organizaciji kot pri zborovstvu in njeno vodenje instrumentalnih skupin so nenadomestljivi. Z otroki so se cel teden veselo ukvarjale štiri nekdanje pevke mladinskega zbora: Nada Tavčar, Ivana in Tina Paljk ter Marta Carlesso. Njihovo delo je bilo čutili povsod: pri igri in delavnici v prostem času, pri pospravljanju, pri instrumentalnih vajah, pri spremljavi zbora in ne nazadnje v kuhinji, kjer pa sta bila glavna kuharja Zdenka Brešan in Andrej Jussa, ki sta nas ves teden 'razvajala' s kuharskimi dobrotami. V petek so se nam pridružili še naša zvesta pianistka Dalia Vodice, trobentačica Živa Srebrnič in flavtist Fabio Devetak. Z njimi se je pripeljal tudi naš ravnatelj, ki nas vedno podpira pri uresničevanju tega projekta. Ves teden je bila z nami tudi s. Suzana, ki je s svojo prijaznostjo, delavnostjo in dobrim zgledom gotovo pustila v vseh nas pozitiven pečat". / DD

Kvartet kitar

Foto T. Paljk

Praznik se je v prijetnem vzdušju nadaljeval ob obloženih mizah. Otroci so se nato na pokopalšču poklonili v Žabnicah pokopanemu zamejskemu skladatelju Zorku Hareju, ki je umrl

jih lahko še dodatno razvili. Tudi če jim spremljevalci niso nič rekli, so otroci po kosilu ali večerji sami peli oz. segali po instrumentih, potem ko so celo jutro vadili. Sestavine so dobre, spretne roke tudi"... Prof. Damijana Čevdek pa je svoje vtise strnila v te besede: "Vsak pevski teden, ki se zaključi, se mi zdi, da je bil najlepši. Z istimi občutki sem se tudi letos vrnila iz Žabnic, a tokrat še veliko bolj zadovoljna, ker je skupina predelala ogromno programa ter naredila velik skok na področju vokalnos-

Lutke v Nadiških dolinah
Čarobno vzdušje z animiranimi junaki

Od 19. do 25. julija so lutke prehodile lepo pokrajino v Nadiških dolinah in prinesle veliko sonca vsem, ki so jih spremljali na tej poti, polni čudnih, nepozabnih zgodb. CTA, Deželno središče za animirano gledališče, ki ima sedež v Gorici, je tudi letos, kljub hudim finančnim stiskam, 17. leto pripravilo festival lutk v Nadiških dolinah in vsak dan povabilo gledalce na sprehod v družbi malih junakov pod naslovom Un paese dentro l'altro, in, ob gledališkem prikazu, na vsakodnevno odkrivanje področja in njegove zgodovine. Za to posebno lutkovno popotovanje sta kot vselej poskrbela

Fernando Marchiori in Elisabetta Gustini, junakom pa sta obraz in glas posodila igralca Valter Coren kot Giovanni in Elena De

Tullio. Vajeti umetniškega vodstva festivala sta kot zmeraj držala Roberto Piaggio in Antonella Caruzzi, ki sta z letošnjim po-

tekem festivala zelo zadovoljna. Do zadnjega se je namreč zdelo, da bo festival odpadel zaradi pomanjkanja finančnih sredstev, a predvsem zaradi podpore domačinov se je ustaljena prireditelja lahko uresničila. Gledaliških sprehodov se je udeležilo veliko gledalcev. Piaggio se zaradi izkazane naklonjenosti zahvaljuje vsem družinam iz teh dolin, ki so gostoljubno sprejele gledališke umetnike, pa tudi samim izvajalcem, ki so se za svoje nastope zadovoljili z minimalnimi honorarji. Pri tem omenja Marca Paolinija, ki je simpatijo do festivala izrazil na nepozabnem večeru. Zahvaljuje se tudi pokrajinskemu odborništvu za kulturo, Gorski skupnosti Tera, Nadiže in Brd ter prirediteljem Mittelfesta, ki vztrajno podpirajo to čarobno manifestacijo. Prav podpora vseh teh je CTA-ju v spodbudo za naprej, saj

se ta lutkovni festival obzirno in spoštljivo vključuje v življenje teh lepih krajev. Piaggio in Caruzzijeva sta izrazila še tiho željo, da bi se lutkovni festival bolj povezal z Mittelfestom in da bi se te gledališke pustolovščine preselile tudi v Čedad, domači kraj znanega lutkarja Vittoria Podreccie, in bi gledalci ob njih spoznali zgodovinske zanimivosti mesta ter njegove skrite, premalo poznane koticke. Lutke bi se namreč pojavljale v gostilnah, kavarnah, restavracijah, trgovinah... Tako bi gledalci čutili utrip sugestivnega mesteca in poleg gledališkega užitka okusili še krajevne enogastronske dobrote.

Lutke so od 23. do 27. avgusta na že 19. Alpe Adria Puppet festivalu razveseljevale otroke, ki so preživljali počitniške dni v Gradcu, pa tudi gledalce v Ogleju in Romansu. V septembru, tokrat v precej skrajšani obliki, od 1. do 4., se bodo ustavile v Gorici. / IK

Ob 50-letnici smrti Emila Komela

Še en poklon glasbeniku, ki mu Gorica veliko dolguje

Na predvečer praznika Marijinega vnebovzvetja, v soboto, 14. avgusta, so mogočno zadonele orgle v cerkvi sv. Roka v Podturnu in zaslišali so se polni, lepo izoblikovani glasovi ubranega petja učnega osebja, pa tudi nekaterih nekdanjih učencev Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice. Ob prisotnosti veliko vernikov, med katerimi je bilo kar precej

Slovencev, je podturnski župnik g. Ruggiero Dipiazza daroval mašo zadušnico za prof. Emilom Komelom prav na dan 50. obletnice njegove smrti. Profesorji, ki poučujejo na slovenski glasbeni šoli, poimenovani po Komelu, in njen ravnatelj prof. Silvan Kerševan so se hoteli tudi tako pokloniti svojemu vzorniku, saj šola skuša udeležati Komelovo odprtost do goriške realnosti in odsevati

njegovo brezpogojno predanost glasbi. Ob orgelski spremljavi mladega, a že dobro poznane organista Mirka Butkoviča, ki je za uvod zaigral dva preludija iz Komelove zbirke, je za to priložnost sestavljeni zbor pod vodstvom Davida Bandlja zapel štiri dele iz Komelove maše Missa pro defunctis - Sanctus, Benedictus sv. maši, pri kateri sta redno peli tudi Komelovi hčeri Pavlina in Hela. S pevskim poklonom se je učno osebje na najlepši način spomnilo na glasbenika, ki je Gorici razdal svoje znanje in zapustil veliko dediščino. Le-to, kot je dejal prof. Kerševan v nedavnem intervjuju v našem tedniku, bi bilo treba sistematično raziskovati in urediti. Isto soboto, pred sv. mašo, je bilo v Kulturnem središču Incontro, lepi dvorani ob podturnskem župnišču, na pobudo Centra za ohranjanje in ovrednotenje ljudskih tradicij v Podturnu

predavanje muzikologa prof. Alessandra Arba o Komelu in sakralni glasbi na Goriškem. Prof. Arbo je kar številnim poslušalcem - med njimi je bilo več Slovencev - povedal, kako je Komela in njegovo delo spoznaval iz cerkvenih arhivov, časopisja, dokumentov in seveda stikov s tistimi, ki so ga osebno poznali. Med drugim je dejal, da je Komel kot glasbenik z akademsko izobrazbo, kar je bilo takrat redkost, na Goriškem prisoten povsod, paradoksalno pa skoraj odsoten v zgodovini glasbe, kateri je bil vsekoli tako predan kot organist, skladatelj, pevovodja, glasbeni kritik. Predavatelj je poudaril, da je bila Komelova prisotnost na glasbenem področju zmeraj zelo diskretna in usmerjena v resničnost naše stvarnosti in v praktične potrebe tukajšnjih zborov. Pri svojem delu ni iskal kakih novosti v glasbeni govorici; morda je prav zato ostal nekako v ozadju. Vsekakor je nenadomestljiv za vse, kar je v duhu srednjeevropske kulture opravil v našem okolju. Prof. Arbo je med drugim naglasil, da preveča vse Komelove skladbe razpoznavna harmonija, ki ne išče olepšav; skladatelj je namreč želel, da ob glasbi čim bolj razumljivo izstopa besedilo. Tudi ko se prepušča kakim "cvetočim" dodatkom, ohranja melodičnost skladbe in značilno harmonijo. Da je to res, je prof. Arbo dokazal na klavirju.

Iva Koršič

Kulturni center Lojze Bratuž Začetek sezone s fotografsko razstavo

Z odprtjem fotografske razstave se je v soboto, 28. avgusta, v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici začela nova sezona. Na dvanajsti izvedbi pobude 6 za

sednica KC Lojze Bratuž Franka Žgavec, o razstavi pa je spregovoril predsednik goriških fotoklubov Giovanni Viola. Podpredsednica in odbornica za kulturo pri goriški

Foto DP

eno... razstavo se je predstavilo prav toliko fotografskih skupin, med njimi tudi fotoklub Skupina 75, ki se je predstavila s posebno izvirno kompozicijo, in nekateri gostje iz Nove Gorice. Tema razstave je bila črno/belo. Uvodne pozdrave je izrekla pred-

pokrajinski upravi Roberta Demartin je poudarila pomembnost srečanj fotografov; ti namreč s svojimi posnetki posredujejo utrinke, ki običajnemu gledalcu niso vidni. Razstava je na ogled od ponedeljka do petka med 17. in 19. uro do 10. septembra.

POGOVOR Krminski župan Luciano Patat O novi lokaciji slovenske šole in stikih s Slovenci

Slovenski malčki in učenci s Krminskega bodo 13. septembra vstopili v novo stavbo, ki stoji v Bračanu. Vrtec je doslej delil prostore z zasebno ustanovo v Krminu, šola Ludvika Zorzuta pa je več desetletij bila na Plešivem. V zadnjih letih je bila tu prostorska stiska nevdružna, po mnenju nekaterih slovenskih predstavnikov bi morali poslopje razširiti in učilnice pa je padla na selitev. Kako je z deli v Bračanu, smo vprašali župana Luciana Patata. "Dela se bližajo h koncu, računamo, da bomo prve dni septembra končali posege, tako da bo nekaj časa na razpolago, da uredimo notranjščino in učilnice, da se bo pouk lahko nemoteno začel. Popravila so občino stala okrog 100.000 evrov, strukturo smo posodobili, preuredili sanitarije in notranjščino, prilagodili stavbo zakonskim predpisom. Nakupili smo nove klopi in razne potrebe. V teh dneh hiti-

mo, saj selitev ni ravno enostavna zadeva. V stavbi bo imel svoje prostore slovenski šolski pol. Pritličje bo zasedel vrtec, v prvem nadstropju pa bo osnovna šola. Poslopje meji z drugo strukturo, kjer domuje italijanski vrtec, s katerim bosta slovenski vrtec in šola delila menzo, telovadnico in del dvorišča. To bo nudilo tudi možnost stikov in programiranja skupnih pobud".

Je izbira lokacije nove šole vplivala na število vpisov v vrtec ali osnovno šolo? "Mislim, da ni. V zadnjem obdobju sicer beležimo porast števila vpisov. Malčki in učenci ne prihajajo le iz Krmina, temveč tudi iz sosednjih krajev. Menimo, da bodo novi prostori v Bračanu ta porast še okrepili in prepričali marsikoga, da vpiše svojega otroka v slovensko šolo. Na Plešivem to ne bi bilo mogoče". Luciano Patat je bil izvoljen za krminskega župana leta 2007,

to triletnje?

Upravljanje je bilo v tem obdobju precej težko, saj je denarja, ki ga država in dežela namenjata občinskim upravam, vedno manj. Uspelo nam je, da smo ohranili storitve, ki so za nas pomembne. Med te spada prav gotovo struktura občinskih jasl, kjer je mesta za 30 otrok, pa tudi postavke, ki so namenjene manj premožnim občanom, njih število je v zadnjem obdobju žal naraslo. Katera je najbolj pereča problematika? Nemalo skrbi nam povzroča odločitev osrednje vlade, da nam zaupa lastništvo dveh opuščenihih kasarn. Njih prestrukturiranje je zahtevna zadeva, po eni strani velika priložnost, po drugi pa je brez financ katerokoli načrtovanje onemogočeno. Kakšna pa je vloga slovenske narodne skupnosti na Krminskem? Slovenci so del družbenega tkiva tako v Krminu kot v zaselkih.

Društvi SKRD JADRO, SKRŠD TRŽIČ
ZDRUŽENJE STARŠEV SLOVENSKE ŠOLE V ROMJANU

vljudno vabijo na večer

ŽIVETI Z LADJEDELNICO pesmi, slike, pričevanja

program: predstavitev dvojezične knjige 100 LET (zgodovinar Giulio Mellinato); dokumentarec Maria in Liberta' liceja ISIS M. Buonarroti (Tržič); pričevanje o delu v ladjedelnici (sindikalist Danilo Peric); MePZ Starsi Ensemble pod vodstvom Silvie Pierotti

četrtek, 2. septembra, ob 20.30
Piazzetta v Pancanu

Če bo slabo vreme, bo prireditev v dvorani Centro anziani
v ul. Bellini blizu drevoreda sv. Marka

ga čakajo spomladi leta 2012. Z njim smo se pogovorili tudi o prehojeni poti. Kako bi ocenili

Občina je vključena v območje izvajanja zaščitnega zakona, slovenska odbornica Gizela Reja skrbi za pomemben resor, in sicer za proračun in socialne storitve. Pred kratkim smo uredili šolsko stavbo v Bračanu, kjer bo z novim šolskim letom stekel slovenski pouk za malčke in osnovnošolce. Problemov in trenj torej ni. Naš namen je, da bi se odnosi s slovensko stvarnostjo še okrepili.

Kako poteka sodelovanje s slovenskimi občinami? Pobrateni smo z Brdi od leta 1978, stiki so vedno bili, srečanja so utečena, sodelovanje poteka. Pokrajinska uprava je pred kratkim preuredila traso kolesarskih stez po celotnem briškem območju, kar predstavlja novo možnost razvoja skupnih, ne le kolesarskih poti.

Kako promovirate briški teritorij? Valorizacija Brd je vezana na proizvodnjo, ki so tu doma, od vina do gastronomije, pa tudi samskega okolja. Agriturizmi so za krajevni turizem bistvenega pomena, skušamo jim omogočiti čim širšo promocijo. Turisti, ki obiščejo naše kraje, so navdušeni, razvoj turizma pa bi lahko še okrepili.

Obvestila

Romanje v Medjugorje: vabimo vas na romanje od 1. do vključno 4. oktobra letos. Odhod iz Nove Gorice in Rožne Doline ter s Kozine, kjer vstopijo tržaški romarji. Po hrvaški avtocesti pridemo pozno popoldan v Medjugorje. Nato pa bo, kot ostale dni, potekalo vse po programu, ki ga prejme vsak udeleženec. Pri vpisu se plača celotni znesek 110 evrov. Za romanje iz Slovenije in Italije zadostuje veljavna osebna izkaznica za inozemstvo. Vpisujejo g. Darko (tel. 0481 882395 in 0481 32121), ga. Anica (za Slovenijo - 00386 5 3022503), g. župnik J. Markuža (040 229166). Vpis takoj do zasedbe mest v avtobusu. Sveta Marija, Kraljica miru, nas kliče.

Slovenska knjižnica D. Feigel obvešča obiskovalce, da bo s 6. septembrom stopil spet v veljavo zimski urnik. Knjižnica bo odprta od ponedeljka do petka, od 10. do 18. ure.

Od 6. do 10. septembra 2010 dopolne bo v Mladinskem domu potekala Priprava petošolcev na vstop v srednjo šolo. Vpisi in informacije na tel. št. 328 3155040 ali 0481 536455.

Kulturni center Lojze Bratuž prireja Lutkovno delavnico Od ideje do uprizoritve, ki bo potekala v petek, 1. oktobra, popoldne in v soboto, 2. oktobra, ves dan. Vodila jo bo priznana lutkovna ustvarjalnica mag. Breda Varl. Kotizacija za udeležbo znaša 50 evrov. Kulturni center Lojze Bratuž bo sprejemal prijave na delavnico od 1. do 15. septembra 2010 na telefonsko številko 0039 0481 531445 - 534549 (fax) ali po e-mailu na info@kclbratuz.org. Podrobne informacije in prijavnice lahko dobite na spletni strani Kulturnega centra Lojze Bratuž www.kclbratuz.org pod kategorijo gledališče.

Darovi

V spomin na Giorgia Zanetteja daruje družina Borisa Marusiča 50 evrov za cerkvene orgle v Sovodnjah.

Ob 31. obletnici smrti drage tete

s. Ahacije Kacin darujeta Marija in Metka 100 evrov za Zavod sv. Družine.

Čestitke

Ob rojstvu Aleša Paulina, ki se je pridružil sestrici Niki in bratcu Eriku, se veselimo s srečnimi starši Saro in Petrom, nonoti iz Števerjana in seveda ponosnim nonotom Damjanom, predsednikom Zadrug Goriška Mohorjeva, ter nono Majdo. Malemu Alešu želimo vso srečo in da bi sladko spal tudi ob pripovedovanju pravljic živahne none Majde. Uredništvo in uprava. **Na dan Vnebovzvetja** se je Niki in Eriku pridružil še mali Aleš in tako osreči mamico Saro in očka Petra. Srečni družini čestitajo in se z njimi veselijo prijatelji iz Štandreža.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje
(od 3.9.2010 do 9.9.2010)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob nedeljah, od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 3. septembra (v studiu Andrej Baucon): V poletje s polkami, valčki in popevkami - Zanimivosti v naši okolici - Humor.

Sobota, 4. septembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v beneškem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 6. septembra (v studiu Andrej Baucon): Poletni mix z Andrejem - Zanimivosti doma in po svetu.

Torek, 7. septembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 8. septembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Poletne nevihte - Izbor melodij.

Četrtek, 9. septembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

In memoriam / Slavica Devetak

Odšla je najstarejša mlekarica v Laškem

V 88. letu starosti je v Ronkah umrla Slavica Devetak (Paunova) vdova Furlan. Bila je najstarejša živeča kraška mlekarica v Laškem. Dekletom in ženam, ki so vsako jutro in ob vsakem vremenu prinašale iz kraških vasi v nižino sveže mleko, so Lahji pravili "juhce". Slavica se je rodila na Vrhu leta 1922 in je že v mladih letih začela pomagati družini v težkih časih po prvi svetovni vojni. Tako je že pri 12 letih pomagala mami nositi mleko proti Gorici in nato proti Zagreju. Ko je fašizem še posebno kruto ravnal s Slovenci, se je z drugimi kraškimi mlekaricami raje odpravljala v Tržič, kjer so bili odnosi z odjemalci, Slovenci in Italijani, mnogo boljše. Najprej so hodile peš in celo s slabimi copatami, nato - po I. 1935 - s kolesi, po drugi svetovni vojni pa so mlekarice začele uporabljati vlak od Rubij do Tržiča ter tudi motorna kolesa. Prirojeno veselje do življenja in odprtost do vsakogar, ki ga je srečevala po poti, sta Slavici napolnila dan, ko je v mladih letih v istem dnevu opravila delo v Laškem, v Gorici ali v bližnji Furlaniji ter našla čas tudi za paberkovanje. Veliko je prekolesarila po slabih poteh. Imela je izreden spomin, vedno je pomagala revežem in bila zelo poznana v bližnji in širši okolici. Med vojno je bila tudi partizanska kurirka in zato so jo Nemci aretirali in jo z drugimi zaporniki nagnali na tovorni vlak, namenjen v Nemčijo. K sreči so v bližini Trbiža vlak napadla ameriška letala, tako je lahko pobegnila in ostala živa. V prvih petdesetih letih se je omožila v Sredipolje; žal jo je soproj Mario zaradi prometne nesreče kmalu zapustil samo s sinčkom. Nekaj let je zelo trdo shajala kot mlada vdova in si pomagala z vztrajnim delom in samozrtvovanjem. Spet se je omožila, in sicer z Brunom Deanom iz bližnjega Soleschiana in z njim zgradila udoben dom v Ronkah. Žal je tudi on pred tridesetimi leti umrl. Od takrat je vse do zadnjega živela s sinom Aleksandrom, ki je še posebej skrbel zanjo v zadnjem letu, ko se je njeno zdravje poslabšalo. Pri pogrebnih maši v Sredipolju sta spregovorila sin Aleksander in vnuk Michele. Prvi je priznal, da se je mama kot mlada vdova težko znašla in se živela v novem okolju, a da so jo domačini le sprejeli, kar se je izkazalo tudi na pogrebu, ko so jo številni prišli zadnjič pozdravit. Zahvalil se je tudi vsem "Mokarjem" oz. Slovencem iz Laškega in ostalim sorodnikom, prijateljem in znancom z Vrha, iz Laškega in Slovenije, ki so jo v velikem številu spremljali na zadnji poti. Vnuk Michele je dejal, da kdor želi lahko v spomin na pokojno daruje prispevek v dobrodelne namene za društvo AGMEN, ki ima sedež v otroški bolnišnici Burlo Garofolo v Trstu. Člani društva Jadro iz Ronk sočustvujejo s svojci in žalujejo za eno od prvih članic društva; s sestro Elviro, ki je stanovala v bližnji hiši, je rade volje prihajala na razne prireditve, občne zbornice društva in k slovenski maši v Ronke. / Karlo Mucci

Odšel je priljubljeni "Osamelec" z idrijskega Griča Jožetu Felcu v slovo

Ena urca je skrita, morebit' pride še noč, no-beden prijatelj ne pojde z menoj... (Iz stare tolminske ljudske pesmi, navedene v romanu Ivana Preglja)

Pri Fari (Spodnja Idrija), 28. avgusta 2010 – Zapri smo dežnike, nebo nad deževno zadnjo avgustovsko soboto se je začelo milo vedriti, kot priprava na otožni obred. Velika množica je stala čisto tiho. Iz bližnjega zvonika pri Mariji na Skalci je začelo odbivati poldne, natančno in brez zamude kot vsak dan. Najprej štirje udarci za četrti, potem dvanajst močnejših za cele ure in slednjič opoldansko zvonjenje, "angelovo česčenje". Nič drugače kot vsak dan, a za nas, ki smo zadnjič spremljali Jožeta, presunljivo in neizprosno. Škof z osmimi duhovniki se je bližal vežici. Začel se je obred, otaleški pevci družva France Bevč so po Jožetovi želji zapeli Gallusovo žalostinko. Sublatus est justus, Odšel je pravični je odmevalo od grobov. Spregovoril je zdravnik Marko Pišljari, predstojnik, Jožetov naslednik, tudi njegov prijatelj in "vajelec". Iskreno in živo, z velikim spoštovanjem je orisal Jožetov lik in njegove zasluge za slovensko psihiatrijo in za vse drugo, v trenutku, ko se dokončno vrača k Fari, čisto blizu svojega rojstva, doma v kraju so mu vsi pravili Joško Padcirkuš (i) ... Vmes se je oglasila rudarska godba z žalostinko, Jože je bil nekaj časa tudi njen klarinetist.

Že preden je Jože Felc po

svoji neustavljivi želji postal zdravnik, psihiater, se je zapisal besedni umetnosti. Bil je eden glavnih članov tiste skupine, ki je ustanovila znamenito idrijsko "uporniško" revijo Kaplje, ves čas izhajanja (1966-1972) je bil njen urednik. O tem enkratnem podvigu idrijskih

osvečenih mladih razumnikov, družčina se je vse do poslabšanja Jožetove boleznizi oziroma do upokojitve in odhoda v celjski Dom sv. Jožefa še dobivala pri njem, in o Jožetovem prispevku, je spregovoril "kapljaš" Janez Bizjak, pisec uvoda k poslednji Jožetovi knjigi Živeti življenje.

Še Vodopivčeva Na poljani (po izrecni Jožetovi želji) in vstopili smo v cerkev, kjer je bil Jože krščen. Primorski škof Metod se je rajnemu primariju Jožetu zahvalil ne le kot pastir Cerkev, ampak predvsem tudi kot glasnik vseh, ki so pri njem iskali zdravja in uteh. Njegov spomin je počastil tudi predstoj-

nik Doma sv. Jožefa v Celju, kjer je Jože zaključil svoje delavno, zgledno življenje. Zdaj bo Jože počival vrh pri-farskega britofa. Žal ni dočkal svoje sedemdesetletnice, kot vedno skrben in točen, pa je, morda sluteč usodo, že prej pripravil knjigo z zanj pomenljivim in re-

ničnim naslovom Živeti življenje. Jože Felc (1941-2010) se je častno in globoko zapisal v slovensko psihiatrijo in v narodovo književnost, napisal je kar petnajst knjižnih del. Hvaležen spomin nanj pa živi in bo še dolgo živel v srcih stotin in tisočev njegovih nekdanjih pacientov in njihovih bližnjih. V Štreklevi zbirki slovenskih narodnih pesmi, ki je izšla pred zares davnimi časi, je ena, ki se glasi: "Tam v nemški Idriji per lubi sveti Barbari". Ob tem starodavnem stihu, ki je že zdavnaj pozabljen, se vedno spominjam neke Jožetove nekdanje pacientke iz Slovenske Istre, od katere sem slišal besede: "Bila sem tam

ostaja z nami in v nas samih. Ena njegovih knjig ima naslov Osamelec. V njej se je pobratil z odrinjenimi, ker se je vanje vživel in jih je počlovečil. Tudi sam je bil Osamelec, a osamelec posebne vrste, tak, ki ni iztrgan iz družbe, temneč družbi pomaga živeti. Osamelec, ki je daleč viden, tako z visokih gora kot s široke planjave. Kljub rečenemu, pa ni bil "osamelec" v svojem naravnem življenju.

gori v Idriji, kjer je naš ljubi doktor Felc". Na Primorskem je besedna zveza "iti v Idrijo" (pri nas se je reklo "odpeljali so ga ali so jo na Grič") vzbujala skrb in strah, a tolažljivo je vplivalo vsem znano sporočilo, da tam zdravi in ozdravlja primarij Jože Felc, ki je sam tetraplegik in se že desetletja daje z multiplo, a vsemu temu navkljub, s svojo neizmerno in neuničljivo osebnostno duhovno energijo in toplo človeško besedo tam gori na Griču pod Kobalovimi planinami nad mestom živega srebra vsakogar ožarja s svetlobo upanja. Oblegali so ga mnogi trpeči: pri njem so iskali in zmeraj našli rešilno bilko.

Pa naj se povrnem h Kapljam, pri katerih je bil Jože Felc vse od ustanovitve naprej eden najpomembnejših dejavnikov. Z njimi se je Idrija iz podeželskega mesta, a s slavnimi zgodovinskimi in kulturnimi izročili, znova dvignila v kulturno ognjišče z žarom hrepenenja po demokraciji in ponosnem slovenstvu. Drobna, a ugodna in prepričljiva revija ni le plašila prežeče varuhe "realnega socializma", ampak je prebujala domoljube in dajala pogum enako mislečim. Pristna je bila povezava revije s primorskim in v manjši meri tudi na mizi pesnika in pisatelja Zorka Simčiča! In na Jožetov pogreb je prišla tudi naša zvesta zamejska kulturna delavka Marija, ki so jo leta 1975 zaradi naših, že ukinjenih Kapelj, zasliševali jugoslovanski udbovci. Jože je odšel..., a se vedno

Naklonjena mu je bila neizmerno velika in nesebična ljubezen izjemne slovenske ženske – žene Alenke. Kapljaši smo ji za to veliko dejanje iz srca hvaležni. Dragi Jože! Bil si Ti, bile so Kaplje in bilo je še marsikaj dobrega in lepega, kar ne bo nikdar umrlo – in tudi Ti ne boš pozabljen, ne med Idrijčani ne med Primorci in Slovenci.

Tomaž Pavšič

Elektronska knjiga in e-časopisi

Elektronskim časnikom napovedujejo boljše prihodnosti kot e-knjigam

Vsak tretji Avstrijec je prepričan, da bodo v prihodnosti dnevne časnike brali pretežno na spletu, samo desetini pa se zdi verjeten podoben razplet na področju branja knjig. Te izsledke je dala telefonska raziskava agencije OGM na vzorcu 500 vprašanih, ki jo je pred kratkim objavil štirinajstdnevnik Infoscreen-Monitor. V anketi je 36 odstotkov vprašanih odgovorilo, da bodo časniki v prihodnosti brali večinoma v elektronski obliki. "Z vedno boljšo spletno ponudbo dnevnih časopisov je z gotovostjo mogoče trditi, da se bo ta kakovost še povečevala", je zapisala sodelavka OGM Karin Cvrtila.

Pri mlajših od 30 let pa jih v prihodnje prevladujoče branje časnikov na internetu verjame še več, skoraj polovica oziroma natančno 48 odstotkov. Dobra polovica vprašanih pa še verjame, da se bodo časniki tudi v prihodnje brali v tiskani obliki. Enajst odstotkov o tem ni povedalo svojega stališča; anketo povzema avstrijska tiskovna agencija APA, po njej pa Slovenska tiskovna agencija. Nasprotno pa anketa ni ugotovila potenciala e-knjig: kar 79 odstotkov vprašanih je menilo, da bodo imele klasične knjižne izdaje prednost pred elektronskimi knjigami. Samo desetina pričakuje, da bodo te prevzele primat tiskanim knjigam; 12 odstotkov anketiranih o tem ni imelo mnenja.

Druga knjiga Johna Earla

Od Nila do Donave pa v Trst

Ze Ceno domoljubja istega avtorja sem prebral, ko je izšla v izvirniku, saj sem vedel, da bom našel klen jezik, kot se spodobi avtorju iz pravšnje kluba in vseučilišča. Preveva duh Cambridgea, Oxforda, Eatona, ne da bi jih enačili seveda. Earle je v prvi knjigi opisal usodo slovenskih padalcev, ki so se spustili v domovino in bili deležni visoke cene za domoljubje, tajne likvidacije ob izteku vojne. Zavezniki niso bili pravi, ko so odslužili, so jih zato likvidirali. Saj vendar ni šlo le za narodnosovobodilno vojno, ampak tudi za krvavo revolucijo. Tega pa se Primorci v Afriki niso zavedali, v prepričanju, da gredo v boj proti fašizmu in nacizmu. To pa ni za dostoval. Avtor je s hvaležnostjo opisal slavno in žalostno zgodbo nekdanjih italijanskih vojakov, ki so se odločili za boj proti nacifašizmu. Kako bi ne sklenil, da preberem vnaprej v izvirniku tudi drugo Earlovo knjigo, ki je izšla pri Mladiki. Naletel sem na odlike angleškega pristopa. Odkril pa sem tudi Angleža, ki se izda, da je vseeno rdeč pod kožo. Pa ne samo v globokem uvodu, ko posveča knjigo materi in v nekaj vrsticah mojstrsko razgrne družinsko zgodbo. Ganejo nas spomini na padle tovariše. Pa tudi pozneje, ko zna udrihati, sicer v rokavicah, a s kijem. Vojni spomini so lahko za laike suhoparni, recimo, ko pričakuje mo opis severnoafriške ofenzive

proti Rommlu in Italijanom. Postane pa slikovito, ko opisuje pristop italijanskih častnikov, o katerih nima velikega mnenja, pač pa občuduje iznajdljivost vojakov. Nemški general, ki se mu preda v neoporečni uniformi, a kaj ko ima kapo Goeringovega tipa, da se zdi hišni sofer! Eh, sam pač zahaja v Kairo k bataljonskemu krojaču iz Indije, muslimanu Ishmaelu. Vso vojno je šival gabardine v starem mestu. S strelsko brigado se je podal tudi v Libanon na soočenje s francoskimi svobodnimi četami. Ravno tako, da se ve, kdo je gospodar. Bill, Deakin, pozneje Sir William ga nato pokliče v SOE in tu se seznanimo z drugimi britanskimi in ameriškimi službami. Zanimivo je, da se je uril v Apuliji na nekdanjem Cianovem posestvu. Po vojni so bili v istem poslopju slovenski begunci, tako piše msgr. Klinec v dnevniku, ki je izšel letos pri Goriški Mohorjevi družbi. Nato trdo življenje med srbskimi partizani med Kopaonikom, Jastrebacem in Radanom, s stalnimi pokreti. Opisuje tovarštvo pa tudi nezaupljivost komisarjev... Je odločno na strani partizanov, a navaja tudi mnenja kolegov, ki so bili pred prekinitvijo odnosov pri četnikih. Kritizira ameriške službe, ki so poslale svoje častnike k Mihaiovičevu tudi pozneje. Rešili pa so okrog 600 ameriških vojakov, ki so bili sestreljeni nad Srbijo. Navaja poznejše usode nekaterih partizanskih visokih častnikov, ki so se izrekli za Ko-

minform. Izteke vojne avtorja privede v Trst, saj so ga krvavo potrebovali tu. Opisuje napetost in tudi lepo življenje. Kot Anglež se seveda posveča plavokrvnemu življu. Živel je v Devinu, v Trstu spoznal ženo. Omenja Windischgratze, Pinkie in Falella de Banfielda, Attemse, grofinjo Lyduško Horning, ki je prepričala ameriškega demarkacijskega častnika, da je obšel njeno posest v Gorici... Pa še ni vse končano, leta 1947 ga pokliče že kot civilista nekdanji brigadir Fitzroy Maclean v Rim na komisijo, ki ima nalogo, da preveri, ali so med begunci vojni zločinci in to tako v taboriščih po Italiji kot v Avstriji. To je v času, ko so se že zgodili splošni pokoli prvih prisilnih povratnikov v Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo. Zanimive so ocene o četnikih, ustaši so bili pod pokroviteljstvom Papeškega hrvaškega zavoda, podobno kot je Vatikan pomagal med vojno beguncem pred nacifašizmom, sicer dodaja avtor. Posebna pozornost velja raznovrstnim četnikom, ki so iz Mašuna preko Vipavske doline prišli do Caserte. Morda še o neuspelem poskusu slovenskega generala Pehačka na Koroškem, da pre-

di ko pripisujemo krivde enim ali drugim. Čeravno je zlati znak svobode republike Slovenije ob 50-letnici konca vojne prejel Sir William Deakin, iz knjige vzemo, da je bil med vojno prvi britanski častnik

priča preostale begunce, naj se vrnejo, saj se jim ne bo godilo hudega... Nekaj let pozneje se John Earle znajde v Beogradu kot dopisnik Reutersa. Pravi mož na pravem mestu... A vrimo se k vojnemu pripovedovanju. Vse premike in vsebino je devetdesetletni pisatelj preveril po arhivih. Našel je svoja poročila, ki jih je pisal kot 23-letni častnik. Pomislimo na mladost udeleženi v tem velikem klanju! Tu-

stalno kolcalo in je bil vseprej kot abstinent. Sklenili so, da se ga za nekaj dni znebi. Izvali so ga, da ne bo zmogel prebrati Svetega pisma v dveh tednih. Pa ga je! Ne bom razkril še spopada, ki sta ga imela leta pozneje avtor in Chur-

chillov sin v Moskvi, kar je po vsej verjetnosti pripomoglo k opisu hrupnega poganjka medvojnega britanskega premierja, enega štirih Velikih. Evelyn Waugh ni dal veliko na monturo, pa čeprav je pripadal izbranemu rodu vojske, stalno je popravljal krtačne odtise svojih del, pisal in bral, se razumel na vina, ni razpolagal z velikimi diplomatskimi veččinami; bil je filoitalijanskega pristopa, tako je Dubrovnik vedno nazival Ragusa. Kot konvertit se je rad družil s katoliškimi duhovniki, kar ni bilo prav primerno v tistih revolucionarnih časih na Hrvaškem. Bil je prepričan, da se bo vse uredilo, ko bo Stepinac pisal Titu..., slednji se mu je celo zdel, da je nekako lezbičnega kova... Življenje v partizanih je enačil s svojimi novelami. Vseeno mu avtor priznava pogum, da se je kot prostovoljec spustil v težavne naloge, kljub letom. Saj se je udeležil tudi akcij komandosov v Grčiji in preživel strmoglavljenje letala. Avtor tudi toplo svetuje branje njegovih knjig, zaradi čistosti jezika, dinamičnega pripovedovanja, kjer ima vsaka beseda svojo vlogo... Iz česa pa izvira, recimo, vsaj nekoliko strog opis pomembnega pisatelja? Po vojni mu je avtor odposlal v oceno svoj spis. Odgovoril mu je na dveh drobno pisanih straneh s sklepom: Vsekakor ne računajte na literarni poklic. Ohranite pisanje kot neškodljiv hobby.

Soliden hobby, vsaj po dveh knjigah sodeč in... Honi soit qui mal y pense! (John Earle: From Nile to Danube - A Wartime Memoir, založila Mladika, 2010)

Miro Opett

Kratke

Letošnji Veronikin nagradjenec je pesnik
Andrej Medved

Letošnjo Veronikino nagrado za najboljšo pesniško zbirko leta 2010, vredno 4000 evrov bruto, je 24. avgusta v Celju prejel pesnik Andrej Medved, in sicer za pesniško zbirko Razlagalec sanj. Kot je pesnik povedal za STA, je to zagotovo zadnje priznanje, ki nekaj velja v Sloveniji, poleg drugih nagrad, ki se podeljujejo za poezijo.

Predsednik žirije za Veronikino nagrado Ivo Svetina je v utemeljitvi nagrade zapisal, da je Razlagalec sanj brez dvoma eden od Medvedovih pesniških vrhov, zagotovo pa je v enoletni slovenski pesniški produkciji vrh, ki ga žirija za Veronikino nagrado nikakor ni mogla spregledati.

Svetina je poudaril, da Medved v Razlagalcu sanj uspešno združuje tako mišljenje kot pesništvo, pri čemer se ne odpoveduje čutni nazornosti. Njegova poezija je prepolna čutno žarečih podob, ki so zagotovo tudi posledica Medvedove ljubezni do slikarstva.

"Medved je eden tistih pesnikov, ki so se dodobra zavedali, da po Mallarmejevem Metu kocke poezija ne more več ponavljati starih obrazcev. Prav poezija Medveda ponuja možnost temeljnega razmisleka o poeziji, zlasti o tem, zakaj se je t. i. moderna poezija zavestno odpovedala želji po komuniciranju z bralcem, zaradi česar se zdrava pamet sprašuje: le kaj je hotel pesnik s tem povedati", je še zapisal Svetina.

Na prireditvi v organizaciji celjske Fit medie so podelili tudi zlatnik poezije, ki ga je prejela Neža Maurer. O Neži Maurer literarna kritika pravi, da je poslednja vitalistka pesniške literature. Napisala je več pesniških zbirk za odrasle in otroke ter prek 80 otroških radijskih iger in povesti, prevedenih v več jezikov.

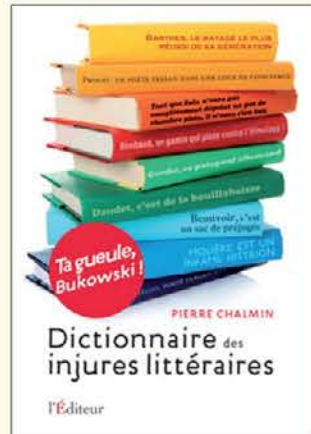
Za Veronikino nagrado so bili letos nominirani še Miljana Cunta, Primož Čučnik, Jure Jakob in Peter Semolič.

Žirija, ki so jo sestavljali Ivo Svetina (predsednik), Darja Pavlič in Mojca Pišek, je pri ocenjevanju upoštevala pesniške zbirke, ki so izšle med lanskim 1. junijem in letošnjim 30. majem.

V zbirki zmerljivk Zola "kreten s Pirenejev",
George Sand "bretonska krava literature"

Francoski pisec Pierre Chalmrin je zbral najhujše zmerljivke, s katerimi so se skozi zgodovino obkladali književniki. "Dictionnaire des injures littéraires" (Slovarček literarnih zmerljivk) bo septembra izšel pri L'Éditeur. Prinaša bodice, ki so jih bili deležni domači Louis-Ferdinand Celine, Louis Aragon, Marcel Proust, Emile Zola, Marguerite Duras.

Med tujimi pisatelji so z žaljivkami na njihov račun med drugim zastopani Joseph Conrad, Edgar Allan Poe in Friedrich Nietzsche.

Chalmrin je pri izboru upošteval tri kriterije: poznanost literata, ki so ga zmerjali, kakovost zmerljivke ter njen škandalozni, humorni ali zlonamerni karakter.

Vladimir Nabokov je na primer poljsko-britanskemu pisatelju Josephu Conradu očital "stil, nabit s suvenirji". Leon Bloy je Zolaja označil za "kretena s Pirenejev", Renoir je o Celinu menil, da ga spominja na "damo, ki ima svoje stvari". Pierre Desproge je o Marguerite Duras dejal: "Neumnosti ni le pisala, temveč jih je tudi filmala". Jules Renard je o Nietzscheju dejal: "Kaj menim o njem? Da je v njegovem imenu zapisanih veliko odvečnih besed". Henry Miller je o Edgaru Allanu Poeu menil: "Na njem sovražim prav vse, vključno z njegovim imenom. To je eno krakanje". Za brata Goncourt je bil Verlaine "pijanec, pederast in strahopetec". Jules Renard je George Sand okarakteriziral kot "bretonske kravo literature".

Izšla je antologija sodobne ruske poezije

Pri Centru za slovensko književnost je izšla antologija sodobne ruske poezije. Antologija Sodobna ruska poezija, ki jo je uredil ruski pesnik Dimitrij Kuzmin, vsebuje dela 25 pesnic in pesnikov, ki sooblikujejo zelo heterogeno podobo sodobne ruske poezije.

Kot je na novinarski konferenci dejala ruska pesnica Jelena Fanjalova, ki je v antologiji zastopana z dvema pesmima, je Sodobna ruska književnost delo, ki združuje zelo raznolik spekter pesnic in pesnikov in ponuja celovit pregled političnega, kulturnega in družbenega stanja v sodobni Rusiji. Dodala je, da je vsaka poezija veselje, ne glede na to, ali je pesem sama po sebi tragična. Ruski pesnik Arkadij Dragomoščenko je ob tem dodal, da pripravljanje takšne antologije ni enostavna naloga ter da je antologija plod skupnih prizadevanj in da predstavlja vrata v sprejemanje nekega drugega sveta.

Kot je v predgovoru zapisal Kuzmin, je želel prikazati čim širšo in raznoliko podobo tudi, kar se tiče razpršenosti generacij in geografije. Prav tako se med zastopanimi avtorji zelo veliko razlik kaže tudi v sami vsebini pesniškega izražanja.

Jelka Ciglencečki, ena od šestih prevajalcev, ki so sodelovali pri antologiji, je dodala, da sodobna ruska poezija ni povsem neznan v Sloveniji, saj se je s prevajanjem veliko ukvarjal že Milan Jesih, ki je s prevodi sodeloval tudi tukaj. Za prevode so poskrbeli še Veronika Sorokin, Jana Putrle Srdić, Andreja Kalc in Veronika Dintinjana.

Večer ob 97-letnici Borisa Pahorja

Pisatelj se vprašuje, kje je danes
Slovenija s svojo zavestjo

Tržaški pisatelj Boris Pahor je v četrtek, 26. avgusta, svoj 97. rojstni dan preživel v družbi knjig in založb, ki sta natanko pred enim letom izdali njegova izbrana dela. Na sprejemu, ki sta ga njemu v čast pripravili založbi Mladinska knjiga in Cankarjeva založba, se je akademik in Prešernov nagradjenec med drugim vprašal, kje je Slovenija danes s svojo zavestjo.

"Kje je ta Slovenija s svojo zavestjo danes", se je vprašal in se navezal tudi na besede Srečka Kosovele, da bodimo vsi za evropskega človeka, ampak ohranimo svoje obraze, svojo identiteto.

Kot je med drugim še razmišljal, če ne zagovarjaš nacionalne zavesti, trpi tudi jezik. "Kako boš ohranil neki jezik, če nimaš nekega pre-

pričanja, zakaj ga boš ohranil", je povedal in med drugim dejal,

da nima smisla, da umre nacionalna zavest. Zavzel pa se je tudi za to, da bi tudi v solah pozornost namenili pojmom, kot so narodna zavest, internacionalizem, globalizem in nacionalizem.

"Ambasador slovenske besede doma in v svetu", kot so ga predstavili na sprejemu v Ljubljani, je v pogovoru spregovoril tudi o vprašanju fašizma in o tem, koliko je mladina o tem sploh poučena. "Ta mladina nima konkretno

pravega pojma o tem, kar danes govorim o Narodnem domu, o fašizmu", je med drugim opozoril Pahor.

Sicer pa, kot je uvodoma slavljencu v čast poudaril predsednik uprave Mladinske knjige Peter Tomšič, je predvsem mogoče občudovati Pahorjevo zavezništvo knjižig in preko knjig zavezništvo resnici in svobodi, ne glede na okoliščine, v katerih se je znašel. "To občudovanje, seveda, delimo z vsem slovenskim prostom in vsemi, ki vas poznajo", je dodal Tomšič.

Pisatelj je ob 97. rojstnem dnevu v dar prejel monografijo o slovenskem arhitektu in urbanistu Maku Fabianiju oziroma po Tomšičevih besedah knjigo "človeka, s katerim imata skupaj kar precej skupnih iztočnic". Med drugim sta oba zavedna Slovenca in svetovljana, je še povedal predstavnik založbe.

Boris Pahor

Festival Vilenica

Letos je obeležil četrto
stoletja obstoja

Mednarodni literarni festival Vilenica letos obeležuje 25. obletnico obstoja. Ker so jubileji vedno tudi priložnost za pogled nazaj, so na največji literarni festival v Sloveniji na nedavni novinarski konferenci v Ljubljani svoje spomine obudili začetnik in prvi vodja festivala Veno Taufer in drugi literati, povezani z začetki festivala.

Kot je povedal Taufer, je imel že od vsega začetka pred očmi prireditve, ki bo nekaj "vrhunskega, trajnega, resnično dobrega", preko katere bo slovenska literatura "prišla v svet in svetovna literatura v Slovenijo". To se je sicer tedaj dogajalo le preko prevodov, ne pa v tej "neposredni, človeški, prijateljski, debaterski" obliki.

Jama Vilenica ga je, ko je jo prvič obiskal ob prireditvi primorskih književnikov, na katero je šel kot predstavnik pisateljskega društva, "očarala in začarala" in v njem porodila idejo, da bi v njej organizirali mednarodno literarno prireditve. Želel je, da bi z njo opozorili na kulturo, ki živijo na območju, ki ga je sam zamejil z besedami "od Baltika do Jadrana, od Berna do Beograda". In čeprav je bilo v začetku nekoliko skepse na strani nekaterih njegovih pisateljskih kolegov, je prva Vile-

nica doživela uspeh. Pisatelj Tone Partljič, ki je bil leta 1986 predsednik Društva slovenskih pisateljev, je poudaril, da društvu v tistih časih ni bilo lahko, saj so obstajale napetosti med člani, po drugi strani so bile pri pripravi prvega festivala tudi čisto objektivne težave.

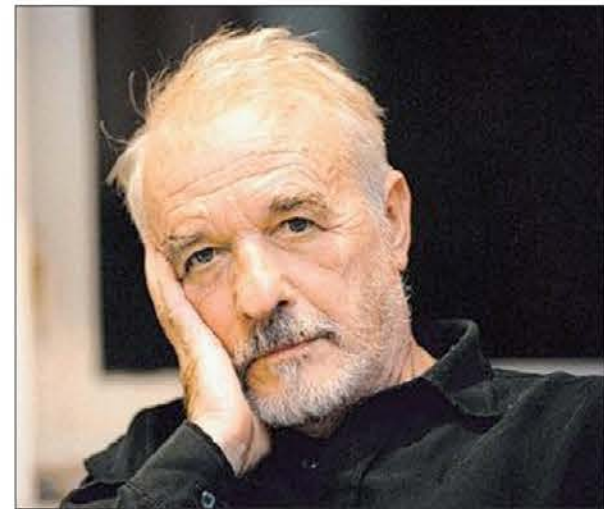
Taufer pa je opozoril, da je bil vileniški festival dolgo tudi "trn v peti politiki".

Letošnji avtor v fokusu je Tomaž Šalamun, ki je prav tako povezan z začetki vileniškega festivala, saj je sodeloval na prvem. Poudaril je, kaj je v tistem času pomenila Tauferjeva vizija ne le za slovensko literaturo, ampak tudi za slovenski narod. Kot je dejal, so bili slovenski literati tedaj zelo ugledni in vabljeni na literarne festivale po Jugoslaviji, sami pa niso mogli "ničesar vrniti", zato je Tauferja v njegovi ideji, da bi tudi Slovenci podelili nagrado, podpiral.

Šalamun je spomnil na pritiske, do katerih je tedaj prišlo v povezavi s tem, kdaj bo nagrado dobil Slovenec, in na to, da je bilo potrebno precej vztrajanja,

preden je prišlo do razumevanja, da je gesta podeljevanja nagrade nekaj, kar je Slovenecem v ponos.

Taufer je dodal, da jim je nagrada dajala določeno samozavest, nato pa spomnil, da je bil vileniški festival prvo srečanje disidentov in t. i. notranjih pisa-

teljev. "Uradnih" pisateljev niso vabili nikoli, saj so imeli take konzultante iz čeških in poljskih emigrantskih krogov, ki so jim dajali zanesljiva imena, je dejal.

Na 25. izdajah festivala Vilenice so podelili 25 nagrad literatom iz 15 držav. Sodelovalo je 776 avtorjev, 35 članov žirije in

78 konzultantov. Organizatorji ocenjujejo, da je festivalske dogodke spremljalo 60.000 obiskovalcev.

Letošnji festival poteka od 1. do 5. septembra, s predvečeri po različnih krajih Slovenije že od 31. avgusta. Ponudil bo literarna branja, okrogla miza Srednjeevropske pobude bo potekala na temo Bralna izkušnja in njene oblike v sodobnem času, 8. mednarodni komparativistični kolokvij in sestanek literarnih posrednikov. Vrhunec festivala bo podelitev nagrade Vilenica bosanskemu pisatelju

Dževadu Karahasanu v jami Vilenica.

S festivalom je, kot vsako leto, povezanih tudi nekaj publikacij. V zbirki Antologije Vilenice je izšel izbor sodobne valižanske literature, v zbirki Litterae slovenicae slovensko-angleško-francoska pesniška zbirka Tomaža Šalamuna z naslovom Ko vdre senca, festival pa seveda spremlja tudi zbornik. V njem so predstavljeni odlomki del 22 literatov. Objavljeni so v izvirniku, slovenščini in angleščini. Na festivalu bodo podelili tudi pisateljsko štipendijo Srednjeevropske pobude. Zanj so nominirani Maja Hrgovič in Marko Pogačar iz Hrvaške ter Valerija Kustava iz Belorusije.

SLOVENSKI IZOBRAŽEVALNI KONZORCIJ

KB 1909, Skgz, TRINKO, TRŽAŠKA MATICA, ZKB, BCC, SDEZ URES, DORČE SARDOČ, gea college, cogeco, Jadranska Finančna Družba d.o.o. Societa Finanziaria Adriatica s.r.l., AD FORMANDUM, KMEČKA ZVEZA, UNIPOL ASSICURAZIONI, IEDC, Graphart, DOM Immobiliare, EURO SERVIS, KULTURNI DOM, Koimpex group services.

UNITALSI Romanje v Lurd

Nepopisno lepo doživetje

Ob jubilejni obletnici poroke sva se odločila, da obiščeva eno izmed Marijinih svetišč v zahvalo za najinih 50 let skupnega življenja ter obenem kot priporočilo Mariji za najino nadaljnjo skupno pot. Sprejela sva povabilo goriške sekcije UNITALSI za potovanje bolnikov in romarjev v Lurd v prvi polovici julija 2010. Obrnila sva se do gospe Joane Nanut v Gorici, ki je bila v tej organizaciji zadolžena za skupino slovenskih romarjev, in se tako pridružila skupini romarjev, ki je prihajala iz Slovenije pod vodstvom gospoda M. Šliberja. Odločila sva se, da s skupino romarjev potujeva z letalom, medtem ko je večina romarjev z bolniški potovala s posebnim vlakom. Prihod v Lurd je za kristjana vedno nekaj, kar te globoko prevzame, čeprav za naju ni bilo to prvič. Sledila je nastanitev bolnikov v domu Salus Infirmorum ter ostalih romarjev in sodelavcev po raznih hotelih. Po popoldanskem sprehodu po Bernardkinih poteh v starem mestnem jedru smo se zvečer zbrali v Bernardkini cerkvi, kjer je bil na sporedu slovesen začetek romanja, ki ga je s številnimi duhovniki - spremljevalci vodil koprski škof msgr. Metod Pirih. Slovesnost je potekala dvojezično, saj je za simultano prevajanje poskrbel večletni spremljevalec romanja štanderški dekan g. Karel Bolčina. Naslednje jutro smo imeli slovenski romarji skupno sveto mašo v kapeli Najsvetejšega ob Bernardkini cerkvi; tu je sv. mašo vodil in pridigal g. škof Pir-

priložnostnim nagovorom podelijo bodisi duhovnikom, ki obhajajo katero od okroglih obletnic posvečenja, kot tudi posameznikom in parom, ki obhajajo razne pomenljive okrogle obletnice, kot je bila tudi naša, posebna priznanja v spomin. Tako sva tudi midva dobila v dar iz idrijskih čipk upodobljen Marijin obraz.

Prav tako sugestivna je bila zvečer procesija z lučkami v parku pred lurško baziliko, pri kateri številni romarji in bolniki nosijo prižgane svečke in prepevajo Marijine pesmi. Poseben pomen zavzema na romanju dopoldanska nedeljska sv. maša narodov v podzemni baziliki papeža Pija X. Ogromna cerkev, ki sprejme do 10.000 ljudi, je bila nabito polna romarjev in bolnikov vseh narodnosti. Francoski kardinal je vodil sv. mašo ob sodelovanju številnih škofov in duhovnikov. Ob mogočnem oltarju, ki stoji v sredini bazilike, je kardinal med darovanjem sprejemal tipične darove, ki so mu jih prinašali predstavniki različnih narodnosti. Med mašo je ob mogočnih orglah pel številni pevski zbor z odličnimi solisti. V nedeljo popoldne, na naš zadnji dan v Lurdu, je bila pred lurško votlino evharistična procesija, ki so se je udeležile vse skupine romarjev, prisotne v Lurdu s svojimi bolniki. Procesijo je vodil g. škof Pirih. Ta čas je doletela prav njega, ker praznuje letos 25-letnico škofovstva. Procesija se je končala v podzemni baziliki z blagoslovom Najsvetejšega.

S tem blagoslovom se je tudi končal naš uradni program v Lurdu. Po večerji je bil na spore-

ih. Ker sem se prijavila kot prostovoljka za pomoč pri oskrbi bolnikov, sem se po sv. maši pridružila ostalim prostovoljcem v domu Salus. V glavnem smo tu bili prostovoljci zadolženi za spremljanje nepokretnih bolnikov na razne liturgične slovesnosti, ki so bile na programu vsak dan, za kar so ti bolniki, četudi samo s pogledom, bili vedno izredno hvaležni. Edinstveni trenutek sva preživela v soboto zgodaj zjutraj, ko je ob jutranjem svitu g. škof Pirih daroval sv. mašo za slovenski del romarjev in bolnikov pred lurško votlino. Bil je trenutek, ki sva ga pričakovala in želela zato, da sva se lahko Mariji zahvalila za dosežen jubilej ter se ji priporočila za naprej. Tudi pohod in molitev križevega pota s podobami posameznih postaj v naravni velikosti, ki se vije okoli griča v neposredni bližini lurške bazilike, je lep in sugestiven dar Lurda. Veliko presenečenje je bila za naju posebna slovesnost, ki jo UNITALSI že nekaj let prireja ob romanju v Lurd v Bernardkini cerkvi. Med sv. mašo in

du še krajši poslovljni večer, med katerim smo si romarji izmenjali razne občutke in obljube, da se spet srečamo. Midva sva se nato ob luninem svitu ter ob siju številnih sveč še zadnjič zahvalila Mariji pred lurško votlino z željo, da bi jo še kdaj obiskala v tem tako čudovitem kraju.

Če pa te ob vrnitvi domov kdo vpraša, kako je bilo, lahko samo odvrneš "nepopisno lepo", ker edino, če ga sam doživiš, lahko razumeš, kaj pomeni Lurd. Ob koncu pa morava še povedati, da je organizacija UNITALSI bila brezhibna in do potankosti načrtovani program je bil docela odlično izpeljan. Pri tem gre za sluzga vodstvu ustanove, kar se pa tiče slovenske skupine, gre zahvala za vloženi trud v prvi vrsti g. M. Šliberju iz Ljubljane in gospe Joani Nanut ter g. dekanu Karlu Bolčini za goriški del. Pri tem je treba še omeniti, da je liturgični del vodil koprski škof msgr. Metod Pirih; pri tem je bil slovenski del skupine nedvomno privilegiran, saj je večina teh slovesnosti potekala dvojezično, nekajkrat pa samo v slovensčini.

Neva in Aldo Stefančič

Zveza cerkvenih pevskih zborov Trst

V senci Triglava uspešen pevski poletni seminar

Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta je letos tradicionalni poletni pevski seminar organizirala na Gorenjskem, v Bohinjski Bistrici. Že 41-krat zapored je tako uspešno stekla dragocena pobuda, ki pevkam in pevcem ter organistom in zborovodjem pomeni strokovno obogatitev s pevsko-glasbenega vidika, po drugi strani pa nudi priložnost za druženje in razvijanje prijateljskih vezi med pevci posameznih zborov. Strokovni del je bil zaupan eni najvidnejših slovenskih glasbenih zborovodij, priznani glasbeni pedagoginji Heleni Fojkar Zupančič iz Litije ter domačemu priznanemu zborovodji Hilariju Lavrenčiču iz Doberdoba. Orgelski mojster Gregor Klančič, ki je postal že redni spremljevalec poletnih seminarjev, je vodil orgelski tečaj, ki so se ga udeležili Mihael,

Aleš in Jurij Lavrenčič iz Doberdoba ter mlade organistke Veronika Kos, Nada Tavčar in Alenka Cergol s Tržaškega.

Fojkarjeva je z združenim zborom pevk in pevcev, ki so na seminar prišli iz različnih župnij od Doline, mimo Trsta in Opčin do Devina, naštudiral cerkveni program, in sicer Tomčevo mašo v čast svetima bratoma Cirilu in Metodu ter še Mavovo Bodi češčeno, Rešnje Telo, evharistično O, kruh življenja v priredbi Janeza Klobčarja ter še Troštov Psalm in Alelujo.

Lavrenčič je z zborom pripravil dve slovenski ljudski, Štirje fantje špilajo in Roža na vrtu v priredbi Stanka Jericija, duhovnika in skladatelja, ki je služboval pri sv. Ignaciju na Travniku v Gorici. Vloženi trud je bil tudi letos poplačan na zaključnem dogodku, ki se je pričel v župnijski cerkvi sv. Nikolaja v Bohinjski Bistrici. Pod vodstvom g. Fojkar Zupančičeve in ob orgelski spremljavi izkušene organistke ter prijateljice pevskih seminarjev ge. Angele Tomanič je združen zbor z omenjenimi skladbami sodeloval pri sklepni, zahvalni sv. maši, med katero je eno darovanjsko pesem pod vodstvom Renate Vereš zapel otroški zborček. Sledil je nastop že omenjenih mladih organistov, ki so na Zupanovih orglah pred-

stavili krašje skladbe J. S. Bacha. Kot je poudaril predsednik ZCPZ, Marko Tavčar, so mladi, ki so spoznavali orgelsko igro ob skladbah J. S. Bacha, velik in dragocen porok nadaljnega življenja cerkvenih pevskih zborov v našem prostoru.

Drugi del zaključnega dogodka, ki je potekal v hotelskem predverju, je najprej navdušil z

vodstvom H. Lavrenčiča. Sklepni večer je z zaključnimi mislimi in hvaležnostjo profesorjem ter pevcem sklenil M. Tavčar in se prijazno spomnil tudi na letos preminulega prof. Hareja. Udeleženci pevskega seminarja so še posebej cenili veliko znanje in pedagoške sposobnosti mentorjev. Tako je prof. Hilarij Lavrenčič znal pevkam in

nastopom otroške skupine. Otroci, ki so se seminarja udeležili s svojimi starši oz. stariji starši, so ob dopoldnevi pridno vadili pod vodstvom Renate Vereš Klančič. Njihova vzgojiteljica na seminarju, Urška Šinigoj, ki je sicer tudi povezovala spored, je poskrbela za ustvarjalne dopoldanske likovne delavnice. Dalje sta se predstavila še dva mlada glasbenika, brata Aleš in Jurij Lavrenčič. Aleš je talentiran violonist in je ob klavirski spremljavi svojega očeta zaigral Kreislerjev Menuet, Jurij pa violončelist, ki je zaigral Sonato v C-duru J. B. Brevala. Program je s svojimi globoko življenjskimi narečnimi verzami popestril dolgoletni član odbora ZCPZ, pesnik Aleksander Furlan. Zavzeti in talentirani Marjan Štrajn z Opčin pa je podal dva samospeva Benjamina Ipvaca.

Zadnja leta se je uveljavila tudi navada, da prisotni fantje in možje, predvsem za svojo dušo, vadijo kako pesem v ljudskem tonu. Letos je vaje vodil Mirko Ferlan, zborovodja v Nabrežini, na Opčinah in Postojni. Zapeli so Bučarjevo Jutro in skorajda ponarodelo Kaj bi te vprašal, ki jo je uglasbil Radovan Gobec. Zaključni koncert je slovesno sklenil združeni mešani zbor udeležencev seminarja z obema Jericijevima skladbama pod

pevcem na jasen in učinkovit način svetovati, kako premostiti razne zahtevnejše prehode v partiturah, ki so jih vadili.

Vaje s prof. Fojkarjevo pa so takoj pokazale, da zelo dobro obvlada vprašanje oblikovanja, obvladanja in zlivanja zvoka. Zlasti prisotni zborovodje otroških in mladinskih zborov so izkoristili njeno temeljito znanje in bogate izkušnje ter pripravljenost pomagati, da so jo prosili za nasvete glede vokalnega dela z mladimi pevci. Nekateri posamezniki pa so se opogumili in jo zaprosili za individualne vokalne in pevsko tehnične vaje, kar gotovo pomeni veliko obogatitev za vsakega pevca, ki na ta način bolje spozna in pravilno uporablja svoj 'instrument' - glas.

Ob strokovnem delu so bili organizirani tudi izleti z ogledom lepote bohinjskega konca, zgornje bohinjske doline in Koprivnika, kjer je od l. 1793 služboval prvi pomembnejši slovenski pesnik Valentin Vodnik, oz. Stare Fužine s plansarskim muzejem. Ob bližnjem praznovanju Marijinega vnebovzvetja je avtorbus popeljal udeležence k Mariji Pomagaj na Brezje. Tam je duhovni spremljevalec seminarja, g. Franc Vončina, daroval sv. mašo za vse žive in pokojne pevce, posebej so se spomnili

teh, ki so odšli k večnemu počitku v zadnjem letu: Anton Korsič, Bruno Kralj, Gracijan Antoni, Karlo Glavič in nepozabni, dolgoletni predsednik Zveze prof. Zorko Harej. Pri sv. maši je s petjem sodeloval zbor pod vodstvom svojega zborovodja Edija Raceta in ob orgelski spremljavi Gregorja Klančiča. Dalje so bili udeleženci tega dne priča tudi nenavadnemu dogodku, ki ga je spremljala bridka izkušnja, ker so ostala vrata Prešernove domačije v Vrbi za ogled zaprta. V bližnji župniji Breznica pa jih je velikodušno sprejel župnik Ciril Berglez in jim predstavil svojo župnijo. Cerkev, ki je posvečena Žalostni Materi Božji, ima bogat

Vurnikov glavni oltar ter Plečnikov krstni kamen. Ob starem brezniškem krstnem kamnu sta bila krščena dva škofa: Anton Vovk in Janez Pogačnik Zlatousti, ter velika slovenska literarna ustvarjalca France Prešeren in Fran Saleški Finžgar ter slovenski jezikoslovec Matija Čop. Ob vrnitvi z izleta je udeležence seminarja z obiskom prijetno presenetil škof vikar za Slovence g. Tone Bedenčič.

Nazadnje velja naglasiti še en pomemben obisk, ki ga je z darovanjem svete maše in sporočilno homilijo daroval upokojeni ljubljanski nadškof msgr. Alojzij Uran. V svoji homiliji je udeležencem seminarja poudaril, da je smisel njihovega skupnega počitnikovanja ustvariti harmonijo bivanja tako, da se okrepi telo, da se razvedri duša in da se napoji srce. Skupno bivanje pa bo pevce in pevke, njihove zborovodje in organiste povežalo in utrdilo v človečnosti, krščanskem poslanstvu ter v pevski kulturi in dejavnosti. Sklenil je s prošnjo, da bi pevci in pevke radi s pesmijo slavili Boga, razveseljevali ljudi in plemenitili tudi svoje srce. Osebo srečanje z nadškofom, ki je sledilo sv. maši, bo udeležencem ostalo v trajnem spominu.

Jana Barba

SLOVENSKA SKUPNOST Kritično stališče

Nespoštovanje slovenskih šol

Slovenska skupnost je osupla nad obnašanjem ravnateljice dr. Beltramejeve, ki vodi deželni šolski urad, saj ne dokazuje spoštovanja za temeljne pravice slovenske manjšine in odgovarja samo togim varčevalnim ukrepom ministrov Tremontija in Gelminijev, ki bodo izkazali že zdavnaj načeto podobo slovenskih šol v Italiji.

Zaščitni zakon je ustanovil deželno komisijo za slovenske šole kot posvetovalni organ za vodjo deželnega šolskega urada ne samo zato, da se s tem organom

srečuje na klepetu, temveč zato, da resno upošteva pripombe in nasvete, ki prihajajo iz demokratično izvoljenega organa, ki je po zakonu poklican, da skupaj z njim ureja slovensko šolstvo v Italiji.

K temu gre dodati, da so v preteklosti za slovenske šole, ko je bilo preko pet učencev - ali celo preko 10! - skušali vedno urediti samostojen razred. Toliko bolj je to pomembno na višjih šolah, ki imajo različne smeri, saj v teh ustanovah pomeni združevanje razredov njihovo počasno

odmiranje oziroma ukinjanje. V Gorici se to že dogaja. V zadnjih 30 letih je slovenska šola videla že dovolj odmiranj razredov ter šol.

Zato je združevanje razredov v kričečem nasprotju tudi z vsebino zaščitnega zakona. Manjšinske pravice so po vseh mednarodnih normah človekove pravice in zanje ne sme veljati le pojem varčevalnih ukrepov.

Slovenska skupnost je na problem ukinjanja šol in delovnih mest že zdavnaj opozorila, a žal, je bila večkrat pri tem osamljena. Ker je sedaj zelo hudo za celotno manjšino in je šola eden od zadnjih stebrov, ki jih manjšina še ima, pričakujemo vsaj, da se nemudoma odzovejo tudi ostale demokratične sile, ki jim je slovenska šola pri srcu, kot tudi Sindikat slovenske šole,

ki mora braniti delovna mesta in celotno mrežo slovenskih šol, ter ostali sindikati, ne nazadnje pa tudi glavni manjšinski organizaciji.

Vsi vemo, da je deželna ravnateljica politično blizu sedanji deželni večini, zato bi morala tudi ta ustanova kaj o tem povedati.

Da pa ne sprejme na pogovor vodje slovenskih šol, je zelo slabo spričevalo za višjega državnega funkcionarja, ki bi moral s temi osebami redno sodelovati, izkazati pozornost do manjšine in zanjo poskrbeti pozitivno, ne pa negativno in protizakonito. Če bo v naslednjih dneh izšla izjava, da vsi omenjeni akterji zahtevajo srečanje z dr. Beltramejevo, se bo morda tudi kaj premaknilo. Čas je za hitro in skupno akcijo!

Peter Močnik

S 1. strani Draga...

Individualizem, relativizem in pluralizem namreč prepletajo našo dobo, posameznik pa se odtujačuje drugemu in samemu sebi. Kako preživeti trenutek, v katerega smo postavljeni? Kaj pomeni dobro življenje za človeka kot etično bitje? Sodobna kulturna situacija je za človeka stalen izživ – je prepričana dr. Rozmanova.

Sklepno predavanje letošnje Drage (ob 16. uri) bo zaupano pisatelju Dragu Jančarju, ki bo razmišljal o položaju pisatelja med umetnostjo in angaž-

Slovenskem tako temeljiti pretresi družbenega in kulturnega življenja, kakršne je pred dvajsetimi in več leti sprožala Nova revija, niso več mogoči. Vse bolj družbeno brezobzirno in kulturno provincialno

vzdušje današnje Slovenije duši izvirne in kritične glasove. Vedno bolj prevladuje miselnost družbenega povzpetništva, v

Sergij Pahor

Drago Jančar

med drugim predstavili tudi zbornik lanskih predavanj Drage, mlajša generacija Mospa in nekateri mladi. Program Festivala mladinske ustvarjalnosti, ki se je začel v ponedeljek, sklenil pa se bo s petkovno okroglo mizo, na kateri bodo soudeleženi tudi

nekateri mladi. Program Festivala bo razvrščen med gledališko, časninarsko, čustveno in mednarodno delavnico. Gledališko delavnico pod mentorstvom Lučke Susič vodi Helena Pertot in Patrizia Jurinčič, časnikarsko pa Julija Berdon in Breda Susič; čustvena delavnica, ki predstavlja za Festival novost, je bila prepuščena Kristini Martelanc in Adamu Selju, mednarodna delavnica, na kateri bodo udeleženci pobliže spoznali možnost študijskih in drugačnih izmenjav, pa Mirjam Malalan. V soboto zvečer se bodo udeleženci gledališke delavnice predstavili z lastno produkcijo, za katero sta besedilo napisali Jurinčičeva in Pertotova.

Dragi bo tudi letos pobliže sledil spletni portal Slomedia, ki bo predavanja tudi predvajal na svoji spletni strani.

Skupina Perpetuum Jazzile

majem. Glede položaja, v katerem je slovenska družba, je to vprašanje nadvse aktualno. Na

kulturi pa umetniških in intelektualnih mediokritet in njihovega pragmatizma. Ali je

KMEČKA ZVEZA Pomembno priznanje V pomoč slovenskim kmetom v Italiji

Kmečka zveza je bila ob 60-letnici delovanja deležna še enega pomembnega priznanja. Na 48. Kmetijsko živilskem sejmu Agra, ki je prejšnji teden potekal v Gornji Radgoni, je predsednik Zadrufne zveze Slovenije Peter Vrisk izročil predsedniku zamejske stanovske organizacije Francu Fabcu priznanje za promocijo kmetijstva v zamejstvu, ščitenje interesov slovenskih kmetov v Italiji in ohranjanje slovenstva v domicilni državi. Peter Vrisk je naglasil tudi pomen navezovanja stikov,

ki jih Kmečka zveza vzpostavlja s Slovenijo. Z delegacijo KZ, ki sta

Peter Vrisk

Franc Fabec

jo poleg predsednika Fabca sestavljala še tajnik Edi Bukavec in sodelavec Erik Masten, se je srečal tudi slovenski minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Dejan Židan, ki je sogovornikom zagotovil, da se bo z njimi čim prej srečal na delavnem sestanku: minister se namreč zaveda teže, ki jo KZ ima v zamejskem kmetijskem sektorju, obenem je

prepričan, da je treba odnos s slovensko nardono skupnostjo v Italiji in manjšinami nasploh uvrstiti med prioritete tudi njegovega resorja.

Delovanje KZ gre namreč v smer, ki jo je predsednik ZKS Vrisk označil za najzlahtnejšo, še zlasti v sedanjih neugodnih gospodarskih okoliščinah: zadrufništvo v kmetijstvu lahko namreč pripomore k ublažitvi hudih posledic napačnega gospodarskega ustroja, prav zato mu mora država zagotoviti pravšnjo pozornost. To sporočilo je bilo namenjeno ministru Židanu, predsedniku Državnega sveta Blažu Kavčiču in predsedniku odbora za kmetijstvo v Državnem zboru Francu Bogoviču, ki so v sredo, 25. avgusta, sedeli med občinstvom. Ob robu sejma, posvečenega Zadrufni zvezi

Obvestila

Romanje v Medjugorje: vabimo vas na romanje od 1. do vključno 4. oktobra letos. Odhod iz Nove Gorice in Rožne Doline ter s Kozine, kjer vstopijo tržaški romarji. Po hrvaški avtocesti pridemo pozno popoldan v Medjugorje. Nato pa bo, kot ostale dni, vse potekalo po programu, ki ga prejme vsak udeleženec. Pri vpisu se plača celotni znesek 110 evrov. Za romarje iz Slovenije in Italije zadostuje veljavna osebna izkaznica za inozemstvo. Vpisujejo g. Darko (tel. 0481 882395 in 0481 32121), ga. Anica (za Slovenijo - 00386 5 3022503), g. župnik J. Markuža (040 229166). Vpis takoj do zasedbe mest v avtobusu. Sveta Marija, Kraljica miru, nas kliče.

Rojanski cerkveni pevski zbor začena v novi sezoni redne pevske vaje, ki bodo vsako sredo ob 20. uri v Marijinem domu v Rojanu (ul. Cordaroli, 29). Toplo vabi nove pevce, da se pridružijo zboru in da sodelujejo pri sv. maši, ki jo vsako

nedeljo ob 9. uri iz rojanske cerkve prenaša Radio Trst A.

Slovensko kulturno društvo Igo Gruden vabi na proslavo Stoj trdno, zastava v počastitev 110-letnice Pevskega prapora Nabrežina, ki bo v soboto, 11. septembra 2010, ob 20.30 v Kulturnem domu v Nabrežini. Častni nagovor bo imel Bojan Brezigar, nastopili bodo trije društveni zbori in mladi recitatorji ob izvorni avtorski glasbi. Prisoten bo Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Boštjan Žekš.

Darovi

V spomin na 4. obletnico smrti Marka Udoviča daruje žena Marija 100 evrov za misijone in 100 evrov za rojanski cerkveni pevski zbor.

Ob zlati poroki Neve in Aldota Stefančiča darujeta Boži in Gigi 50 evrov za otroke p. Pedra Opeke na Madagaskarju.

V spomin na mamo Mileno Peric daruje družina Dolhar 125 evrov za društvo Rojanski Marijin dom.

prof. BORISU PAHORJU,

ki je praznoval rojstni dan, izrekamo iskrena voščila ter se mu zahvaljujemo za neutrudno delo pri utemeljevanju slovenske narodne zavesti in enotnosti.

STRANKA SLOVENSKA SKUPNOST

V polnem delovnem razmahu je praznoval rojstni dan

prof. BORIS PAHOR

iz vsega srca mu želimo veliko dobrega v tem njegovem trudu in velikem poslanstvu.

SVET SLOVENSkih ORGANIZACIJ

Slovenije in Kmetijsko-gozdarski zbornici Slovenije, je bila še seja parlamentarnih odborov za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter gospodarstvo, katere so se udeležili premier Borut Pahor, gospodarska ministrica Daria Radič in minister Židan. Na seji so obravnavali ukrepe za izboljšanje konkurenčnosti stanja v agroživilskem sektorju. Premier Pahor, ki je bil kot predsednik vlade prvič na sejmju, pa je v uvodu razprave, ki so se je poleg

poslancev udeležili številni predstavniki gospodarstva, poudaril, da ne bi želel, "da bi bil napačen vtis v javnosti, kot da vlada ne daje potrebne pozornosti problemom v kmetijstvu, ne samo v ožjem gospodarskem, ampak tudi v širšem družbenem smislu, ker to ni res". Če so problemi, si premier nikakor ne želi, da bi opustili tudi potrebnih reševanj težav, ki zadevajo slovenskega kmeta, njegovo gospodarstvo in kmetijstvo kot celoto.

Spomin na prijatelja

Ob prerani smrti violinista in violista prof. Marka Bitežnika

Z Markom Bitežnikom sva bila sicer vrstnika in sva obiskovala isto višjo srednjo šolo, toda zblížala naju je glasba. V dijaških letih sva namreč družno obiskovala Glasbeno matico v Trstu. On je študiral violino pri prof. Hrvatiču in prof. Slugi, jaz klavir pri profesorju Ambrozetu. Pravzaprav se je Marko glasbenega študija lotil razmeroma pozno, to se pravi že v letih, ko je spopad s tako zahtevnim glasbilom, kot je violina, dvakrat zahteven. Toda to je storil s tako ljubeznjivo in voljo, da je vse težave premagal in cilj tudi uspešno dosegel.

V tistih dijaških letih sva tako večkrat skupaj muzicirala, zlasti na produkcijah in nastopih Glasbene matice, na raznih prireditvah, izpitih itd. Rad sem ga spremljal pri klavirju ne samo zaradi glasbe same in niti ne samo iz veselja do muziciranja v dvoje, ampak tudi zato, ker sva se

ujela na človeški ravni. Tu sva ugotavljala, da podobno misliva o marsikaterem življenjskem, umetniškem, nazorskem in družbenem vprašanju. Reči smem, da sva postala prijatelja. Marka sem cenil kot globokega, tenkočutnega, razmišljujočega in do sebe kritičnega, iskreno

ponižnega človeka. V glasbeno-umetniškem pogledu je bil izrazit romantik, umetniški intelektualizem mu je bil tuj, umetnost je pojmoval kot najgloblji in pristni izraz človekovih čustev in hrepenenj, ne pa kot torišče bolj ali manj domiselnih in presentljivih eksperimentov. Sicer smo bili v tistih letih najbrž vsi malce nagnjeni k romantiki, to

da Marko je to svojo osnovno držo – tak vtis sem si ustvaril iz kasnejših, sicer priložnostnih razgovorov z njim – ohranil tudi v zrelih, odraslih letih. Kasneje sta se najini življenjski poti razšli. Mene je od glasbe zaneslo na druga področja, on pa je na tej poti vztrajal in postal

poklicni glasbenik. Leta 1984 je diplomiral iz violine. Kasneje je od violine prešel k violi in diplomiral tudi iz tega instrumenta. Ves čas je poučeval, in sicer bodisi pri tržaški Glasbeni matici kot v Sloveniji, kjer si je ustvaril svoj novi dom in družino. Bil je tudi član Tržaškega godalnega kvarteta ter drugih komornih sestavov, potem pa je bil sprejet med orkestraše Simfoničnega orkestra Slovenske filharmonije.

Srečevala sva se bolj poredko, in to predvsem tedaj, ko ga je pot zanesla na Tržaško, toda ta srečanja niso bila nikoli zgolj formalna, vedno sva izmenjala nekaj misli, vtisov, ocen. Opazil sem, da sva se še vedno v vsem ujemala. Čeprav sva delovala vsak na svojem področju, naju je ljubezen do glasbe vendarle še naprej povezovala. Lani okrog Božiča sem izvedel za njegovo bolezen, potem pa sva se nekoč pozimi srečala v Ljubljani. Mesto je prekrival sneg, on pa se je kljub temu peljal s koleksom. Po daljši službeni odsotnosti se je ravnokar srečal z nekaterimi kolegi iz orkestra, ki so mu ob vrčku piva zaželeli uspešno okrevanje. Zdel se mi je veder in

vesel, nasmehjan, nič kaj zaskrbljen za svojo bolezen, nekako odmaknjen od materialnosti. A to je morda bil le videz. Edino to mi je dejal, da se bo moral marsikatero obveznost odslužiti razbremeniti. Zaupal mi je, da se je v zadnjih letih ob glasbi ukvarjal še s slikarstvom, ter mi pokazal nekaj svojih likovnih izdelkov.

Kljub temu da sva se z Markom Bitežnikom zadnja leta le poredkoma srečevala, ga bom pogrešal. Pogrešal bom njegovo plemenitost, njegovo vedrino in življenjski optimizem, njegovo vero in zavzemanje za duhovne vrednote, njegov čisti, nepokvarjeni pogled na glasbo.

Tomaž Simčič

ZAHVALA

Ob slovesu našega ljubljenega

MARKA BITEŽNIKA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nam izrazili sožalje in ste se v tako velikem številu udeležili žalne slovesnosti in počastili njegov spomin, vsem prijateljem in kolegom iz Slovenske filharmonije za občuten in zelo cenjen glasbeni poklon pri pogrebni svečanosti, še zlasti patru Jožetu Kokalju, g. župniku Alojziju Golobu in vsem častitim gospodom duhovnikom za cerkveni obred, požrtvovalni osebni zdravnici dr. Terezi Oven, kirurgu dr. Francu Jelencu in vsemu zdravstvenemu osebju Univerzitetnega kliničnega centra v Ljubljani.

Družina Bitežnik

Severni in severovzhodni predel mesta (30)
GORICA, NJENE ZANIMIVOSTI IN NJEN ČAS

Mariza Perat

Sinagoga v ulici Ascoli

V atriju opazimo spominsko ploščo z imeni Judov, odpeljanih v koncentracijsko taborišče. Zraven je sedmerokraki svečnik, simbol judovstva. Izdelal ga je Simon Benetton. V pritličju sta tudi sedež društva "Prijatelj Izraela" in soba s knjižnico. Tu so tudi predavanja. Ostali del pritličja je namenjen muzeju, imenovanemu "Jeruzalem ob Soči". Gorica je namreč zaradi književnikov in učenjakov, ki so tu živeli, slovela kot "mali Jeruzalem ob Soči".

V 1. nadstropju je prostor za verske obrede. Tu je v posebni "sveti omarji" spravljena "Torah", to je prvi del Sv. pisma, ki obsega pet Mojzesovih knjig. Oltar stoji na najbolj vzhodni steni prostora, v smeri proti Jeruzalemu. Tu vidimo tudi 12 oken, ki nekako predstavljajo 12 Izraelovih rodov. Sploh pa je pri Judih dosti simboličnih števil, ki so v zvezi z dogodki in nauki Sv. pisma Stare zaveze. Nad tem prostorom je matronej, kjer so svoj prostor imele ženske.

V goriško sinagogo prihaja vsako leto precejšnje število obiskovalcev, leta 2007 jih je bilo 6000, skupin pa je bilo 270. Med njimi so tudi dijaki iz Slovenije, saj je goriška judovska skupnost do priključitve septembra 1947 imela v Rožni Dolini svoje pokopališče, medtem ko je to danes v Gradiški (Podatki: Claudio Bulloni - vodič).

V Gorici so danes štiri judovske družine, ki so vpisane v tržaško skupnost. V vsej deželi je uradno 750 Judov, v resnici pa jih je dosti več, saj je tržaška sinagoga, ki je ena največjih v Evropi, ob judovskih praznikih nabito polna (Podatki: Claudio Bulloni - vodič).

Čprav judovska skupnost v goriškem mestu ni bila nikoli številna, so njeni člani v precejšnji meri vplivali na dogajanje v mestnem javnem

življenju.

Cerkev sv. Ivana

V bližini judovske sinagoge stoji cerkev sv. Ivana, od leta 1972 sedež Slovenskega pastoralnega središča za goriške vernike.

Kot podružnično cerkev jo je leta 1585 dal zgraditi baron Vid Dornberški, da bi prebivalci, ki so živeli v njeni okolici, imeli svoje svetišče, saj je do župne cerkve sv. Hilarija in Tacijana bilo kar daleč. Baron Vid, ki je več let bival v Gorici kot vladarjev namestnik, pozneje v Trstu kot guverner, v Rimu in Benetkah pa kot poslanec, je pravkar dograjeni cerkvi daroval še hišo ob njej za stanovanje duhovnika, ki bi oskrboval vernike nove podružnice.

Cerkev je bila skoro dokončana že leta 1588, tako da je v tem letu tu že bila služba božja. Slovesno jo je 19. maja 1593 posvetil oglejski patriarh Frančišek Barbaro.

Cerkev sv. Ivana

Prvi kaplan pri sv. Ivanu je bil Nikolaj iz Poreča, ki je tu svojo službo opravljal 25 let. Pozneje je postal kanonik v Trstu. Pokopan je v cerkvi sv. Ivana (Dr. Verena Koršič: Cerkev sv. Ivana v Gorici, 1997, izdalo Dušnopastirsko središče za Slovence v Gorici).

Od leta 1615 do 1773 so cerkev upravljali jezuiti. Tu so ustanovili Marijine kongregacije za študente in meščane. Vpliv teh kongregacij je bil izredno pomemben, saj je v celoti uravnaval življenje svojih članov v vsakdanjem življenju. Poleg tega so te organizacije v veliki meri pripomogle tudi h katoliški verski obnovi v našem mestu in sploh na Goriškem.

Jezuitske Marijine kongregacije so bile prve Marijine kongregacije v našem mestu. Jezuiti so pri sv. Ivanu ostali do leta 1773, ko je papež Klemen XIV. razpustil jezuitski red.

Z ustanovitvijo župnije sv. Ignacija je leta 1785 cerkev sv. Ivana skupaj s cerkvijo sv. Antona Mallega postala podružnica te župnije.

/ dalje

VIDA VALENCIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Del celote

Pred časom sem v večji knjižnici zasledila malo knjižico z naslovom "Proč z balastom", balast naj bi predstavljale vse tisočere stvari, praktični in miselni kaos, nerazčiščena navlaka v mislih, domači hiši in na službenem mestu. Instinktivno sem se zamislila ob vsem, kar sama imam za balast v svojem življenju, miselne vzorce, po katerih se osredotočam le na vzrok - posledico, nisem pa dovolj pozorna na celoto. Vsak dogodek, vsak človek, ki ga srečamo oz. s katerim vzpostavimo določen odnos, nam prinaša tudi določeno sporočilo v življenju. Na nas je seveda, če se tega zavedamo in predvsem, ali nam uspe doživljati življenje kot celoto.

Gotovo poznate občutek. Zabudljivi smo v določen problem, neskončno premlevamo o določeni težavi, potem pa, morda nekaj let kasneje, uvidimo sporočilo vsega, čisto vsakega tednjega trenutka. Misleci z Vzhoda že tisočletja govorijo o sposobnosti "predaje" oz. boljše rečeno o naravnosti človeka v to, da povsem zaupa v tok življenja. Edinole na tak način naj bi doživeli notranjo harmonijo in usmerjali svoja dejanja neobremeno.

Morda se je tudi vam kdaj dogodilo, da ste si domišljali, da boste izključno s svojo trdno voljo, s takim ali drugačnim prizadevanjem, dosegli nekaj, kar vam Bog ali Življenje nista namenila. Na vse kriplje se trudimo, v hipu zatremo vse možne "signale", ki nam jih instinkt ali podzavest pošiljata, sami sebe prepričujemo, da je tako prav in da bo vse dobro "če bom le...". Prijatelj doživlja razočaranja ob propadlih, ravnokar začelih čustvenih odnosih, s tipom ženske, ki ni še odprla svojega srca za kaj drugega poleg ukvarjanja s sabo. Ne dvomim, da je marsikdo med nami naredil na stotine korakov v smeri, "če bom priden...", "če se potrudim...", če sploh naredim to ali ono, potem "dosežem" tak in samo tak rezultat. Življenje pa se na srečo obrača po svoje, samo v času dojameš bistvo nečesa. Velikokrat so "neuspehi" ravno to, kar mnoge duhovne knjige označujejo za "maskiran korak na poti osebnosti rasti". Ne dvomim, da nas je kar nekaj, ki lahko danes z mrim olajšanjem izjavimo: "Še sreča, da se je takrat

izjalovilo"! Za to pravzaprav gre: lekcijo Življenja razumeš postopoma, včasih neverjetno počasi. Morda je balast ravno tisto naše krčevito oprijemanje ozkoglednega miselnega vzorca, po katerem je lastnik "neuspeha" avtomatično "poraženec".

Pred kratkim sem brala zanimiv intervju s psihologom Urošem Močnikom o službenem svetu.

"Ljudje zaradi potrjevanja pred drugimi bežijo v povsem napačne službe, ki jim niso pisane na kožo, čeprav bi lahko počeli kaj drugega. Angažiranje v smeri, ki ni skladna s človekovo naravo, zmožnostmi in talenti, je beg pred samim seboj".

Seveda je spregovoriti o možnosti drugačnih poklicnih poti v obdobju današnje krize gola utopija. Pred dnevi mi je znanka povedala, da dela v call-centru, kjer nima nobenega zadoščenja, zato pa ima vsaj minimalno garantiran dohodek in urnik od 17.00 do 20.00.

"Dobra plat je v tem, da imam cel dan čas za svojo dveletno punčko. Drugače se z mozem nisva mogla odločiti. Punčka je bila za občinske jasli vedno le na čakalni listi, nonotov ni več, družinska bilanca pa je pač taka. Naslednje leto, ko bo šla v vrtec, si bom prizadevala za kaj boljšega".

Če je večje ali manjše stikanje poklicne poti z lastno naravnostjo odvisno pač od toliko variant in je naše odločanje zelo omejeno, je pa domena medosebnih odnosov tista, kjer je lahko človek res to, kar je v resnici.

Še psih. Močnik: "Ljudje imamo večjo sposobnost intuitivnega dojemanja, kot sem si mislil doslej. Sposobnost, da si pozoren na sporočila, ki jih lahko prebereš v vsakodnevnem dogajanju, in da poskuša usmerjati svoje aktivnosti tudi s pomočjo tega. Včasih imamo, denimo, občutek, da nam nekateri ljudje ne ustrezajo, pa se zaradi koristiljubnih namenov kljub temu silimo v njihovo družbo. Človek bi to s poslovnega vidika še lahko razumel, vendar je veliko takšnega pretvarjanja tudi v zasebnem življenju. Ljudje se družijo, ne da bi si bili resnično blizu. To je zelo neintuitivno in za posameznika škodljivo dejanje".

Sveče na Koroškem
Končal se je jubilejni,
30. slikarski teden

S predstavitvijo likovnih del sodelujočih umetnikov in otrok ter odraslih udeležencev likovnega tečaja se je v dvorani pri Adamu v Svečah na Koroškem v soboto, 21. avgusta, končal letošnji, 30. Slikarski teden. Kot je ob sklepu kolonije poudaril odgovorni urednik kulturnega lista Die Bruecke Guenther Trausnig, je ta likovna kolonija v teh treh desetletjih postala pravi simbol povezovanja v evropskem smislu presejanja različnih meja. Na začetke te kolonije se je spomnil tudi prof. Janko Zerzer, ki je leta 1981 sprejel pobudo znanega koroškega likovnega ustvarjalca Valentina Omana, ki je po podobni izkušnji v Sloveniji predlagal, da bi se kaj podobnega priredilo tudi na Koroškem. Odločil se je, da slikarsko kolonijo izpeljejo v Svečah,

kjer se je na Vrbnikovi domačiji naselil znani slovenski kipar France Gorše in kamor je vsako poletje za več mesecev prihajal in ustvarjal znani Stanko Rapotec, ki je sicer živel v Avstraliji. Predlog je SPD Kočna sprejelo in ga že tri desetletja skrbno in zavzeto organizira in izpelje. Ob sklepnih predstavitvi je predsednica društva Kočna prof. Tatjana Feinig ugotavljala, da je bila tudi izvedba jubilejnega, 30. Slikarskega tedna vsebinsko zelo bogata. Zvrstili so

boxa, se pravi bobenske spremljave v vokalni izvedbi. V svoj nastop je znal vključiti tudi občinstvo, razveseljivo pa je bilo, da so na koncert prišli tudi letošnji udeleženci jazz delavnice v Tinjah s svojimi mentorji, ki so na koncu večera tudi sami nastopili z eno pesmijo.

Za sklepni večer pa so organizatorji povabili znano slovensko etno-skupino Kontrabant, ki je izvedla več priredb znanih slovenskih, a tudi nemških in italijan-

skih pesmi.

Mladini in odraslim je bila namenjena groteskna lutkovna predstava O roparskem vitezu Jaromiru, ki jo je po predlogi etnografa in lutkarja Nika Kureta zrežirala Jelena Sitar, uprizorila pa lutkovna skupina iz Devina. Naslednje jutro so devinske lutkarice prikazale otrokom, ki so se udeleževali lutkovne delavnice v stari šoli, še lutkovno interpretacijo pravljice o Zlati ptici. Kreativno delavnico za otroke sta tudi letos zelo uspešno in že desetič vodili Andreja Lepuschitz in Snježana Rehak Višnjic.

Na letošnjem 30. Slikarskem tednu v Svečah je sodelovalo osem

mož in žena, ki jih je na svoj vrt postavil France Gorše, pokazal, kako se v svetu likovnega izražanja uveljavlja nova umetniška tehnika. Z živahnim in bogatim izražanjem je pokazal tudi, kako se lahko Američan odlično nauči slovensko. Ustvarjalni teden v Svečah je preživela tudi Barbara Tedesco iz Trsta, ki izhaja iz Šole Paola Cervija, ki se je udeležil prve kolonije leta 1981. Domače, koroške ustvarjalce sta zastopala Walter Mischkulnig iz Spodnje vesce in pesnik ter slikar Gustav Januš, ki sicer živi in ustvarja v Breznici pri Podrožici. Letos je v Sveče prišel tudi Danino Božič iz Novigrada, ki izhaja iz znamenite reške likovne šole in je v Svečah ustvarjal zanimiva dela iz obdelanih aluminijastih tiskarskih listov.

Sploh bi kazalo vsakemu umetniku posvetiti več pozornosti in predstaviti dela, ki so nastala na koloniji. Med tednom smo lahko opazovali, kako se vsak po svoje loteva ustvarjanja, spremljali smo, kako nastajajo nova dela s svojimi sporočili in estetskimi učinki, kako znajo umetniki tudi z malo potezo čopica ali slikarske lopatice, z nepričakovano podrobnostjo na delu, ki ga ustvarjajo, pritegniti pozornost in osmisliti vsebino. Končna razstava v dvorani gostilne Pri Adamu, ko smo si lahko ogledali vse nastale umetnine, je tako zelo učinkovito potrdila kakovost in umetniško moč sodelujočih.

30. Slikarski teden v Svečah je torej potrdil pravilnost izhodiščne koncepta o povezovalni moči umetnosti umetnikov iz dežel Alpe Jadran in domačinov, ki že tri desetletja zvesto spremljajo to dogajanje in prispevajo k splošni duhovni obogatitvi tega prostora.

Marko Tavčar

Slovesnost pred "Madžarsko kapelo"
Mrzli vrh nad
Tolminom desetič

Pred "Madžarsko kapelo" v eni izmed največjih kaveren iz 1. svetovne vojne pod vrhom Mrzlega vrha se je na tretjo avgustovsko soboto zgrnila okoli sedemstoglavna množica na deseto jubilejno svečanost v spomin na žrtve Šoške fronte in na vse padle v 1. svetovni vojni. Udeleženci so tako izpolnili naročilo, ki ga je pred desetimi leti dal msgr. Edmund Farhat - takratni nuncij v Republiki Sloveniji. Med diplomatskimi predstavniki Republike Avstrije, Nemške zvezne republike, Republike Češke, Ruske federacije je številčno zastopala delegacija Republike Madžarske, v kateri je bila tudi 35-članska skupina madžarskih študentov iz romunske Transilvanije.

V slavnostnem govoru je Silvester Gaberšček, sekretar na Ministrstvu za kulturo, poudaril v človeku prarodno hrepenenje po presežnem, nemišnjem, ki se je sredi krvavih dvanajstih ofenziv na Mrzlem vrhu - gori krvi in njegovi neposredni okolici izrazilo tudi v umetniški govorici uveljavljenih umetnikov: s spominsko cerkvijo Sv. Duha v Javorci Remigiusa Geylinga, z vojaško kapelo v Ladrach Giovannia Michelucija, likovnimi deli Oskarja Kokosche, Maksima Gasparija, Ivana Vaupotiča, Jozefa Vachala, Ladislava Kofraneka, Emila Trutwina, Antona Perathonerja, Giusep-

peja Rifesserja; literarnimi stvaritvami Ernesta Hemingweya in Giuseppeja Ungarettija in jim tako nudila notranjo uteho, soborcem pa občutek, da so še vedno ljudje in ne podivjane zveri. Vsebinsko poveden je bil nagovor župana iz Madžarske Andrasa Gergelya, ki je nesebično požrtvovalnost nad 100.000 padlih madžarskih vojakov postavil za zgled pred današnjimi izzivi globalizacije, raznarodovanja in nesmišelnega liberalizma. Kulturnem delu programa, ki ga je dopolnjevalo petje mešanega zbora župnije Tolmin, je sledila sv. maša za mir, ki jo je ob somaševanju šestih duhovnikov vodil msgr. Andrej Glavan - novomeški škof. Škof Glavan je v humilni citatom iz zadnje Poslanice miru Janeza Pavla II. naglasil nenadomestljivo vlogo vsakega človeka pri gradnji pravičnega sveta in miru: "... Noben človek dobre volje se ne sme odreči prizadevanju za zmago dobrega nad hudim. Gre za boj, ki uspeva samo z orožjem ljubezni. Ko dobro zmaga nad hudim, vlada ljubezen, kjer pa vlada ljubezen, tam vlada mir... Zlasti tisti, ki jim je zaupana skrb za dobrino miru med narodi, morajo v sebi in v drugih prižgati ljubezen, gospodarico in kraljico vseh kreposti". (Poslanica za dan miru 2005, str. 13)

S. G.

Začetek novega šolskega leta

Gospodarsko-finančna kriza v Sloveniji še traja

Med dogodki, ki so v prejšnjih dneh potekali v Sloveniji je bil nemara najbolj slovesen in seveda tudi pomemben pričetek novega šolskega leta 2010/2011, 1. septembra, tudi zaradi tega, ker se je število učencev in dijakov v primerjavi s prejšnjimi obdobji nekoliko povečalo. Osnovne šole - v državi jih je 443, ki imajo 334 podružnic - obiskuje skupaj okoli 160 tisoč učencev, od katerih je več kot 18 tisoč prvošolčkov. V srednje šole je vpisanih več kot 83 tisoč dijakov, pri čemer jih, kot navadno, okoli 40% obiskuje gimnazije. Žal pa so splošne, posebej pa finančno-gospodarske razmere v Sloveniji še naprej slabe in se nadalje zaostrejejo. Kriza torej še traja, tudi zato, ker imajo vlada in sindikati oziroma opozicija različna mnenja in odnos do težav. Stanje na posameznih področjih družbe in države je tako, kot so ga ocenili in analizirali škofje in kardinal Franc Rode ob nedavnem prazniku Marijinega vnebovzeta. Ljubljanski nadškof in metropolit Anton Stres je v svoji pridigi v narodnem svetišču Marije Pomagaj na Brezjah poudaril, "da smo v zadnjem času priča hudim krivicam, ki se množično dogajajo delavcem v nekaterih slovenskih podjetjih. Pravičnost je bila grobo in

brezvestno poteptana. To je nedopustno in sramotno. Brez učinkovitega zatiranja samovolje ni mogoče zagotavljati osnovne pravičnosti v družbi, odgovorni, ki imajo prvi nalogo in ustrezna sredstva za preprečevanje takšnih krivic, pa naj izpolnijo svoje naloge. Naloga vernikov pa ni samo pomagati in blažiti stisko,

gusta, zapisala časnikarka Tanja Starič, "da državljanje bolj kot strah pred revščino boljijo krivice, zlorabe, neenakost, nepravilnost. Tranzicijski dobičkarji ostajajo nekaznovani, kriza je brez milosti udarila del državljanov, in prav vsi pospeški za nov gospodarski zagon so povezani s krčenjem pravic".

Vlada Boruta Pahorja izgublja podporo javnosti, saj sodeč po eni zadnjih objavljenih raziskovanj, kar 70% vprašanih delo vlade ocenjuje kot neuspešno. Posebno kritizirajo premierja Boruta Pahorja, včasih morda tudi pretirano in

ampak tudi opozarjati na krivice, ki se dogajajo zaradi neučinkovite zaščite temeljnih pravic delavcev". Socialni dialog med organi in dejavnostmi, ki tvorijo družbo in državo, je v Sloveniji zdaj skoraj povsem prekinjen. Vlada odloča in ravna po svoje, sindikati pa se postavljajo proti njeni usmeritvi in ravnanju z utemeljitvijo, da morajo bremena krize in drugih težav prenašati delavci in drugi pripadniki revnejših slojev, pa srednji razred, v kapital in bogastvo ožjih skupin pa se država ne upa dregnuti. Zagotovo je res, kar je v temi dneva, objavljeni na prvi strani časnika Delo 27. av-

nepravilno. Delavci gradbenega podjetja Vegrad iz Velenja, ki jih je direktorica Hilda Tovšak dolgo izigravala in izkoriščala, pa nihče iz vlade ali inšpekcij ni ukrepal v njihovo korist in zaščito, so v pismu javnosti o predsedniku vlade zapisali tudi naslednje: "Tudi predsednik vlade je hinavec. Sram naj vas bo, Borut Pahor. Vi ste največ krivi za vse svinjarije v Sloveniji, saj ne dajete od sebe nobenih sporočil, katera ravnanja so za vas zavržena, moralno sporna. Na neodvisnost sodstva, policije, inšpektorijev se sklicujete zato, da jim sporočate, da jim ni treba delati. Da vas ni sram. Če se že delate iz koga norca, se de-

še deset razstav po različnih krajih v Sloveniji ter Gorici in Trstu. V Gorici bodo postavili razstavo v božičnem času v galeriji Ars ali v Kulturnem centru Lojze Bratuž. Izkupiček prodanih del je namenjen družinam v stiski. Sodelavci Karitas se pri svojem delu srečujejo s številnimi revnimi družinami, v koprski škofiji je 13 centrov, kamor prihajajo ljudje z mnogimi problemi, ki poleg materialne pomoči potrebujejo tudi svetovanje. Karitas zato želi dosedanje delo nadgraditi z različnimi svetovalnimi programi in programi za samopomoč. Če jim bo to uspelo, tudi s sredstvi, ki jih bodo zbrali s prodajo likovnih del, se bodo njihovi centri preimenovali v Družinske centre karitas.

Marijan Drobež

Kanal ob Soči / Gledališče na Kontradi Za konec zabavni štandreški Gugalnik

Prejšnje dni se je na prostem, na slikovitem trgu Kontrada v Kanalu ob Soči zvrstil niz predstav ljubiteljskih skupin iz bližnjih in bolj oddaljenih krajev Slovenije. Posrečena srečanja z gledališko ljubiteljsko umetnostjo, poimenovala Gledališče na Kontradi, je sklenil dramski odsek Prosvetnega društva Štandrež sicer, zaradi slabega vremena, v nabito polni dvorani v Desklah. Štandreški igralci niso prekinili svoje dejavnosti niti v poletnem času. Z daljšimi in krajšimi odrskimi deli so namreč požlahtnili marsikateri vaški praznik. V Desklah so se navdušenim gledalcem predstavili s svojo letošnjo celovečerno uspešnico, komedijo *Gugalnik* Novaka Novaka v domiselni režiji Jožeta Hrovata, člana SNG Nova Gorica. Z njo je štandreški dramski odsek razveselil že veliko gledalcev, prejel tri priznanja v območnem tekmovalnem delu Linhartovega srečanja 2010 - 49. Festivala gledaliških skupin Slovenije in se uvrstil v finalni del tega tekmo-

vanja. Med devetimi uvrščenimi predstavami se bo potegoval za matičke v soboto, 9. oktobra, v Postojni.

V nedeljo, 29. avgusta, so v Orehovljah, ob vaškem prazniku sv. Avgušlina, na lepem travniku odigrali enodejanko *Na trimu*. Po njej so bili tudi igralci deležnih odličnih 'blekov', ki jih je po stari kuharski navadi pripravila gospa Anica iz tamkajšnje gostilne Makorič.

V torek, 31. avgusta, je dramski odsek, na povabilo ZKD iz Koprca, nastopil s komedijskima enodejankama *Čudna bolezen* in *Stari grehi* v režiji Janeza Starine na trgu v Kopru, kjer so vsak torek v juliju in avgustu prireditve. Tudi september se je za štandreške komedijante začel delovno. Že 1. so namreč gostovali v Postojni z veseloigro *Interesantno...*, a ne gre v režiji J. Starine. V soboto, 4. avgusta, pa bodo nastopili v parku v Mirnu, kamor jih je povabilo domače društvo Stanko Vuk. Tu bodo postregli s kratkima komedijama *Stari grehi* in *Interesantno...*, a ne gre.

Festival Sanje v Medani

V torek, 24. avgusta, so poslušalci prisluhnili nastopom pesnika Toneta Pavčka in drugih gostov. Dogajanje se je sicer začelo že popoldan v Šmartnem, ki se je za teden festivala spremenilo v pravljico vas za otroke. Najmlajši so se najprej zabavali na delavnici Kazalke Gumboglavke, si ogledali predstavo Muca Copatarica in poslušali stare slovenske pesmi in pravljice v priredbi pevke, pravljicarke ter zbirateljice Ljube Jenče. V Medani je poslušalce navdušil prvi bralec večera, Tone Pavček, ki je zbranim najprej spregovoril o sanjah velikih slovenskih literatov in nato zrecital svoje tri nove, tri stare in tri pisve pesmi. Saša Pavček je nastopila z zabavnim monologom "tenkočutnega" gostilničarja, ki je razpravjal o svojem delu in gostih, istrski pesnik Bert Pribac pa je prebral nekaj svojih, zelo odkritosrčnih poezij. Večer pod murvo se je končal z latinskimi ritmi in bossanovo Jadranke Juras, nadaljeval pa se je na domačiji Klinec s pokušino vin ter koncertom Iztoka Mlakarja. V četrtek je pod Gradnikovo murvo spregovoril prvi tuji gost festivala, katalonski pisatelj Manuel Manzano, avtor bizarnega detektivskega romana Zajec in pol, o zmešanem slepem serijskem morilcu. Sledil je pesniški nastop Tjaše Koprivec, ob glasbeni spremljavi Borisa Magdalena, sicer lepimi, vendar izumetničenimi verzji avtorice s pretirano zasanjano držo. Pod murvo je na bobne in tolkala zaigral briški glasbenik Zlatko Kavčič, na domačiji Klinec pa je ponovno zapel Iztok Mlakar. V petek je bral svoje poezije Janez Ramovš, v soboto je bila okrogla miza na temo Jezik kot žarišče narodove energije, na kateri sta o jeziku in lastnem odnosu ter odnosu naše narodne skupnosti do jezika spregovorila pisatelj in časnikar Dušan Jeličič in naš urednik Jurij Paljk, ki sta z direktorjem Festivala Sanje v Brdih-dnevi knjige in vina Rokom Zavrtanikom in pesnikom Milanom Deklevo poglobila predvsem izjemen pomen slovenskega jezika na vseh ravneh naše in vseslovenske družbe. Zvečer je bil v krajevni dvorani v Medani tudi pesniški nastop Neže Maurer, Milana Dekleve in Tomaža Pengova; končal se je z mednarodno folk skupino Ethno in Transit. Založba Sanje je tokrat prvič izvedla festival pesnikov, ki je nadomestil dosedanjega, katerega so precej nekorektno prenesli na Ptuj, če skušamo povedati z dostojnimi besedami sicer nečedno dejanje dosedanjih organizatorjev. Že dejstvo, da so medse tokrat povabili tudi besedne ustvarjalce iz naše sredine, govori, da bomo morda v naslednjih letih v Brdih imeli dostojen pesniški festival, ki bo sicer res mednarodnega pomena, a vraščen v krajevno stvarnost!

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA IN ŽUPNIJA VIPOLŽE

VABITA OB ODPRTJU VEČNAMENSKEGA PROSTORA
V ŽUPNIŠČU V VIPOLŽAH
NA PREDSTAVITEV KNJIGE

Msgr. RUDOLF KLINEC
DNEVNIŠKI ZAPISI
1943*1945

Delo bosta predstavila mag. Renato Podbersič ml.
in prof. Peter Černic

Večer bo popestril kratek kulturni program

V soboto, 4. septembra 2010, ob 20. uri
v župnišču v Vipolžah

Tradicionalna dobrodelna prireditev Umetniki za Karitas

Na Sinjem Vrhu nad Ajdovščino je od 16. do 20. avgusta potekala 16. mednarodna likovna kolonija Umetniki za karitas pod naslovom: Nosite bremena drug drugega. Misel je vzeta iz pisma apostola Pavla in je tudi geslo pastoralnega leta 2010/2011 v Cerkvi na Slovenskem, ki je posvečeno dobrodelnosti. Kolonije se vsako leto udeležujejo številni ustvarjalci, ki svoja dela namenjajo za zbiranje denarne pomoči. Projekt Umetniki za karitas je živa priča sodobnih likovnih umetnikov, ki darujejo za ljudi v stiski svoj talent in čas. Strokovni sodelavci kolonije so bili slikarji Jože Bartolj, Lucijan Bratuš, Primož Breclj, Silva in Azad Karim, Mira Ličen Krmptič, Tone Seifert in likovna kritičarka Anamarija

Stibilj Šajn, poleg udeležencev sta bila letošnja častna gosta zakonca Maša Bersan Mašuk in Nikolaj Mašuk. V sredo, 18. avgusta, je Jože Bartolj vodil pogovor o umetnosti in dobrodelnosti, v četrtek, 19., je bil Dan odprtih vrat, ko so se udeležencem lahko pridružili tudi drugi ustvarjalci, ki so želeli darovati svoje likovno delo v namen kolonije. Z vsemi nastalimi in darovanimi deli so odprli priložnostno razstavo s kulturnim programom, na katerem so nastopili Mladi z Gore in Vipavski tamburaši pod vodstvom Neže Žgur. Obiskovalce so pozdravili škof Metod Piriš, župan Marjan Poljšak, ravnatelj Karitas Matej Kobal in drugi gostje. Sodelujoče ustvarjalce in nastala dela sta predstavili Jožica Ličen in Anamarija Stibilj Ša-

Jožica Ličen

jn. Sledilo je družabno srečanje z možnostjo nakupa ali rezervacije nastalih del. Dela, ki so nastala na 16. likovni koloniji Umetniki za karitas, bodo na ogled na Sinjem Vrhu, 20. novembra ob odprtje razstave na Zemonu, dogovorjenih pa je

identiteto in nacionalizmom. Predlagal je še dopolnitev besedila slovenske državne himne in tudi to, da bi bil skupen dokument mešane komisije zgodovinarjev o slovensko-italijanskih odnosih v obdobju 1880-1956 vključen v šolske programe. Za njegov prodorni in suvereni nastop je bil prof. Pahor deležen dolgega aplavza številne publike. V nadaljevanju je sledilo predvajanje dokumentarnega filma Sonja v režiji Loredane Gec o trpljenju Slovencev pod fašizmom; izdelal ga je slovenski program tržaškega se-

deža RAI. Film govori o hudi življenjski preizkušnji Sonje Amf Canziani - Kocjan, ki je doživela fašistični in komunistični teror. Slovesnost je bila zelo občutena, saj so bile prisotne številne ugledne osebnosti; med drugimi ljubljanski in koprski nadškof, msgr. Anton Stres in msgr. Metod Piriš, predsednik vlade Borut Pahor, predsednika SDS in NSi, Janez Janša in Ljudmila Novak, in številni poslanci slovenskega Državnega zbora. Mnogo je bilo tudi udeležencev z obeh strani meje.

S 1. strani Boris Pahor: fašizem...

Tržaški pisatelj je sicer obžaloval dejstvo, da se moramo spominjati tako tragičnih dogodkov, vendar tega, kar smo Slovenci doživeli pod fašizmom, tudi ni mogoče in ne smemo pozabiti. Poudaril je tudi, da je bil fašizem tisti totalitarizem, ki je Slovincem prizadel največ gorja. Prof. Pahor je pri tem dejal, "mogoče bi kdo pomislil, da pretiravam, ko ob

nacističnem zlu dajem prednost črni diktaturi, vendar je treba vedeti, da je imel nacizem opraviti z nami kot z odraslimi ljudmi, medtem ko se je fašizem lotil naših otrok v vrtcu in potem v osnovni šoli". Obenem pa je še poudaril potrebo po stalni pozornosti in vrednotenju slovenske narodne zavesti, še posebno pri mladih. Ti morajo znati razlikovati med zdravim narodno

Vila Manin Heavy metal koncert

Iron Maiden so tudi tokrat očarali občinstvo

V vili Manin pri Codroipu je 17. avgusta zadonel prvi heavy metal. Pred enajsttisočglavo množico ljubiteljev hard rocka je zaigrala legendarna angleška zasedba Iron Maiden. Gre za vplivno glasbeno skupino, ki ustvarja v obsegu heavy metal in rock glasbenega žanra. Sestavljajo jo Steve Harris (bas), Dave Murray (kitara), Bruce Dickinson (glas), Nicko McBrain (bobni), Janick Gers (kitara) in Adrian Smith (kitara).

V začetnih letih je bila zasedba drugačna. Iron Maiden je ustanovil basist Steve Harris leta 1975 v Londonu, kasneje pa so se mu pridružili še kitarist Dave Murray,

Najprej so igrali na manjših glasbenih prizoriščih po Angliji. Leta 1980 so posneli svoj prvenec - Iron Maiden. Leto kasneje je Strattona zamenjal nov kitarist, Adrian Smith.

Do bistvene spremembe je prišlo, ko je moral Paul Di Anno zaradi težav z odvisnostjo od alkohola zapustiti glasbeno kariero z Iron Maiden. Zamenjal ga je Bruce Dickinson, ki jih je s svojim edinstvenim slogom in glasom ponesel prav na vrh rock/metal glasbene scene. Leta 1982 so izdali album z naslovom The Number Of The Beast, ki je kasneje postal znan kot eden najvplivnejših rock albumov našega časa (vpli-

ne glasbene zvezde. Po svetu so prodali že nad 80 milijonov albumov. Velikokrat so bili že proglašeni za največjo metal skupino vseh časov.

Slavni rockerji, na čelu katerih sta Bruce Dickinson in Steve Harris, so v vili Manin imeli edini italijanski koncert v sklopu svetovne

Murray, Smith, Harris in Gers (foto D&M)

turneje The Final Frontier World Tour, ki se je začela 9. junija v Dallasu (Texas-ZDA). To je promocijska turneja, na kateri Maiden predstavlja novoizdano ploščo The Final Frontier, ki je izšla prav 17. avgusta in se je hitro povzpela na vrh lestvic najbolj prodanih plošč v dvajsetih državah po svetu. Koncert je bil seveda razprodan,

pred vilo pa so se ljudje začeli zbirati že dan prej. Zanimivo je, da so iz najnovejšega albuma zaigrali samo prvi sin-

gle, El Dorado, ostali dve uri koncerta pa sta bili večinoma namenjeni pesmim iz zadnjih desetih let: The Wicker Man, The Ghost of the Navigator, Blood Brothers in Brave New World, Brighter Than a Thousand Suns, The Reincarnation of Benjamin Breeg, These Colours Don't Run, Paschendale, Wildest Dreams in No More Lies. Zaigrali so samo pet klasičkov (The number of the beast, Fear of the Dark, Hallowed be thy name, Iron Maiden in Runrig Free), kar tistim poslušalcem, ki so trdno vezani na osemdeseta leta - zlato Maidenovo obdobje, ni bilo prav všeč.

Za občinstvo je bila značilna velika starostna razlika med stariji rockerji, mladino in še mlajšimi, ki so na koncert prišli v spremstvu staršev. Po narodnosti so bili to Italijani, Slovenci, Hrvati, Nemci, Švedi in Britanci (65% vstopnic je bilo prodanih izven Italije). 220 gledalcev je na koncert prispelo z Bruce Airom, ki ga je pilotiral sam Bruce Dickinson. Bruce Air, ki je Boeing 757

Bruce Air na ronškem letališču

letalske družbe Astraeus, kjer je pevec zaposlen kot pilot, je 17. avgusta zjutraj zapustil londonsko letališče Gatwick in prispel v Ronke okoli 13. ure, kjer je že množica oboževalcev nestrpnost pričakovala Brucea v pilotski uniformi. Scenografija odra je bila v slogu zadnjega albuma, v ozadju pa so se menjavala platna, na katerih so bili prikazani motivi iz skladbe, ki so jo Maiden v tistem trenutku igrali. Osvetljava z ostrim umetniškimi nadihom je ustvarjala marsovsko atmosfero, ki je tematika letošnje turneje. Na odru se je med pesmijo Iron Maiden prikazal tudi trimetrski Eddie, Maide-

Dickinson in Gers (foto D&M)

nova maskota že od vsega začetka, dejansko sedmi član skupine, ki je tokrat nastopila v marsovski verziji.

Pred nastopom Iron Maiden je italijanska 'predskupina' Labyrinth skušala množico navdušiti z angleško-italijanskim power metal, to pa jim ni pov-

Manuel in Andrea z Bruceom Dickinsonom

sem uspelo, sploh če pomislimo, da so na ameriškem delu turneje Iron Maiden za predskupino izbrali Dream Theater (ena najbolj znanih progresivno metal skupin).

Bruce in ostali so pokazali, da dolgoletno nastopanje ni okrnilo kakovosti njihovih koncertov, za katere je značilna intenzivna komunikacija z občinstvom. Že tri desetletja sestavljajo nove skladbe, karizmatično igrajo in skačejo po odru. Tudi tokrat so nastopili energično in očarljivo. Popolnoma so prevzeli svoje oboževalce. Kot vsakokrat so z izredno tehnično kakovostjo pokazali, kako so vezani na tradicijo pravega heavy metal, a istočasno iščejo nove glasbene poti, tako da lahko pritegnejo in navdušijo tudi mlajše fans. Ni čudno, da še danes Iron Maiden predstavljajo mit za več generacij ljubiteljev te glasbene zvrsti. Up the Irons!

Kdor želi, si lahko več slik o koncertu ogleda na spletni strani našega tednika (www.noviglas.eu).

Katja Ferletič

Odgovor na odprto pismo s kakšnim prepotrebim dodatkom Kam ploveš, Združenje književnikov Primorske ... ?

Spoštovana gospa Jolka Milič, mesec je že naokoli in šele sedaj vam odgovarjam na "Odprto pismo vsem članom Združenja književnikov Primorske" (datirano: 9.7.2010). Postavili ste kopico utemeljenih vprašanj, na katera pa tudi sam članom Zdruga prave odgovore. Preprosto povedano pa zato, ker sem skoraj povsem izven aktualnih dogajanj na primorski književni sceni. Po invalidski upokojitvi (2003) in rapidnem slabšanju vida na edinem zdravem očesu sem začel opuščati svojo publicistično dejavnost v tiskanih medijih, sedaj pa le občasno sodelujem v nekaterih radijskih oddajah (Radio Trst A), z mediji v matični do-

movini pa sem definitivno prekinil vse stike. Skratka, pišem, kot tukaj pravimo samo še za svoj "gušt", predvsem memoarsko prozo, ki je bolj "intimistične sorte" in je potencialnim založnikom seveda komercialno povsem nezanimiva. Vendar zaradi tega sploh nisem zagrenjen, svoja tovrstna razočaranja sem že davno prebolel. Pa pustimo ta moja intimna kokodakanja, ki itak nikogar ne zanimajo. PREMSKA SREČANJA. Kolikor me spomin ne vara, sem se teh srečanj udeležil (kot opazovalec) dvakrat ali morda trikrat. Ta druženja s kolegi ali znanci na Premu so me vedno navdušila, vendar sem tamkaj že dolgo vrsto let odsoten, deloma tudi zato,

ker nisem "motoriziran" (avtomobila nikoli nisem vozil), stalno fehtanje za prevoz pa se mi je tudi že zdavnaj priskutilo. No, zdaj je čas, da poskusim odgovori na vaša vprašanja bolj "in medias res". Občutek imam, da je bilo pred leti veliko več "premskega entuziazma" (v času, ko sta poleg drugih združenj - ZKP - krmarila Marjan Tomšič in Edelman Jurinčič), ki je z leti začel usihati. Pozneje ali že takrat so, kot veste, nastopila neka trenja med ZKP in DSP (Društvom slovenskih pisateljev), kar je verjetno zavrlo pričakovano "evolucijo" združenja. Zelo verjetno so bili zraven še drugi, meni neznan vzroki oziroma razlogi. O tem bi verjetno lahko več povedali poleg omenjenih (Tomšiča in Jurinčiča) tudi Zora Tavčar, Boris Pangerc in Jurij Paljk in najbrž še kdo drug, ki mi sedaj ne pade na pamet.

Seveda pa ne želim pametovati o stvareh, ki jih sploh ne poznam. Tudi mene preseneča slab odziv na natečaje s predvidevanji nagradami za zbirke pesmi, proze, gledališko delo... še posebej zato, ker imamo na Primorskem (vsaj po mojem mnenju) vrsto nagrajenih ali vsaj obetajočih književnikov obeh spolov. Po drugi strani se, denimo, na podobne radijske natečaje (npr. program Ars, III. Program RTV-SLO odziva izjemno veliko število piščih), morda tudi zato, ker so tam v naši kulturno obubožani podaljški deželici boljšji honorarji. Ko smo že pri radijskih programih, moram omeniti regionalni program Radia Koper, kjer je kolegica Neva Zajc pred leti vo-

dila "kulturno redakcijo", ki ni bila niti malo naklonjena takrat mlajšim oziroma še neafirmiranim avtorjem, danes pa je še slabše. Podobno se je pred leti dogajalo v Primorskih srečanjih, kjer so bili pogosto "zavrženi" nadarjeni mlajši avtorji, seveda tudi zaradi kroničnega pomanjkanja strani za literaturo. Tako ali drugače povedano - začasno ali trajno smo izgubili številne nadarjene "stihoklepce", prozaiste, esejiste itd., ki so se kmalu pozneje, glej ga zlomka, zelo hitro uveljavili v drugih slovenskih medijih! Seveda pa ne želim polivati "gnojnice" po svojih bivših kolegi (urednikih in drugih), saj sem ga tudi sam kot gl. urednik Primorskih srečanj (1992-1995) zaradi tedanje mladostne naivnosti precej biksal. Predvsem si v tistem času očitam, da sem se (malo preveč) upogibal posrednemu pritisku "avtoritet" in spregledal precej podtakljenih "gnilih jajc". Skratka bil sem samo "na pol urednik", druga polovica je bila v rokah dr. Zoltana Jana in njegovih somišljenikov.

Po mojem odhodu iz omenjene revije so sprva prevzele vajeti Vida Mokrin-Pauer, Vida G. Posinkovič in Tatjana Gregorič, ko je odšla tudi Mokrin-Pauerjeva, sta preostali kolegici ob asistenci Jožeka Štucina (lit. urednika) sprva zelo uspešno in ambiciozno opravljali svoje uredniško delo, žal, pa zaradi kroničnih finančnih rdečih števil niti njim trem ni uspelo in zdaj namesto revije imamo zbornik, za katerega sploh ne vemo, ali še obstaja ali je samo mrtva črka na papirju. Vse to omenjam zgolj zato, ker me "podzavestno" spremlja občutek, da so tudi te zadeve posredno precej vplivale na hiranje entuziasma primorskih književnikov, ki se v edini primorski reviji nekako niso počutili "povsem

doma". Seveda pa se morda tudi motim ...

Kot lahko preberete, vam dejansko ne morem konkretno odgovoriti, kje tičijo vzroki za (aktualno) krizo ZKP in Premskih srečanj, morda se da kaj malega razbrati "med (mojimi) vrsticami". Sam se, žal, ne počutim kot član ZKP, zaradi lastne inertnosti in samo-izolacije pa očitno vegetiram samo še kot statistična številka tega združenja. Mea culpa! Prav tako sem prepričan, da si ne zaslužim naziva "književnik", ker moja sedanja publicistična bera ne zadovoljuje vseh kriterijev.

Po drugi strani me iskreno veseli, da se je kar lepo število mojih vrstnikov ali književnih znancev uveljavilo na slovenski književni sceni. To so seveda tudi vam znani Marjan Tomšič, Edelman Jurinčič, Jožek Štucin, Vida Mokrin, Franjo Francič, pokojni Vlado Šav, Ines Cergol Pešorda, Metka Cotič itd. itn., med mlajšimi pa posebej cenim pisatelja Vanjo Pegana, ki je pred nedavnim so-ustanovil "knjižno zadrugo" in, kot je znano, nesebično podpira tudi mlade obetavne pesnike (npr. Marko Matičetov, Denis Rosanda ...). Imen na domači primorski književni sceni torej očitno ne primanjkuje, vendar zelo primanjkuje tisti skoraj pozabljeni "kolektivni duh" književnikov iz zadnjih desetletij minulega stoletja. Spet moje mnenje! In če na koncu poskušam rezimirati, kaj sem s svojo pisarijo sploh hotel povedati glede neodzivnosti oziroma pasivnosti večine članov ZKP, ponujam še nekaj iztočnic v premislek. Veliko naših primorskih književnikov je doseglo tak družbeni status, da verjetno ne čutijo potrebe po večjem angažiranju in druženju v (ožjem) okviru združenja.

/str. 15
Slavko GabercNOVI
GLASODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.itTISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst.
Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To število smo poslali v tisk v torek, 31. avgusta, ob 14. uri.

Poletno središče Štandrež

Ščepec šolskega dela in veliko zabave

Kljub soparici, ki je zadušljivo oklepala Goriško, so se 17. avgusta nekateri otroci vrnili v "šolske klopi" dremajoče osnovne šole Fran Erjavca v Štandrežu. Od tega dne se od ponedeljka do petka, od 8.30 do 10.30, pridno sklanjajo nad zveski in knjigami, da bi izpolnili domače naloge, ki so jim jih naložile učiteljice, da bi poleti ne pozabili vse predelane učne snovi. Po teh dveh urah pa otroci sfrčijo na malico in nato na zabavne delavnice ali pa se predajajo raznim športnim dejavnostim. Po ustaljeni navadi tudi letos poteka v šolskih učilnicah, spodnjih prostorih župnijske dvorane A. Gregorčič in na igrišču ob njej poletno središče Štandrež v organizaciji župnije Sv. Andreja apostola in sodelovanju domačih

kulturnih in športnih društev ter štandreškega rajonskega sveta; če je treba, priskoči na pomoč še goriško ravnateljstvo. Koordinator je g. dekan Karel Bolčina, ki večkrat pride pogledat, kaj se lepega dogaja v središču, kamor zahajajo otroci iz Štandreža, pa tudi iz okoliških vasi in Gorice. Prvi teden jih je bilo le 20, ker so bili še v kakem letoviščarskem kraju s starši, sedaj jih je okrog 40. Tematika letošnjih uric v veseli družbi je pravljica Sneguljčica in sedem palčkov. Zato se v njen čarobni svet otroci odpravljajo z barvicami in domišljijo pod varnim vodstvom skupine temperamentnih animatork, v razpoznavnih majicah središča, Nikol Kerpan, Beatrice Cijan, Carol Frandoli, Roberte Marussi,

Enrico Schincariol in Adam Nanut. Po želji staršev bo letos središče trajalo štiri

2. razred, 3. -4. r., 5. r. -prva nižja, tako da predvsem šolsko delo poteka bolj skladno. Vse, kar narišejo ali napišejo, skrbno spravijo vsak v svojo mapico. Ko smo jih v petek, 27. avgusta obiskali, so bili "ta srednji" v spodnji dvorani. Dekletca Valentina, Katerina, Francesca in Veronika so reševale križanke o živalih in pridevnikih. Zgovorni

biserčkov. Svoje izdelke je tudi ponosno pokazal. Najmlajši so z Roberto dopolnjevali risbice, "najstarejši" so se "mučili" z reševanjem geometrijske vaje. Veselo pa so povedali, da so že bili na vznemirljivem raftingu po soški strugi. Skupino njihovih vrstnikov je ravno takrat predsednik rajonskega sveta Marjan

Življenje v središču je kar pestro; predvideno kopanje v gumijastem bazenu je sicer žal šlo po vodi, ker je le-ta počil! Pa so ga nadomestile druge športne dejavnosti in izleti: 30. avgusta so se zabavali v Acquilandii v Jesolu, 2. septembra se bodo odpeljali v Idrjo na ogled njenih zanimivosti z rudnikom vred. Naslednji dan bodo

odšli do Gorice na karabinjsko postajo. Z gospema Anico in Joano so se šli kuharjev, saj so spekli okusne pizze in slastne piškote. Poleg mehkih volnenih pomponov in zapestnic iz biserčkov bodo izdelali še kape iz blaga, da se bodo prelevili v prave palčke v popolnem sozvočju z letošnjo pravljico tematiko središča,

Foto DP

tedne, in sicer do 10. septembra. Otroci prihajajo ob 8.00-8.30 in odhajajo ob 12.00-13.00. Razdeljeni so po starostnih skupinah, 1. -

Luka je dejal, da je v središču lepo, a da so animatorke kar stroge, sicer je njemu najbolj všeč izdelovanje zapestnic iz

Breščak s kombijem peljal do jezera v Štandrežu, da bi se z izkušenimi člani kajakaškega društva Šilec spustili po Soči do Sovodenj.

in pri tem ob druženju s prijatelji kar najlepše preživeli še zadnje počitniške dni.

IK

S 14. strani

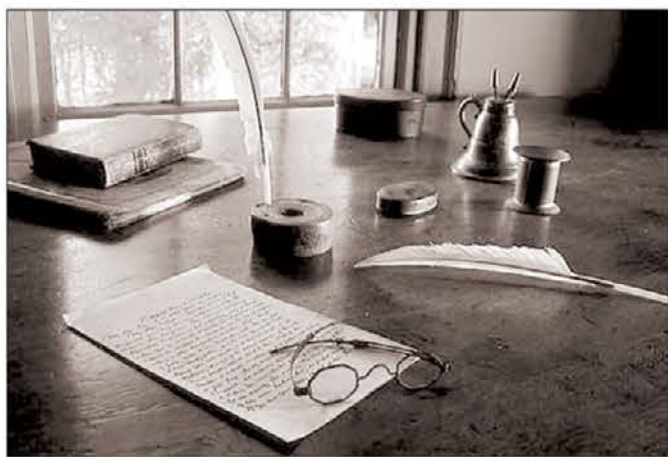
Kam ploveš...

Precej je verjetno tudi takih (mednje sodi tudi moja malenkost), ki smo svoj entuziazem "potrošili" v zadnjih dveh desetletjih minulega stoletja, tu predvsem mislim na generacijske vrstnike z letnico rojstva 1950 in nekoliko mlajšim EMŠOM. Po svoje je zanimivo dejstvo, da smo v času hiranja rajne Juge "gojili" veliko več optimizma, prijateljstva, druženj in srečevanj ob vseh možnih priložnostih, predvsem pa smo imeli občutek, da lahko na kulturnem področju vse spremenimo na bolje. Z nastopom demokracije in neusmiljenih globalističnih trendov pa se je marsikaj od nekdanjih vrednot sfililo in nekdanja velika ali morda prevelika pričakovanja so se začela rušiti kot hišica iz kart.

Posledično se razkoraj družbenih vrednot odraža tudi na področju kulture v širšem smislu, kulturniki in seveda tudi književniki pa so v tej družbi dobesedno "zadnja rupa na sviralu". Seveda pa imamo tudi nekaj "konjunkturalnih kulturnikov/umetnikov", ki so materialno solidno unovčili svoje minulo delo, čeprav njihova recenčna dela komaj dosega praga povprečja. No, ampak še vedno velja, da izjeme potrjujejo pravilo... večina se še naprej bori zgolj za ljubi kruhek, ker pa je skoraj zamlj nekdanji "kulturniški kolektivni duh", se tega "kruhoborstva" loteva striktno individualistično, saj v nekdanje ideale verjamejo še tisti, ki nas je (dokončno?) povozil "krasni novi svet" 21. stoletja.

V naši ljubi deželici se veliko gobca o šparanju, restrikcijah, omejevanju plač, pokojnin ipd. In vendar se denar v mnogih družbenih segmentih nekritično meče skozi okno. Izjema ni niti ministrstvo za kulturo gospe Majde Širce, saj smo pred kratkim zvedeli, da so "na pamet" podelili 18.000 evrov (iz fonda za razvoj medijev) splet-

nemu portalu PRIMORSKA. INFO, ki naj bi gojil raziskovalno novinarstvo in publicistiko, vendar se je kmalu izkazalo, da gre za klasičen primer "rumenega tiska v elektronski obliki". Navsezadnje pa itak vemo, da so skoraj vsi slovenski tiskani in elektronski mediji navadna politična trobila desne ali leve proveniencije, ki imajo ravno toliko kredibilnosti, kot je za nohtom črna. To navajam kot primer razmetavanja denarja brez prave kritične presoje. In kdove koliko je bilo takih in podobnih primerov v minulih dveh desetletjih..., to je v obdobju, ko je naglo propadala edina primorska revija Primorska srečanja in ko so naši dični poslanci ob parlamentarnih kulturniških debatah vrtali nos, čohali mednožje in guncali afne na račun svojih davkoplačevalcev! In ravno zato smo zdaj tam, kjer smo... Angleži bi temu rekli "no-

gredni" učinki povzročajo vedno bolj vroča in starejšim neprijazna poletja. Glavni hakl pa je v tem, da bi bilo potrebno bolj animirati mlajšo generacijo književnikov. Ob primerni motivaciji in s podporo ostalih članov bi pomembno organizacijsko vlogo lahko prevzel že omenjeni pisatelj Vanja Pegan, ki je prav sedaj (spet po mojem mnenju) na vrhuncu ustvarjalnih moči, ne manjka mu pa niti optimističnih vizij, kar je v naših časih "duhovnega uboštva" prej izjema kot pravilo.

V organizacijskem smislu bi bil lahko društvo zelo koristen tudi koprski publicist in pisatelj Milan Gregorič, ki ima veliko dragoce-nih izkušenj. Ampak, da ne izpadem še kakšno žensko ime ob imenu dokaj zavzete in perspektivne novoizvoljene predsednice, pa Ines Cergol, ki je že itak v upravnem odboru, recimo Jasna Čebren, tudi zaradi velike izkušnosti na tem področju, in v navezi z zgoraj omenjenimi pa z ostalimi dejavnimi člani upravnega odbora, bi lahko nastal izvrsten "organizacijski team" za pripravo bolj obiskanih in odmevnih Premskih srečanj in še marsičesa drugega. Imam pa še en droben pred-

log, namreč da bi ZKP na Radio Koper naslovljeno prošnjo za izvedbo vsakoletnega literarnega natečaja za pesmi, prozo ali krajše gledališko delo, saj bi na ta način lahko z minimalnimi stroški promovirali ustvarjalnost primorskih književnikov. Morda pa bi Radio Koper lahko posnel potek Premskih srečanj tudi v živo, denimo v oddaji z delovnim naslovom "Premška srečanja na radijskih valovih". Morda bi v tem pogledu lahko kaj več storila tudi že prej omenjena kolegica Neva Zajc. In tako sem kljub nenačrtovani dolgo (vezno) sti prispel do konca tega večstranskega pisma. V upanju, da sem vam morda "prišepnil" tudi kak zanimiv predlog, vas prav prisrčno pozdravljam.

namreč da bi ZKP na Radio Koper naslovljeno prošnjo za izvedbo vsakoletnega literarnega natečaja za pesmi, prozo ali krajše gledališko delo, saj bi na ta način lahko z minimalnimi stroški promovirali ustvarjalnost primorskih književnikov. Morda pa bi Radio Koper lahko posnel potek Premskih srečanj tudi v živo, denimo v oddaji z delovnim naslovom "Premška srečanja na radijskih valovih". Morda bi v tem pogledu lahko kaj več storila tudi že prej omenjena kolegica Neva Zajc. In tako sem kljub nenačrtovani dolgo (vezno) sti prispel do konca tega večstranskega pisma. V upanju, da sem vam morda "prišepnil" tudi kak zanimiv predlog, vas prav prisrčno pozdravljam.

JURIJ PALJK

KAJ SPLOH POČNEM TUKAJ?

47

Nemalokrat se mi zgodi, da se sprašujem, kaj sploh počnem tukaj, a to ni nič novega, boste rekli, ko pa sem dal tej rubriki tudi tak naslov, ki sem si ga sposodil pri doslej v slovenščino še ne prevedeni knjigi Brucea Chatwina, ki me je pred leti tako prevzela, da je kar nekaj časa bila redna gostja mojih večernih branj. Chatwina sem prebral vedno v italijanščini, izdajajo ga v znameniti zbirki Adelphi, ki je po mojem ena najboljših italijanskih knjižnih zbirk, pravzaprav kar založb. Vem, da sem pristranski, kot je lahko le bralec pristranski, ko piše o njemu ljubih knjigah. Tako je tudi prav. Knjig je veliko, bralec najbrž danes malo manj, a prav je, da smo si različi, lepe in dobre stvari pa itak moramo deliti, če hočemo, da je naše življenje polno, človeka vredno!

Dolgoletni urednik veličastne zbirke Adelphi, ki izhaja z vedno isto grafično podobo, vzeto po izjemno posrečeni grafični vinjeti slovitega ilustratorja Oscarja Wildeja, Aubrey Beardsley mu je bilo ime, Salome je njegova najbolj znana ilustrirana knjiga, Roberto Calasso, ki je srečno danost rojstva v bogati italijanski družini nadgradil z odličnim študijem in kasneje še s trdim delom na področju uredništva knjižnih izdaj, mi kot pisatelj sicer ni preveč všeč: zamerim mu, upravičeno ali neupravičeno, ne vem, a zamerim mu sicer v italijanski književnosti vse preveč prisotno "intelektualistično razmišljanje", tisti način zgoščene pisanja torej, v katerem imaš bralec vedno neprijeten občutek, da ti hoče pisec najprej povedati, kako je sam učen, šele nato nekaj povedati. Kot urednika pa ga cenim, kot najbrž nisem nikogar doslej, v zbirki Adelphi sem namreč odkril pisatelje in pesnike obeh spolov, za katere sicer ne bi vedel, a so izjemnega pomena za vse človeštvo, če že svoje malenkosti ne dajem zraven. Spoznal sem veliko svetov in veliko pesnic, pisateljev, pesnikov in pisateljic, ki jih je Calasso dal na steno Adelphijeve knjižnice, ki je morda tudi edina, ki bi si jo želel imeti v celoti, pa čeprav sem tudi v tej zbirki naletel na peresa, ki me niso in me ne nagovarjajo, pa naj jih še tako hvalijo.

Hvala Bogu, da lahko izbiram sam knjige, da mi ni potrebno več brati knjig, ki ti jih drugi vsiljujejo, med njimi tudi take, ki jih sam ne bi prebral, če jih že ne bi moral! To je tisto lahkotno in lepo, a tudi samotno, zato polno in bogato!, sprehajanje po knjižnih poljanah, ki je tesno povezano z latinsko besedo "otium", ki je seveda v popolnem nasprotju z besedo "negotium", kar posebno danes vse preveč pozabljamo, saj tisto "brezdelje" ni pomenilo brezdelja kot takega, ampak notranje, intelektualno počivanje in obenem hranjenje, medtem ko je beseda "negotium" pomenila in še pomeni predvsem delovanje, delo...

In že dolga leta je poletni čas tisti, ko si lahko najbolj privoščim branje, tisto branje, ki je med uživanjem in lenarjenjem, med čistim počitkom in istočasno zabavo, predvsem pa so moja poletna branja namenjena knjigam, ki že dolgo ležijo na knjižni polici v upanju, da jih bom "prej ali slej" prebral, in pa seveda naključnim knjigam, ki jih imam še najraje.

Knjigam, ki pridejo v moje življenje po naključju. Kot mi je letos v vročem avgustu v antikvariatu nasproti stolnice v Ljubljani (tam vedno pogledam krasna bronasta vrata Mirsada Begičal) roka kar sama segla po knjigi z naslovom Patagonia. Seveda jo je napisal Bruce Chatwin in sem tudi zato napisal Patagonia in ne Patagonija, ker je knjiga izšla v italijanskem jeziku, seveda v zbirki Adelphi. In naj tu takoj povem, da vem, da je pred kratkim izšla tudi v slovenščini, a v Ljubljani sem ponovno kupil knjigo iz zbirke Adelphi, za novo knjigo sem odšel natanko štiri evre, da pa je ne bi nesel same iz antikvariata, sem zraven dodal še kratke zgodbe Fjodora Dostojevskega, ki je tudi pisal črtice in novele, če ste na to že pozabili, in so tudi le-te krasne. "Bruce bi se bal sam na pot, Fjodor mu bo pa delal družbo, tako bosta v dveh, ki se iščeta", sem rekel ženi, ko me je zagledala z vrečko, s prijateljico je še pila kavo, ko sem izginil.

In sem Patagonijo Brucea Chatwina še enkrat prebral in razumel, česar večina literarnih kritikov, ki so ob slovenski izdaji knjige pisali, ni, namreč to, zakaj je

Chatwinova knjiga Patagonija doživela izjemen uspeh. Ne zato, ker opisuje slepo črevo vsega človeštva, kar je Patagonija v letih sedemdeset prejšnjega stoletja še bila, saj so se vanjo zatekli banditi, monarhi, izdajalci, morilci, duhovniki, uporniki in nacisti, iskalci zlata, sreče in nesreče, gojilci ovc in oslov, ribolovci in lovci ter ubežniki ped zakonom in ženami, vseh narodov in vseh rodov..., vsega tega in še več je v Patagoniji Brucea Chatwina! In niti ljudje nimajo/nimamo radi Brucejeve Patagonije zaradi njegove izjemne, a dobro prikrite človečnosti, radovednosti otroka, ki se je nekje izgubil, a ve, da se bo našel, četudi vidi hudobnež okrog sebe... In niti bralci niso/nismo vzeli Chatwina za svojega zata, ker je bil prvi, ki je prehodil, preštopal, se prepeljal, predvsem pa mesec živel v Patagoniji, da bi na lastne oči videl in v njej (za) živel, a se je na potovanje izjemno pripravil, saj bo v knjigi našel še tako zahteven bralec dovolj hrane za svoje učene zobele, niti zato ne, tudi zaradi krasnih opisov divje narave ne. Prepričan sem, da so in smo bralci vzljubili Bruceja Chatwina zaradi tistega, kar sam prav v Patagoniji prvič imenuje "nemir". To je tisti nemir, ki je prisoten v vsakem človeku, to je tisti Pascalov nemir, ki je velikemu Francozu narekoval znameniti stavek, ko je zapisal, da se vse človekove težave začne zato, ker ni sposoben ostati v lastnem domu... To je nemir, ki te dobesedno pošlje na pot, ki te na poti spremlja, ki te spremlja vedno. Chatwina imamo radi zaradi opisovanja tega nemira. Zaradi tistega stanja duha, ki te prisili, da greš na pot, zaradi tistega nemira, zaradi katerega se potem nekje sredi Patagonije iskreno vpraša: "Kaj sploh počnem tukaj"? In nekje na dnu, globoko v sebi istočasno že veš, da boš isti nemir nekega dne spet začutil doma, ko se boš vrnil, in se boš spet vprašal isto. In si boš zato zaželel spet na pot.

Bruce Chatwin

Tabor NoRP in RP 2010

"Yes, we camp!"

Tudi letos smo se roverji in popotnice ter dve članici noviciata odpravili na potovalni tabor pod vodstvom

letošnjega tabora... In res nam je to kozmično izkustvo konec koncev vsem zelo ugajalo, tako da smo nekateri tudi prenašali svoje

slovensko polpreteklo zgodovino. Obiskali smo Jamo pod Krenom in Macenovno jamo, poklonili smo se žrtvam druge svetovne vojne in povojnega nasilja ter ob odlomku Svetega pisma in zgodbi o Spravi velikih ljudi razmišljali o vprašanju nacionalne sprave. Pomembno je odpuščati sovražnikom, tudi če je to zelo boleče in

smo si krajšali z igranjem na kitaro in skupnim petjem. Poskusili smo tudi ubrati bližnjico, toda kaj kmalu smo spoznali, da to ni bila ravno najboljša ideja; pot je bila namreč zaraščena, tako da smo si jo morali sproti utirati. Potem ko smo se spustili po strmini, smo le prispeli v Podturm. Prispeli smo v Gasilskem domu.

V četrtek zjutraj smo se spustili z rafti od Podturma do Novega mesta; kaj kmalu smo ugotovili, da Krka ni kot naša bistra Soča, bodisi ker se leno vije skoraj brez vsakršnih brzic, bodisi ker je le navidezno čista. Pravijo, da se ljudje v njej kopajo, mi pa smo raje trpeli vroči-

Učeni medved, nato smo se na nekem travniku okopali. Po kratkem obredu nas je voditeljica v dvojicah in trojicah poslala na pot v "puščavo", se pravi brez hra-

župnišču; nekateri so kuhali v kuhinji s sestrama, drugi so pobirali sadje, ostali pa smo sekali drva in jih skladali v skladišče. Šele pozno popoldne smo se vrnili na taborni prostor, kjer smo se pripravili za večer, saj smo imeli v gosteh posebnega gosta, zaporniškega duhovnika Robija Friškovca. Najprej smo se seznanili z njegovo osebno življenjsko zgodbo, nato pa smo se pogovarjali o veri, Cerkvah in mladih. Veliko je bilo vprašanj in Robi nam je s šcepcom humorja razčisteval dvome in nas spodbujal h kritičnosti. Smeha in petja ni primanjkovalo, še posebno, ko je naš gost poprijel za kitaro. Prijetno družjenje smo nadaljevali dolgo v noč.

V nedeljo zjutraj sta nas čakala še pospravljanje in priprava spominskih majčk; pripravili pa smo se tudi na zaključno slovesnost. Po sveti maši, ki jo je popoldne daroval kaplan Andrej in pri kateri so bili prisotni tudi šentjernejski skavti in nekateri gosti, sem namreč ob koncu svoje formacijske poti prejel t. i. Odhod in dokončno zapustil klan. Po obredu so se udeleženci odpravili proti domu, medtem ko je zame sledil še hike: peš sem se odpravil do Čateških toplic, kjer me je naslednjega dne pričakala družina. Ta tabor bo vsakdo ohranil v prijetnem spominu, saj smo se vsi zelo zabavali, med nami so se spletla nova prijateljstva in utrdila že obstoječa. Vsem klanovcem želim obilo nepozabnih dogodivščin in da bi na poti, v skupnosti in pri služenju odkrivali lepote skavtskega življenja. Zahvaljujemo se Zadrudni kreditni banki Doberdob - Sovodnje in Fundaciji Goriška hranilnica za njuno podporo.

Bistrooki gams

Pojoče fazanke. Mnogi smo se sicer že udeležili taborov VV in IV, a smo se z veseljem odpravili še na svoj tabor, ki je potekal od 16. do 22. avgusta.

V ponedeljek, 16., smo se ob 7.30 zbrali na skavtskem sedežu, v nahrbtnike smo stlačili še zadnjo opremo in hrano ter se po skupnem uvodu odpravili v neznan, saj nismo točno vedeli, kam smo namenjeni; voditeljica nam je omenila le, da se bomo prvi dan popolnoma zmočili. Vsak je to tolmačil po svoje, zato so si nekateri pripravili sandale in obleke, ki bi jih lahko premočili, drugi so si obuli superge, spet drugi pa smo si poleg gozdarjev oblekli še kopalke. Potem ko smo prispeli v vas Orešek in prehodili kratek del gozdne poti, se je pred nami odprl krasen razgled na Iški vintgar. Potok zelenomodre barve se je vil po soteski, skale so se dvigovale ob robovih tja do neba; bilo je kakor v pravljici. V tej neokrnjeni naravi smo najprej sprejeli v noviciat Drzno srno, potem pa pojedli kosilo. Ko smo se dodobra okrepčali, nam je voditeljica razkrila prvo presenečenje; hodili naj bi po rečni strugi. Nekateri smo to sprejeli z navdušenjem, drugi pa so malce tarnali. Na koncu pa smo se vsi odpravili na prvo dogodivščino

nahrbtnike nad glavo, ko je bila voda previsoka, drugi pa so raje obšli globlje točke s plezanjem po skalovju. Po dobrih štirih urah hoje smo dospeli do konca soteske, se malo oddahnili pri koči in se odpravili do Iške vasi, kjer smo se odpravili z avtobusom najprej v Ljubljano, od tam pa v Kočevje. Prvo noč smo bivakirali ob turističnem jezeru nekoliko izven Kočevja.

Naslednjega dne smo po zajtrku pospravili taborni prostor in se po skupni jutranji molitvi odpravili v Kočevski rog. Tu smo spoznavali

od nas zahteva velik napor, ker nasilje rojeva samo drugo nasilje. Za žrtve, njihove svojce in storilce nasilja pa smo še skupno zmolili. Prenočili smo v komaj obnovljenem Skavtskem domu, kjer smo si za večerjo skuhalo gobovo juho in spekli krompirček ter gobe. Naslednje jutro smo preživeli v koči; imeli smo pogovor o odgovornosti in pomenu sprejemanja odločitev. Popoldne smo se odpravili naprej. Pot

no, kot da bi se vrgli v vodo. Za uro kosila smo prispeli v Novo mesto. Tam se nam je pridružil še

ne in denarja ter le z bistveno opremo (kakor je apostolom naročal Jezus: "Ničesar ne jemljite na pot, ne palice ne torbe ne kruha ne denarja; tudi ne imejte dveh dni oblek"); za prenos nahrbtnikov do stalnega tabornega prostora je poskrbela voditeljica. Tako smo pot iz Novega mesta vse do Sel pri Šentjerneju prehodili v dvojicah peš, nekateri pa deloma z avtostopom. Vsi pa smo izkoristili prijazenost domačinov, ki so nas rade volje povabili na kozarec cvička, nam ponudili večerjo in prenočišče.

Vsi skupaj pa smo se naslednjega dne opoldne zbrali pri družini Hosta, ki nas je naslednje tri dni gostila. Zvečer smo s šentjernejskimi skavti pripravili še taborni ogenj, pri katerem smo jedli okusno meso na žaru in uživali ob skečih in banih. Naslednjega dne smo opravljali brezplačno služenje v

Nova izdaja knjige Branka Lakoviča

Sto naših azzurrov je v svetu krepilo ugled naše skupnosti

Poleg tega, da s titanskim vsakodnevnim in v bistvu brezplačnim delom urejuje bogato spletno stran o slovenskem športu v Italiji, kolega Branko Lakovič v tem času pripravlja tudi novo izdajo knjige o zamejskih reprezentantih - Sto naših azzurrov. Založniško luč bi morala zagledati že pred koncem letošnjega leta. Prva izdaja zbirke zgodb vseh naših športnikov, ki so kdaj oblekli dres italijanskih članskih in mladinskih reprezentanc, je izšla pred natanko desetimi leti, torej leta 2000, z naslovom Naši azzurri. V tem času pa se je nabralo precej novih obrazov in nastopil je čas, da je Lakovič v družbi svojih sodelavcev obnovil - s pričevanji in izjavami najbolj znanih imen iz naše športne srenje - poti posameznikov, ki so bili zaobjeti v prvi knjigi, ter seveda dodal nove. Zanimivo je, da je slovensko športno gibanje pri nas pred desetimi leti, ko je Združenje slovenskih športnih društev v Italiji pro-

slavljalo 30-letnico, štelo 71 reprezentantov, v razmeroma majhnem časovnem obdobju pa se jih je nabralo še preko trideset, tako da je število pravkar presešlo pomembno mejo stotice. Prisotnost članov slovenske narodne skupnosti med azzurri je torej že zdavnaj nekaj normalnega, dokaj razširjenega in samo po sebi umevnega. Večkrat se sprašujemo, kako omenjeni športniki, ki so v prvi vrsti najprej mladi ljudje, kot manjšinci občutijo (in so v preteklosti občutili) dres italijanske izbrane vrste. Mnenje pisca je, da moramo ta pojav jemati nadvse pozitivno in se ga veseliti. Navsezadnje je vsak vpoklic slovenskega športnika v italijansko reprezentanco veliko priznanje za naš šport, pa tudi za vso slovensko narodno skupnost v italijanski državi. Pomeni namreč, da se je tekmovalce uveljavil v vsedržavnem merilu, potem ko je praviloma zrasel v manjšinskem okolju, vzgajala ga je zamejska

družina (v celoti slovenska ali mešan zakon), se izobraževal v naših šolah, se kalil po slovenskih družtvih. Seveda je prosta izbira posameznika ta, da si uredi slovensko državljanstvo - če seveda zadošča predvidenim pogojem in ga to veseli - in se (ko lahko sam odloča) opredeli za selekcijo Republike Slovenije. Vendar glavna Slovencev v Italiji je samo italijanskih državljanov in športniki po večini tekmujejo v italijanskih zvezah ter prvenstvih. Naravno je torej, da kot rezultat dela v družtvih, ki merijo moči v italijanskem tekmovalnem sistemu, uspešni zamejski športniki postanejo zanimivi za reprezentance z modrim dresom in njihov trenerje. Pravzaprav sta motiv in izziv pravo doseči italijansko izbrano vrsto, kar je uspelo - kot

kažejo Lakovičeve raziskave - res številnim dekletom in fantom. Ali prisotnost Mateja Černica in Loris Manija v standardni sedmerki italijanske odbojbarske članske reprezentance, ki sodi med najbolj ugledne in trofejne na svetu, ne pomeni svetovne vidljivosti za slovensko narodno skupnost v Italiji? Če so nato sami športniki v izjavah za medije tudi

ski, televizijski in spletni komentatorji, potem je uspeh za našo manjšinsko skupnost še večji. Tudi preko teh stolpcev smo obžalovali dejstvo, da Tanja Romano pozimi ni v celoti izkoristila prisotnosti v odmevni televizijski oddaji za potrditev pripadnosti slovenski narodni skupnosti. Toda Poletova šampionka je s svojimi naslovi v umetnostnem

šport in našo manjšino. Takih primerov je bilo ničkoliko, od svetovnih in evropskih prvakov do olimpijcev in drugih reprezentantov, ki se bodo v kratkem smehljali s strani najnovejše Lakovičeve knjige. Poglavje zase je še petje himne, ki menda ni sporno, je pač zavestna in odobravanja ter spoštovanja vredna izbira posameznika. V po-

Arianna Bogatec

Claudia Coslovich

Matej Černic

dovolj zavedni in odločni, da vztrajno poudarjajo svojo pripadnost, in njihov izvor kot zanimivost med tekami omenjajo tudi vse bolj pripravljene časopisni, radij-

kotalkanju (in v vsedržavnih športnih časopisih), pa tudi z izjavami, ki so poudarjale, da je Slovenka, v skoraj petnajstih letih v ogromni meri promovirala naš

nos naši skupnosti so lahko tudi Slovenci, ki se na mednarodnem prizorišču odločijo za petje italijanske himne.

HC